

a. Obraz Boży

Żyjąc w świecie Słabe Dobra wyryć może.
Owaj obraz na kamieniu Boży się jmię Boże

b. Obraz Ministrów

Obwytował Minister wyzniesienie Boże
Ze każdego Obrazu malować nie może.
A ni tey obelży która na Niebie się toczy,
Ni co napis na Ziemi lub w murze głęboko.
A sam siebie z Złoty datować wyprowadza,
Toc szary w Piętle Minister kasa się naciągają.

c. Pismo Święte

Pismo S. jest mistem, co skryte y jeli,
Ze kapturu wygadza, tak, iako kto woli.
Dla tegoż jest y miernym obroniam y karze,
Jest opniem, y wie: ale jęparły wfuzy jęparze.
Najszlachet jest kłuciem do Pięta y Pięta,
Ze rośnie, Stąd ostrożnie wznosi się Pięta Pięta.

d. Przelba u Theologów Kozackich

Zuk Wara, Miłosci Brata, Kuchnia Cigiewa,
Drog kres, Czeki kres. Przelba penna, gdy penna penna

Prawdziwe Obiásnienie
BRATERSKIEGO

NAPOMNIENIA

Ad Dissidentes in Religione

Przed dwiema Látami wydánego.

K T O R E

Opácznym wytłumáczeniem

Teraz świezo wydánym,

Anonymus Deklárator iákiś
znošić vsiúie.

Religionem eam ferua, quam à Ma-
ioribus accepisti, sed id pulcher-
rimum sacrificium, & cultum esse
maximum existima, si ipse te quàm
optimum & iustissimum præbeas.
Maior enim spes est, Deos im-
mortales, talium vota audituros,
quàm eorum, qui multas victimas
prosternunt.

Isocrates ad Nicoclem.

Do Czy-

Do Czytelniká łaskáwego.

GDA Przewielebni y czuli Pasterze Kościoła Bożego /
Jeh MM. XX. Biskupi tey przezacney Korony Pols-
kiej / według powinności swoiey / Synod Prowincyalny
Roku Pánskiego 1643. w Wárszawie odprawowali /
miedzy inshymi konsultacyami swoiemi / rádzili też y o
tym / iákoby Dissidentes in Religione, do iedności Kościoła s. po-
ciagnac mogli ; chcacy im te błedy z głowy wywieść Colloquio
Charitatiuo, dla ktorych rozniá sie od Wiary s. Kátholickiey. Já
powaga tedy R. J. M. Pána nášego Miłosćiwego / ktory máiac
pokoy w Krolestwie zá blagostáwienstwem Pánstkim / od sasiad po-
gránicznych / zyczylby sobie byl widziec pokoy y zgrade etiam inter
Dissidentes in Religione miedzy poddánemi swoiemi ; złożyli ná
to czas pewny y miejsce w Toruniu / w Roku 1644. pp. Dissi-
dentes suspituiac by z tego Colloquium nie wrosło co ná nich præ-
iudiciosum, trepidauerunt timore ubi non erat timor ; y nie stá-
wili sie do Torunia. A że ich powtore J. R. M. iáko Pan swiáto-
bliwy y pobożny Uniuersalem swoim / y listami prywatnymi we-
zwać raczył : tákże też y J. M. X. Arcybiskup Gnieznieński Primas
Regni. Narádzivszy sie tedy in Conuenticulis suis, obiecali sie stá-
wic / y odpisali R. J. M. z Orla / tákże y J. M. X. Primasowi. A że
pod ten czas Sejm wálny w Wárszawie następował / chcac metum
Catholicis iniicere, po Sejmikách nád zwyczaj frequentes com-
paruerunt : & quiritabantur paulò turbulentius, iż nas Dekretami
in omnibus sublellijs iniquè nákrzywáia / iż następuiá ná wolno-
ści naše Szlacheckie / y chca nas opprimowác po Hispánsku. Ale
sie nie damy / y Sejm rozerwiemy / y bedziem o sobie ták myslíc / iá-
kobysmy przy práwach nášych etiam inuitis Catholicis zostawáli.
Te ich mowe treszczke przydumnieyszym ánimuszem / y slowy
ostrzeyszymi powiedziána / Szlachciec ieden w Proshowicách slyšac /
A 2 wydal

wydał krotkie nápomnienie do nich/ (ktore tu wymyślnie ná koncu kładę / aby láskawy Czytelnik wiedział / iż w nim nic nie máś zdroźnego y wraźliwego) aby sobie z pokojem y skromniúsienko siedzieli/ nie kazac tak hárdzie / pomieważ ich nikt nie turbuie / y do rozmowy ich braterskie do Torunia wzywáia / zadnego praiudicium im czynić nie myślac. Lubo są práwa dawne ná nich/ aby iáko herecyey y ádwersarze Wiary s. Kátholickiey/byli ná gardle/ná máietności/ y ná poczciwości z potomstwem swoim karáni. Jeno jesmy im iuz Gleytu pozwolili / y po tak wiele rázy go prolongowáli / kładac go náwet y miedzy przysięgi Krolom Pánom nášym pod czas Koronacyey/ aby zá pokojem siedzieli/ ázby sie sami obaczyli/ bedac láska niebieska oświeceni. Dla tego ich/ dia miłości y zgody braterskiey turbowác nie myślemy: ále owšem prosimy/ żeby tych pogroźek zániecháli / y nie stráśyli herecyckimi woyskami/ ktore okolo gránie Geczyzny nášey / nie wiemy czemu wiekú sie.

Odpisáli teraz z kará kedyś / nie braterskim nápomnieniem / Szláchéca onego Nápomnienie názywáiac / y pokazuiac mu głupstwo tego / iż prawo Geczyńskich nie umie / y nie wie o zmiesieniu praw ná herecyki uczynionych / y ten ich Gleyt w práwo fundamentalne przemieniony / byc wšytkich wolności y swobod Szlábeckich gruntem nie poruśionym. W czym iż sie mylá bázno / y to fałszywe mniemanie swoje / zá szera práwde ludziom prostym wdáia / tak iáko y kácerstwa swoje zá wiare dobra y powšechna / wielomowstwem / iáko zwyczaj iest wšytkich herecyków / & sophismatibus oczy zámydláiac. Tle od rzeczy przeto zdálo sie ludziom pobożnym Kátholickim / ná takowú ich opáczna Deklaracya / aby nieukow nie záwodzili / kileś słow replikowác.

Mowia tedy w pierwszym Parágraphie Przedmowy swoiey / iż Author Nápomnienia Braterskiego / gruba inwektywa / y ostrym przymowistwem ná nich nástąpił / & ignominiosam natalitiorum sortem exprobrauit. Ktory nic im nie przystoynego nie zádal / bedac dobrze świadomy terminos honestatis; tylko im wkazał / że ná herecyki zá Krolá s. pámieci Jágiellá / táké práwo Przedkowie nášy

nášy postanowili / aby byli tak karáni / iáko pro crimine laesa Maie-
statis. Prolesq; eorum tam masculina, quam femina, omni ca-
reat successione perpetuo, & honore: nec vnquam ad aliquas
assumatur dignitates, vel honores; sed cum Patribus & progeni-
toribus suis, semper maneat infames: nec de cetero gaudeant
aliquo privilegio nobilitatis, vel decore. To bylo uczyniono w
Roku 1424. w Wieluniu ná Zussyty / ktorzy miedzy soba wšytkie
Sákramentá Kościelne zachowáli / á osobliwie Náženstwo. Kto-
regó teraz niektore Sekty v nas w Polsce nie przyznawáia zá Sá-
krament s. ále tylko Matrimonium czynia morale, iáko Żydzi y
Turcy / y wšytko Poganstwo / tedy też y potomstwo máia iáko om-
Liberos naturales. A iesli są według Wiary s. Chrześcianskiey
legitimi, niech sie poradza kogo medršego. Author to tylko po-
wiáda / iż prawda by nálagodniejšymi słowy powiedziána / záwše
iest ciężka y ostrá perperam agent. A że mu Deklarátor wstry-
pcie swoim procacitatem linguae zádawšy / sam nie ostroźnie po-
dobno / áboli też y consulto słowy kárczemnymi przymawia / nie sie
tym nan nie wraza. Bo wie że herecyk nie umie / y by też chciał / nie
może nigdy skromno mowic / patre discordiarum & mendacis
cuius partes tuetur, eum concitante. Lubo dáley postepuiac w
Práfaczyey swoiey / obieciue dáć lágodna przestroge / y informacya
rzeczú samú pokazána / że sie y skromnie w mowie / y spokojnie w G-
czyźnie PP. Dissidentes zachowúia / mogacy sobie ináczey postepo-
wac / y Authorowi Nápomnienia inájšym stylem (ferreo podobno)
odpowiedzic; nie iáko teraz czynia / dla pokazána Geczyźnie wšy-
tkiey skromności swoiey / y miłości braterskiey.

A przecie sie temu Author dziwuie / iż pod ten czas gdy te De-
klaracya swoje komponowáli / ná Seymikách w Roku przeslym / ná d-
lágodność słow swoich cukrowánych / turbulentam przecie Hare-
seos naturam w sobie pokazáli / seditiosie przeciwko Trybunálowi
Koronnemu odzywáiac sie / y chcacy Artykuly pewne przeciwko
niemu pisac / aby Dekretá niektore / ná excessy ich Sektarzow / ob-
contemptum Religionis Catholicae, uczynione / káśowane byly.

Prawdźiwe Obiásnienie

Lecz że im tego pars sanior nie dopuścila/ lubo sie do nich niektory z stábych Kátholikow wiazáli/ y práwie incentorámi tego ich zábuzenia byli / nie z láski Bozey nie stánelo. Et ira inter verba euauit.

Násmiewa sie w dalszym Parágraphie Deklarátor z Authora/ iz Dissidentibus zyczy oświeceniá od Pána Boga / mówiac iz bez iego áppretácyy/ Kósciol sie s. za nich o to do Pána Boga módzi/ y Jch NN. KK. Biskupi/ stáranie czynia iákoby ich nawrócié do owczárnie Pána Chrystusowey : czego świadkiem iest ten conatus Colloquij Torunensis. Ták teź y to nie barzo mile/ lubo powiáda fraterné przyimue / iz ich do spokojnego zycia nápomina : gdyž to w nich samá wokácya Chrześciáńska spráwue ; y cichość ducha Pána Chrystusowego, y naturá Wiáry s. ktora sie poniewolnie szczepić nie da ; y żadnym do tąd sromotnym wędzidłem nie ochetznána narodu násego swobodá ; y Genius Oyczyzny, y tot Principum Sacramentis poświęcone práwa inaczey czynić nie dopuszczáia. Ale owšem nyciągáia tego po nich stározytne obyczáie, y praxis integri sæculi præscriptiōne, szczęśliwie y spokojnie utwierdzona, y zálośne w okolicznym szásiedztwie przeciwnych srodzokow przykádny.

Author slyšac tákie swiete/ nierzákcy iedwabne sowa Deklarátorowe / dziwuie sie iego wišowátey glowie / iz dopiero w tymże Parágraphie powiedziawšy byé słušna y przystoyna Paranesim Authorowa/ záraz ia w drugim ábo trzecim wierszu gáni/ y niepotrzebna názywa. Tákże oświadczywšy sie/ iz ia fraterné przyimue/ y generosa silentio pomia / wlozenie rowney wolnošci ze wšytkimi obywatelámi in liberrima Republica, y wraźliwe poczciwego wrodzenia zárzucánie. Zárazem mu láie/ iz nie ostroźnie pisal/ y rozumu nie miał/ bo nie tylko (powiáda) nam zámiedbanie Chwály Bozey przypisal/ ále teź y Jch NN. KK. Biskupom Successorom Apostolskim/ trzywde w tey mierze uczynil ; tákże y wšytkim Kátholikom/ ktorym gwálcem tákże przymušac do Wiáry/ ludzi sobie w stánie/ y wrodzeniu rownych. W pierwszym Parágraphie powie dział/ iz pp. Dissidentes, w cnoćie/ w skromnošci/ y powinnošci spokojnego

Bráterskiego Nápomnienia.

spokojnego zycia w Oyczyźnie dobrze z láski Bozey sa wicwiczeni. A tu záś w drugim Parágraphie mowi/ ze im do swobod wšeláckich Konfederácyá Wárszáwska ma suffragari. nie pomniac iz Dissidium, pókoj rozrywa/ cnote tlumi/ skromnošć depce / stárym obyczáiom y práwom rebellia czyni/ consuetudines znosi/ miłość w Bráciey gási/ y żadna miara ná nogách stać nie moze/ ieno cum violenta oppressione alterius. Jákož máia byé inter se confæderati, pomewáż dissident? iáko zgodliwie mogá żyć / pomewáż sie nie lubia? iáko cálošć wolnošci záchowáia/ pomewáż káždy przy wporze swoim stoi/ y to co przed sie wziáł chce koniecznie przewiešć.

Do tego / powiáda ze im nie dopuŝcza byé buntownikámi cichošć Duchá Pána Chrystusowego / á nie powiáda iesli go wšyscy za Boga przedwiecznego wyznawáia / y iesli sa Chrześciánámi : bo kto go za Boga przedwiecznego nie wyznawa / iáko czynia Żydzi/ Máchometáni / y Pogáni wšyscy / ten sie Chrześciáninem zwáć nie moze?

Mowi iesze / ze im nie dopuŝcza tey lekkošci samá naturá Wiáry s. á Wiára Chrześciáńska to ma præcipuum w sobie wierzyć Boga iednego w Troycy swietey iedyńego : to iest/ troiáctiego w Personách/ á iednego w istnošci/ w ktorego imie chrzciemy sie wšyscy/ In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. A miedzy Dissidentámi silá tákich/ co Chrztu s. nie máia/ y Troyce s. niewyznawáia/ y penitus w żadnego Boga nie wierza. Cožmy o tákich ludzi státecznošci rozumieć mamy? co o ich slove? ktorzy ábo nie nie wierza/ ábo co Miesiac do inšey sie wiáry przenoŝa?

Źnowu mowi/ ze im nie dopuŝczáia byé nie spokojnymi/ Principum Sacramentis poświęcone práwa. A tego nie wiedza / ze procz Augustánskiej Professyy/ á reformatorum sectam, by teź chcieli naybárziej/ tedy summieniem dobrym/ dopuŝzac ferzyć sie inšym wiarkom/ Krolowie Pánowie nášy/ nie mogá/ boby nie byli sami Chrześciánámi / pomewáż inŝe sekty wšytkie y Chrztu s. nie máia/ y Troyce Przenáswietšey nie wyznawáia / y Bostwo Pána Chrystusowe bluznia. Já czym przysięgáiać Krol záchowáć Wiáre swietá

re święta Kátholicka/ zárazby sobie byl przeciwnym/ dopuszczając
niezbożnym bluźnierstwá Inuemiá Boskiego. Quae autem con-
uentio Domini, & Balia? A toto wważając świeci Oycowie nášy
Excepta zánosili ná Kápturách podpisując sie/ ábo in pactis Con-
uentis, áby directé nie zdáli sie opponowác honorowi Boskiemu/
ktory chcacy záwsze pomnázác/ mowiemy ná každý dzien Sanctifi-
cetur nomen tuum. A zárzliwšy z postzodká nas poczyniwšy
Protestácy/ nigdziey sie podpisác niechcieli/ áby sie nie zdáli com-
municare cum Asteroth. iáko wzywni Woiewodztwá pewne/ cum
Proceribus suis, Káwskie/ Plockie/ y Mázowieckie.

Mowia ná koniec że im tumultow niedopuszcza czynić Genius
Oczyzny/ y starożytné obyczáie od przodków poczciwych wziete. A
záraz w łomie drugiey powiáda/ że ich Wiára od stá lat iest szes-
sliwie y spokojnie utwierdzona. To znác żeście Genium Oczyzny
odmienili/ poniewáz dopiero od stá lat iestescie/ á Oczyzna od ty-
siacá lat stoi. To znác żeście obyczáie poczciwych Przodków wášych
zgwałcili/ kiedyście rzecz od nich nigdy niesłychaná do Polski wnie-
śli/ y co om Kóściółow nabudowali y fundowali/ srebrem/ złotem/
ápparatami drogiemi/ y Obrázami świętych Bożych ozdobili; toście
wy sprofánowali/ złupili/ fundusze pobrali/ Oltarze y Obrázy popa-
lili/ Kielichy/ y krzyże ná kusle poprzerabiali/ y Domy Pánskie/ do-
my modlitwy ná stáynie/ y chlewy bydłu swojemu zobracáli: gor-
szemi sie w tey mierze nád Turki y Pogány pokazując/ ktorzy stáre
Chrześciánskie Kóścioły/ czescia ná swoje naboženstwo/ nie rozwa-
lając ich/ obroćili; czescia przy Kátholikách zostawili/ trybutem
sie od nich kontentując/ nie despektem Najwyższego Boga. Zaczym
znác że przed stem lat verecundiores Przodkowie nášy byli/ wstydzi-
li sie máć Pánem Bogiem/ y przechodzić z jedney wiáry do dru-
giey. Ale ktora raz od Stolicy Apostolskiej Rzymskiej przyieli/
tá w niey stáecznie/ iáko prawdziwi Kátholicy/ y prawowierni
Chrześciánie pod poslušenstwem Najwyższego Biskupa Rzymskiej
go żyli. A wysćie wášey wczorášey Wiáry stánowie contra
cómunem opinioné piorum nie mogli/ ieno pod czas tumultow/
w Interregná/ y obieranie Pánow nowych.

A co

A co teraz powiedacie/ że was okoliczne sąsiadow przykłády
do tego wioda/ ábyście od chwalebnych przodków toru nie odstepo-
wali; tedysmy wam to/ przez cále mieszczelne wáše saeculum in-
kultowali/ gdysćie po ták wiele rázy Oczyzne w zgoré nogami
wyrócić chcieli/ groząc ná każdym publicznym Ziezdzie/ ábyście
sie w pokoiu zachowali/ á ta wáša niezgoda/ ná Oczyzne/ nieprzy-
iácielá iákiego nie zaciagneli. A użbyście byli dawno nie wytrwali/
y wšytké Polste pomiesáli/ iáto sie teraz mieszań pogranicznymi
nášy/ iedno żeście nie mieli z to potegi/ ábyście byli mogli Kátho-
liki opprymowác/ ktorzy was & numero & fortunis stótkrotnie lu-
perant. Wspomnicie sobie cóście zámýslawali po kátká rázy zá pá-
nowania s. pamieci Krolá Zygmunta Trzeciego (z dawniešych
rzeczy nie wspomnie) y iáto wášey sekty pewne osoby/ ktorzy ho-
nori parcendo, nie wspomina/ chcieli nie tylko mieszać/ ále y zá-
gubić Oczyzne; á wšytká colluies sectarum contribuebát ipsis.

Nie zálecajcie nam przeto státeczności wášey/ áni pokoiu/
áni zgody: bo my wiemy/ co Haresis umie/ y iáto sie po wšytkie
wieki/ po wšytkich narodách Chrześciánskich zachowála. Czy-
tamy Kroniki/ notuiemy Exempla/ y dla tego was iáto bráćiey
wspominamy/ ábyście sie wpańietáli/ y do jedności starożytney
Kóściolá Kátholickiego nawróćili. Siquidem nunquam magis
Respub. est obnoxia periculis, quam cum propter religionis re-
tissam custodiam, minusq; sedulam pietatis curam diuinum pa-
trocinium á se remouet: neque minus libera esse potest, quam
cum erroribus seruit.

A iz Deklarátor w czwartym Parágraphie Przedmowy swoiey
powiáda/ że Nápomnienie Bráterskie/ lubo z nieslušną konkluzyá
y niepotrzebná. Slušnie iedná/ y przystoynie/ y fraterné, przy-
muia/ deklarując sie/ że ná ták światobliwe zdánie ochotnie przy-
padaia/ y wdzięcznie ákceptuia to nápomnienie. Dziwuje sie Au-
thor/ iz w tymże strypcie záraz/ troche niżej/ przeciwná myśl swoje
wypisnie/ powiádaia/ że Author ignoránt wielki/ nescit quid
dicit: mowi przeciwto prawdzie/ przeciwto Bogu/ przeciwto prá-
wom/

B

woni/ y zwyżaiom oyczystym/ á osobliwie przeciwko wolności Szlacheckey. Gdzie dwie kontradykcyje zaraz czyni. Jedne/ iż Authortowe nápomnienie głupie/ y niepotrzebne nazwawszy/ powiáda że te PP. Dissidentes y z nim wespół przymuią za słusne/ przystoyné/ y swiatobliwe. A przymuią wdziejnie/ ochotnie/ y fraterné. Druga kontradykcyja czyni/ iż powiedziawszy to nápomnienie być słusne/ y swiatobliwe/ piše przeciwko niemu słow wśczypliwych/ y kárczemnych ná Authora zázywając: á to omnibus modis probuac/ iż Iura prætensa od niego w nápomnieniu przytoczone/ są nie słusne y głupie wczynione; y nie mogą być poczytane zá práwo od Stánow Koronnych przyiete. Ták to właśnie czyni/ iáko kiedy zloczynca in scelere aliquo deprehensus, chwali Sedziow ktorzy go sádzic máia/ powiádaia/ że są ludzie zacni/ mądrzy/ y sprawiedliwi. Ale Dekret ich potym gani/ gdy go ná gárdlo osádzá/ mowiac/ że y práwo według ktoreg sádzili nie sprawiedliwe/ y oni nie sádzac sensu tego práwa dobrze nie zrozumieli/ y mnie sie w tey mierze nie dołożyli/ iáko sie to interpretowác ma/ ktory tego práwa nie approbuie/ y nie chce aby w księgách bylo; ale niech ie zaraz ex volumine Legum wymażá/ á mnie dobrowolnie puszczá/ bo ia o tákich Státutách wie dzieć niechce/ y Sedziom to zádaie/ iż corrupti sunt, poniewaz ná mie táká sentencyja feruia. A eo wielka iz ma po sobie integri sæculi præscriptionem iáko zbuam/ y náiezdám Katholiti/ plondruie Kościoly/ zabieram Duchownych máietności/ zárazam falsywná náuka owieczki Chrystusowe/ y krádnac ich duše/ zánoše ie do piekła.

Lecz iáko temu zlozynicy tá dysplacencyja iego nie pomoże/ y Dekretu Sedziowie dla iego furyiey nie odmienia/ y Státutu nie spála: Ták też gdy PP. Dissidenci odstápiwszy pobożności Przodków swoich/ ná Boga/ y Kościol iego s. tárgneli sie/ ná Jurisdikcyja Duchowna/ ná máietności od swiatobliwych Oycow swoich/ ná chwale Boska oddzielone/ ná práwa wszytkiey Korony powsechne/ nie dopuszczáiace Katholickiey Religiey odmieniać/ Kościolow plondrowác/ tumultow w Oyczyźnie czynić/ y osobom pártikulárnym Leges patrias pro libitu abrogowác. Ták też prastrypcyey sobie

sobie żadney vsurpowác nie mogą / ktora sceleri non patrocinaur. A mowi też / Hæreticy od Lutrá nastawšy / nigdziey nie mieli pacificā possessionem bledow swoich (á præscriptio solummodo currit, in possessione pacifica tundi alicuius, sine oppositio- ne & defensione contrariæ partis) Bo ich wszędzie Sedes Apostolica pozycwála/ ekskomunikowála/ y pišny refutowála. A záś Principes Sæculares karáli ich mieczem/ ogniem/ infámia/ y rozne ná nich práwa pišali. Miedzy ktoremi też y Serenissimi Reges nostri, penas capitis & confiscationis bonorú, ná nich decreuerunt. Lecz powiádaia/ że Przodkowie nie mogli nas obligowác/ y enerowác konscyencyj nášych. A dla tego też mowia (puncto septimo partis primæ) w Korzynskiey Konfederacyey swojej/ nie položyli tych obowiazków ná Potomki swoje in perpetuum. A te Iura ktore nápišali iáko tákó / sunt Iura servilia, barbara, & inhumana, (iáko in fine puncti quarti, partis primæ, feroce Deklarátor wywodzi) bo sie nie ználi ná wolności/ nie ználi ná słusności/ y nie umieli ná też wladác/ ábo hárowác. Przeto te ich spleśniale/ y prochem przypadale spargaly/ (iáko ie zowie sub fine puncti tertij, partis primæ) nie nie wáza teraz/ y wáżyć nie mogą: bo ie pišali ei/ ktorzy kálamarz Krolewski w reku mieli/ y látwie im bylo piorká pociągnac ad importunam instantiam ludzi inordinato zelo zágrzanych (słowá są punct: 5. part: 1.) ktorzy ab Oreo reuocarunt (punct: 7. part: 1.) cokolwiek ieno ná Dissydeny wymysłono być mogło.

To iúz tu każdy osádzic może/ iáko tákí czlowiek chce z pokojem w Oyczyźnie siedzieć; y zgodzi sie z Katholikiem w zdániu okolo cáłości Oyczyzny/ ktory wszytkie stáre práwa abrogowác vsilnie/ swiatobliwym Przodkom swoim/ fals/ nieumiecieność/ y barbariem zárzucáia. Játo ten chwale Boža chce pomnážac/ y práwowiernym slugom iego być zycziwym/ iáko Bráciey swojej; ktory miluiacych honor Boski/ głupiemí nabożnictwami przezywa/ y Belzebubowemi slugami czyni; siebie mądrego czyniac/ że Jmie Pánskie blužni; porzadnego/ że Kościoly plondruie; nabożnego/ że

Atheismum inducit: y Oycem Oyczyzny / że iey práwá kássiue / y Statutá zá stáre y nie wzyteczne spárgaly hácuie.

W piątym Parágraphie / dobra sobie otuche przesydzáiac z Authora czyni / powiádaiac / że sie Pántom Dissydentom nie trzeba surowości Iurium pratenforum obawiać / bo sie Jch *M. M. XX.* Biskupi ad spiritum lenitatis & amoris fraterni sklonili / Torunskie Colloquium náznaczáiac; y niedbale teź okolo Chwały Bożey chodząc / iáko tego dochodzą z slow Autherowych / nie rozumnie / y nie ostrożnie w Nápomnienu powieźdżánych. Rkore tákowe są: *Zesmy iuz ták zániedbáli Chwały Bożey, y praw nasych, tedy siedźmy iuz ták w pokoiu.*

Dobry Sophista Deklarator / chce być z tey okázyey Deklarátorem / inwektywoy czyniac ná Authora / iz przygánił Kátholikom swoim / ktorzy ná poczátku tey zárazny dńsney / nie umieli zabiegáć przewrotnościom háretyckim / y dopuścili im wskorzenie sie / praw stárożytnych pod czas Konfederacyey Wárszawskiej po śmierci Krolá Augustá wstąpiwszy. Chcąc go przeto podać in odium, sercem Judańskowym / á wsty Pilatowem / chwali teráznięszych Jch *M. M. XX.* Biskupow / y cudość ich wysoce zaleca / iz ná Synodzie Prowincyálnym Wárszawskim powinności swoiey Pásterkiej dosyć czyniac / przy reformowánim niektórych Exorbitancy in Clero, y to teź Colloquium Torunskie złożyli byli / chcący Dissidentes ad unitatem Onilis Christi poćiągnąć.

A że przed tym Colloquium PP. Dissidentes, ná Seymitách grozili sie mieszać Seymem / y ná Trybunał ostro następować; á tym czasem Auther ich do pokoiu / y zgody bráterskiej nápomniál / powiádaiac im / iz teraz nie mogą nas ták bázno mieszać / iáko pierwey / y nie mogą nic in contemptum Religionis Catholice stánowić / iáko czynili przed tym / kiedy y Duchowim osłabieli byli w Wierze s. y Aposztatowali drudzy. A teraz iuz nas wiecey Kátholikow mizeli bywáło przed tym / kiedy niemal Senat wshytek / y Urzednicy Rortomi posli byli zá sektámi roznych Háretyckich; gniewáia sie ná Authora o to bázno / y zá exprobrácy, to sobie wielka liżá / táká Parágraphie

tágraphie te máteria rozszerzáiac. Gdzie rázem y ná Trybunał srodze wstąpił / mówiac iz sie iego Dekretá dály im znáć wshytkim; y dáia záwsze przyczynę do skarg y nárzekánia / dla czego y publica consilia musá remorari. A to specificé powiádaia / iz ná sádach ostatniego przed Seymkiem Trybunału / niektórzy Sedziowie / legitima potestate, illegitimé abutebantur. Przetoż stáráia sie omnibus modis infinica potestati Sedziow / zámierzyc granic.

Gniewáia sie w ostatnich Parágraphiech y o to / że im Auther przypomniał / iáko nie dawnych czasow chcieli sobie iákaś Konwokacya generalna wezwać / ná ktoreyby sekt swoich promotionem obmyślili byli / á przeciwko Religiey Kátholickiey sposób ták wy náleźli / áby sie do niej ludzie záwiędzieni od háretyey nie wracáli. Lecz podobno to Nápomnienie Autherowe / im przyczyna bylo / gdy potym w Orlu ziazd swoym mieli / że nie ták frequentes comparuerunt, iáko przed tym zámýslawáli: y nie ták contumaciter sie stárali w responsách swoich J. R. M. tákże y J. M. X. Prymasowi odpisywac / iáko przedtym zwykli byli odpisywac. Życzymy Jch *M. M.* hunc spiritum lenitatis y ná dálše czasy / donec Numine afflante ad unitatem Sanctæ Marris Ecclesie reuertantur. Bedac bowiem ludźmi wysokięgo rozumu / wiedzą to sami dobrze / iz Religionem raro solam mutauere Ciuitates aut Regna; sed quoties mota est sacra hac anchora, toties fluctuauit simul Reipub. nauis. Tłech ieno sobie wspomnia ná Donatystow / Jkonomáchow / Ariánow / Albigenow / Zugonotow / y innych.

A że w Parágraphie iedenástym y dwunástym powiáda Deklarátor / że sie obawiaia sádown Inquisitorskich / y zwabionego do nášego Septentrionu / z zachodnich kráitow iástrzabká / mówiac że sie y nam przy nich dostanie / iesli spolnie stáć przy sobie nie bedziemy. Odpowiádam cum Iosepho Hebræo. Oportet benè sapientes in legibus proprijs, circa pietatem integrè permanere, & aliorum minimè carpere, to bedziem wiekústym czasy w pokoiu siedzieć / nikt wolności nášych nie nárušy / nikt ná swobody náše nie nástapi. Ale kiedy beda Bogá nášego w Troycy s. jedynego blue

źnić/ y Bóstwo Pána Chrystusowo háńbić/ prostym go człowiekiem synem Jozefowym nazywając. Kiedy Przenaswietny Sakrament/ y służbę niepokalana/ bálwochwałstwem nazywając/ y inſie niezliczone niepobożności czynić; tedy ſtoga ná Oyczyzne plage od Pána Boga záciagna/ á iáko ſá z natury do lektomyślności ſklonnemu/ beda Pána do rzeczy nowych ſwoimi perſwazyami prowadzić/ tedy pomięſzając Oyczyzne umyślnie/ żeby ieno Kościółowi Kátholickiemu záſzkodzić mogli. Stąd ingens dedecus nobis Catholicis foret, ſi quid antecessores virtute, industriaq; pepererunt, per ſocordiam nos deſidiamq; amitteremus.

Nie ſłuſznie tedy Authora głupim z mózgu y bezrozumnym nazywając/ iż im przypomniał Dekreta/ktoremi zmieſzono Kátowſkie y Wilenſkie ſkoly. Gdyż to powinność ieſt dobrych Paſterzow/ nie podawać w zeby ſtogim wilkom owieczek ſwoich/ y ſumienie káżdego Chrzeſciáńskiego czlowieka to wyciąga/ áby miał miłość ku bliźniemu ſwojemu/ y odwoził go od niebeſpieczeńſtwa wiekuiſtego; á zwlaſzcza dziatki niewinne od śmierci duſney wyrwywając. W czym iednak bynamniemy nie czyni ſie gwałt pokojowi PP. Diſſydentow/ á tota Repub. pozwolonemu/ y od Krolow Pánow náſzych poprzyſiezonemu: tylko ſie karzą exceſſy/ od pewnych oſob z tamtych ſkol/ in contemptum Religionis Catholicæ popelmone. Których ieſli ſie znówu/ ludzie kácerſtwy záſlepieni wazyć beda/ beda też ſimiliter y Pánſkimi Dekretami/ y Trybunałskimi karani/ iáko tedy przypozwaní beda. Słuſznie przeto Author nápomina / áby PP. Diſſidentes ſiedzieli ſobie w pokoiu/ á práwá ſie bali/ktore to niecznie muſzą wſelkie ſubſellia mieć in executione diligenti, wzdług rozkazania Boſkiego/ ieſli ná honor iego ſ. auſu temerario náſtepować zechca. Do wiary przymuſzać nie bedziem nikogo: bo to ieſt donum Dei calitús inſuſum. Ale wykraczając przećiwko Kátholickiej Religiey ſtárożytnej/ w ktorey my wſytko zbawienie náſze pokładamy/ nie dopuſćim nikomu. Gdy ſie przeto PP. Diſſidentes ſtronomie zachowają/ y podobnych exceſſow wyſtrzegając beda/ Dekreta Trybunałſkie / ná ktore tak bázno w Parágraphie trzynáſtym

ſtym Deklarátor lamentuie/ non petent iugulum libertatis, ſtatus, & fortunarum Ich. IIII. PP. Diſſydentow.

Á że w oſtátnim Parágraphie powiada Deklarátor/ iż my Kátholicy ſámi dáiemy im przyczyne ad quirítandum, y nie dopuſzczamy im w pokoiu ſiedzieć/ w domách ich wláſnych nie dopuſzczając nabożeńſtwa wolnego/ y Zborow budowania w máietnościách/ ále ich prawkiem o to nagrzewając/ do wielkich ſtrat przywodziemy. Authór ſie temu dziwuie/ czemu to tak ſmie twierdzić nie wſtydliwie/ ponieważ y w ſámej Wárſawie pod czas Seymu / w oczách práwie wſytkiej Korony/ ſpokojnie w goſpodách ſwoich odprawuie ſwoie nabożeńſtwo záwſe / á coſ nie mają w máietnościách ſwoich odprawować: to do wierzenia nie podobna. Ale to ieſt co Deklarátor rozumie / ále nam nie deklaruie / iż im nie dopuſzczając Kościółow w tych máietnościách plondrować/ y funduſhow/ ſrebra/ y dzieſiecin zabierać/ ktorych kupnem od Kátholikow doſtają. Aboli też Stároſtami beda / w mieſciech Krolowſkich Kościółow profanować im zabraniając. Á kiedy co takiego ná zniwage Kościóła Bożego proteruie czynią/ to ich do práwá pociągają. O to uż tu Kátholicy nie ſą przyczyne do niepokoiu/ y do ich utrat práwnych: bo iáko ſámi dáją przyczyne do práwney wlokty/ y nienawiſci z Patronami Kościółow: tak też dobrowolnie ſámi utracają / terminy zbierając z rożnych okázy/ á niechcący zárazem wroćić co ieſt cudzego / á zwlaſzcza Kościółnego. Ale nie rabaycie Obrázow / nie ſtrzelaycie do Krucifixow/ nie zabieraycie Kſieży gruntow y dzieſiecin/ to was mikt nie bedzie pożywał.

Jako tedy w Konkluzyej tej Przedmowy ſwoiey mowi Deklarátor/ iż do tad PP. Diſſidentes in ſuſpecta & tot iniurijs inſta pace, wſytko cierpliwie wytrwali/ y teraz ſie z tym oſwiadczył / że in tranquillæ & fide pacis opulencia bez wſelkich tumultow trwać nie odmienne/ tak/ iáko by ſie ná ich ſczyroſci/ y Bráterskim áffekcie/ y wprzymym dotrzymaniu przyiaźni Kátholicy nie zawiedli; Tak niechay Ich IIII. czynią / y ſlowá ſwego dotrzymają. Á my Kátholicy/ lubo to wiemy dobrze/ iż tylko á vera Orthodoxa

prisca Religione, vinculum est rerum, & societatis publicæ: ab innouata verò omnes tumultus & dissidiorum faces; imò magnum imperijs & sceptris periculum, aut interitus. Żadnym ich prawkiem turbować / żadnymi Dekretami obciążać nie będziemy: ale iako Bracia y krewni swoje w miłości wprzymey / y posłanowaniu wszelakim mieć będziemy / Pána Boga prosiac / aby im Duchá iedności / zgody / y prawdy / z wysokiego Młaiestatu swego zesłać raczył / abyśmy w ieden Kościół y Oweżarnie tego s. zgromádzieni / y glosy iednostáynemi y sercem / chwalili Imię tego swięte ná wieki.

Hæc annunciauimus vobis Fratres, vt & vos, Societatem habeatis nobiscum: & Societas nostra, sit cum Patre, & cum Filio eius IESU CHRISTO,

F I A T, F I A T.

N A V K A,

Deklamátorowi Heretyckiemu potrzebna.

GDY Deklarátor Nápomnienie Braterskie / od Kátholiká ad Dissidentes in Religione uczynione / Deklamácia swojá znosić wsiłuie / pramitteit pro informatione Authora trzy przestrogi / iako niewiádomemu práwa Czystego: takie.

I.

*Ze Allegowane od niego przeciwko pokoiovi Dissidentium Præten-
sæ, ábo iura prætensæ, wazne być nie mogą: gdyż teraz nie są práwem
od Stanow przyjętym, ani od Krolow Pánor nászych poprzysiężonym.*

Odpowiada Author że się myli Deklarátor ná tym / y nie jest świadomym Statutow Koronnych / które w sobie per expressum zámykają práwo ná Heretyki uczynione zá Krolá s. pámieci Jágelá Roku Páńskiego 1424. aby byli gárdlem / infamij / y confiscatione honorum karáni. Al że po dzisó dzien Stany wszystkie Koron-
ne/

ne / tymże się Statutem / który był y przed tym sádzá: y tenami wszystkie práwa Krolowie Pánowie nášy poprzysięgáją: toć znáć że Práwo ná Heretyki uczynione / iest in suo vigore, y Stany ie wszystkie z infamij práwy / muszą sacrosanctè zachować / á zwłaszcza że concernit honorem & gloriam Dei.

II.

Ze Wárunek, y Asskurácia pokoiovi Dissidentium, iest nie tylko Práwem, ale y fundamentálnym Práwem, ná którym zawisła cálosć y swoboda Rzeczyposp.

Odpowiada Author / iż wárunek pokoiovi Dissidentium nie iest Práwem żadnym / ale iest Gleytem / rozmaitym Heretykom pozwolonym / aby ostrości práwa do czasu wchylwšy / mogli bezpiecznie w swoim niedowiárstwie żyć / dokády się nie obaczyli. Al że Gleyt reo non seruit ieno do pulroczá / á zá klemencyá Pánská / y ná drugi / ábo ná trzeci taki czas może być prolongowany: dla tego ten wárunek Dissidentibus dány / iż długie ma látá w sobie / ad differentiam Gleytu pospolitego / nazwano Asssecurationem pacis Dissidentium ná czym żadne Práwa Koronne / y wolności nie záwisły. Które iako przed wesciem Heretyey do Polski były in suo robore, & viuuda obseruatione: tak y po wymiřczeniu wszystkich bledow heretyckich / będą in suo flore & maiestate.

III.

Ze tego pokoiovi, tak wielá praw obwárowanego, żadne przeciwné Dekretá, etiam supremorum subcelliorum de iure náruřyć nie mogły: á w tych Dekretách, które są od Authora miánowane, y produkowane, mens I.K.M. y R.P. nie była, aby de facto náruřony być miały.

Odpowiada Author / iż słowniešy są Kátholicy / niželi Heretycy: bo kiedy komu co przyobiecują / uż tego nie odmiemá / ale do trzymają stáecznie. Ze Dissidentibus obiecali pokoy / lubo im oni dawali okázyie częste plondrujac Kościoly / y zábierrájac funduse od
Przodkow

Przodków nādane / nie znosili ich przecie / chociażby mogli y mieli potęgę potemu / ale im po dzisdzien dotrzymuia wiernie tey obietnicy swoiey / y karzac excessy w prywatnych in contemptum Religionis Catholicae uczynione / nie myśla potęu przyrzeczonego rozrywac / ale go im nie naruszenie dochoruia.

R E P L I K A.

Ná pierwszą Część Deklaratorowę, w ktorey on pokázuie, iż Iura pratenſa od Authorá, ważne być nie mogą.

Nie trzeba sie bylo Deklaratorowi mordowac okolo pisania tak heroticy Książki w rzeczach nie pewnych, y nie gruntownych / pomieważ nic nowego nie przynosi in corpore libelli, ieno toż co y w Prefacyey swoiey powieźdzał / tylko more Declamatorum obfermiejſzymi słowy to powiada / náciągając káwałcow słow z Konſtituciy rozmaitych / iako świec skory; aby nieostrożnemu / abo nieświadomemu Czytelnikowi mogli oczy zamydlic; A swoim Bractwom pokazać iako herotie Opus, y pracowite bārzo nápiſał; nie pomniac co Sidonius o táłowych Skryptorách powieźdzał. Authores in operibus edendis pudor potius, quám constantia decet. lib: 9. epist: 12. Prawda bylo / nie pracą zálecic sie. Pietnie wáſ Modreuius ná was sámych / in Praefatione ad Librum de Moribus. Ut solis exortus summas & infinitas commoditates affert vitæ mortalium: ita veritas, quoties prodit ex tenebris errorum in lucem literarum, maximis beneficijs afficit & ornat res hominum deorumq;. Contra error vel inueteratus, foeditatem in se semper inclusam habet, quamvis diu toleretur, & a nemine moueatur. Widzac tedy tak sproſtry blad Deklamatorow w tym skrypcie iego / Author Nápomnienia Braterskiego / tak odpowiađa.

Ná pierwszy Punkt.

Bārzo sie myli Deklarator / powiadając ze Księgá Herbultowa / z ktorey przednieysze allegacye przywiódł Author / nie iest Liber Authenticus,

Authenticus, ani od Stanow przyiety. Gdyż w wszytkich subſellia żadnego innego Statutu nie alleguia / tylko samego Herbultá. A ktoby innego iakiego citował / tedy powinien plácić poenam quatuordecim marcarum. To znác ze go vsus ipse approbauit, y owá authoritas Seymowa / ktora iemu samemu Compendium Praw wszytkich uczynic kazála Anno 1565. Lubo tedy Herbult Księgi swoiey nie prezentował Stanom po Polſku nápiſaney / iako intencya byla Seymowa; prezentował ia iednák po Lácinie Oáciestiemu Kánclerzowi dedykowawſzy / nie tylko samemu Krolowi s. pámieci Augustowi / ale tez y Bractey ná Seymitách roznych; ktorzy lubo ná Wálnym Seymie approbacyey tey iego prace nie czynili / zá smierciá Krolowská / y potym Herbultá samego: tak iednák te prace iego wdziecznie przyieli / ze ia tacito consensu approbowáli / y w wszytkich sądow w używanie podáli. Czego Przylustkiem Apostaćcie uczynic niechcieli / lubo wielkich miał promotorow z PP. Dissidentow: y Januſhowskiemu także / ktory miał promotorow Kátholikow.

Alle dawſzy temu pokoy ze Herbult ma swoie wiäre y powage we wszytkiej Koronie / Author powiada / iż chociażby byl Herbult nigdy Iura pratenſa w swoich Księgách nie wspominal / przecieby one byly miały waga y moc swoie ná karanie Heretykow / leżac in Archiuo Reipub. tak iako miały y inne práwa / nie bedac zebrane in vnum volumen: tylko ze byly zgodliwie od Stanow wszytkich uchwalone / y nápiſane / y publikowane / tak iako y Ius nostrum pratenſum. Bo tez to trzeba wiedziec / iż Práva y swobody náſe po wiekſzey części stánely / kiedy ieszcze Druku w Polſce nie bylo: á iak skoro Druk náſtal / tedy to Rzeczposp. zleciła byla / sub Alexandro Rege Quatuoruiris, aby byli Digestum z nich uczynili more Romanorum, y wydrukowali to po Lácinie. Co gdy uczynili / approbowano to Seymem sub eodem Rege w Kádomiu / Anno 1503. vt habet Herbultus fol: 102. A z tego to Statutu / ktory sie y podziſdzien náyduie w domách Szlacheckich / swoie Compendium uczynil Herbult. Ale ieszcze pierwey przed nim / Jan Lastki

Kancelerzem Koronnym będąc / ktory także ma od Oyczyzny approbacya swoie.

Tac z swoiey tedy głowy Herbult lus praten sum ná Heretyki w Statucie swoim položyl / ale z starych Statutow approbowanych / y Przywileiow Rzeczyposp. ktore miały vim suam, po ki sie byl iesze Herbult ná swiat nie narodził / y mieć beda / po ki ieno Oycyzna náša bedzie stała. Ad comprimendam autem malorum civium licentiam, adhibenda legum est severitas: interest enim Reipub. ne propter malorum impunitam licentiam, boni aliquid a malis patiantur. Goslic: lib. 2. de Opt: Senatore.

Ná Wtóry Punkt.

Tac jest tak tego rozumu Author / aby nie mogli tego poiać Herbuleá czytając / gdy pisze tá Lex est abrogata, á tá nie. Ale sie temu dziwuje / iáko Deklarator Prawo przeciwko Heretykom wzywnione / smie klásc inter leges abrogatas, poniewaz tego w Herbulecie niemaš. A sam to przyznawa w Punkcie pierwszym / iż Herbult ten swoy Statut przed smierciá Augustowa písał / kiedy sie naybárzicy Heresis vnas w Polšzeze zawniela. To tylko dobrego spáwil tym písnem swoim / iż nam pokazal Dissidentium Religionem byc wozoráysza / bo icy żadney wzmianki Statutá náše nie wzywnily / áž ad exitum Augusti. Tylko ono swiete Prawo zá swiatoliwego Krolá Jagellá ná Heretyki wzywnione / á od Zygmunta Pierwszego po kilkátroć obostrzone w sobie zawierály / diligentem executionem przykázując. A wáš Zeuceocius mori: iż in legum seuera executione salus, & vera populi libertas adeo consistit, vt minimum sapè neglectum, maximorum malorum & periculorum fons & causa sit. A toto Author rozumial / kiedy w Nápomnieniu swoim powiedzial / jesmy zámiedbáli chwały Bozey / á ná pokrewność y Bráterswo respéctuiac / nie karálišmy Heretykow zrázu kiedy nástáli. Dlategosmy tež widzieli abominationem desolationis stantem in loco sancto, y rozne plagi ná Oycyznie od Pána Boga przepušzone cierpieli / y cierpiemy podziś dzien.

Ná Trzeci

Ná Trzeci Punkt.

Mowi Deklarator / iż Iura pratenla in praesenti libero statu Reipub. wazne byc nie moga / (iáko by dáigacy znać / iż po ki Heretycy w Polšzeze nie bylo / tedy wšyscy byli in teruiture: ale sie dopiero wolnemi stáli / kiedy Pána Boga rozmáitými sposobámi bluznić pozeli) poniewaz ante formatum praesentem Reipub. statum stánely / y uż iáko by dawnošciá samá wywietrzały. Myli sie Sophista ná tym bázno: boby táka rzecz wšytkie Práva náše nie wazyly / ktore od poczéwých Przodkow nášych stánely / priusquam Dissidentes existerent, ktory podobno swoim wichrowáтым głowom / wšytkie swobody od Krolow Pánow nášych pozwolone Ordini Equestri, przypisac vsiluiá. A dla tego wylizáiac stopnie wolności w Oycyznie / iáko po sobie rošly Edyktu Wielunskiego / iáko rzeczy iákiey podle Deklarator nie wspomina per contemptum, iż w nim Ecclesiae omnes in suis libertatibus conseruantur, & contra pestiferos haereticorum errores poena capitales decernuntur. To tylko wychwala / co in ledlna ná zmiesienie cíezarów z Stanu Ryccerskiego stánelo / y te naprzednieysza prarogátwy chwáloné / Neminem captiuabimus, nisi iure victum. A to czyni dla tego / aby tež tak wielkiey wolności ná obrone swoiey Heretyckiey niezbožności záciágnac mogli / powiádaac / iż to w brew Edyktowi Wielunskiemu stánelo / aby nas nikt o Heretyka sádzic nie mogli. Lecz tam tego nie widze / aby mu to sluzyc iákim sposobem moglo / poniewaz w tym Przywileiu in ledlna písanym / ani Košcielnych wolności nie znosza / ani Heretykom impunè rozszerzac sie nie pozwaláia / ale owšem generali clausula wšytkie pierwsze ábo dawnieysze práwa y wolności / wcale záchowuiá y wtwierdzaia in eum.

Dopiero naywyszy stopien wolności nášey kládzie pod czas Interregnu po smierci s.pám: Krolá Augustá / kiedy ná Wárszawskiej Konfederacyey / coškolwiek z piekła zásiágnac mogli przeciwko Košciolowi Kátholickiemu wywarli / & conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, kilkátdzieciat

Wiar /

Wiary / iáko sam Deklarator w trzeciej części ksiązki swojej wyznawa / roznych między sobą mając. A te swoje przeciwko Kościołowi świętemu zprzysiężoną radę / Libertatem Conscientiae nazywając; a potem iá do przysięgi / y approbacyey Krolowi Henrykowi podając per tumultum & seditiones, w pułtorá stá lat / iáko sami ráchuią / po Wielunskim Edykcie / a po Konfederacyey Korczynskiej przeciwko Haretykom uczynionej w lat 135.

Czym samym wydali się przed wszytkim światem / iż mówiac záwsze Pax, pax, ad proximum suum, ták długo cuniculos kopáli pod Kátholikami / y Kościołem s. Rzymskim / który z gruntu w Oyczyźnie wyniszczyć chcieli / tą swoją Konfederacyą. A zátym y teraz gdy mówią / iż nikogo nie turbuiemy / & nihil molimur contra Deum & Patriam, nie trzeba im do końca vsáć. Bo widzimy iáko y slowy / y pismy / chwale Bożą wykorzystują / y w szkołach swoich mlódz psuńc / Oyczyżnie od stározytney Wiary Chrześcianskiej odwodzą. Nazywając abscq; fronte & pudore, Prává Oyczyżnie spleśniałemi y prochem przypádemí spárgalami / a stározytną Religią Kátholicką bákwochwałstwem Papięzkim. A mówią z Deklarátorem swoim / iż nie po Szlachcicu / nie po wolności / kiedy sobie według swojej głowy wiary nie stánowi / ale według praw Kościelnych / y Koronnych / (przydam y Cesárskich) musi po Kátholicku wierzyć / iáko czynią ábo wierzą Chrześcianie po wszytkim świecie / pod iednym Pasterzem widomym / Najwyższym Biskupem Rzymskim zgromádzemí. O bezrozumna głowo / a kiedyżes to widział / ábo czytał / aby Rzeczposp. by naygrubszą / dopuszczała nowe wiary do siebie wnosić / y každemu prywatnemu czlowiekowi / inákszą Religią przepowiadác : kiedyś to slyśał / y od kogos sie náuczyl / aby Szlachectwo ná tym záwisło / nowe kácerstwa przeciwko Ewangeliey Pána Chrystusowej wymyslać / ábo stáre od Kościoła odrzucone y potępione / znowu z piekła ná świat przywodzić / y herezya dusze ludzkie zaráżać : Od koregos to Mistrzá náuczyl sie / aby to wolność była Stanu Rycerskiego Imie Boskie bluźnić / Sakramentá s. háńbic / Kościoły burzyć / y fundusze zabierać : Patrzą iáko y teraz

narody

narody Kátholickie / Schismátyckie / y Máchometánskie Państwa swoje rządzą / iedney sie wiary trzymając / a drugiey nowey między sie nie przypuszczając. Hispáni y Włósy / teno same powšeczná Kościoła Rzymskiego zachowują. Moskwa y Abyssyni żadney herezyey pod gardłem nie przyjmują. Turcy tlamáczemá Alkoranu / Perskich popow nie przyjmują / ani też Persowie Turckich / y o to sie między sobą bákzciey mżeli o granice búa. Bákwochwałskie narody po Indyách / swoimi sie zabobonami kontentując Chrześcianskiej Wiary do siebie nie przyjmują. A my ná náše wolność / iá ná cztery tuzý kazac / zarázesny Boga odstąpili / Prává wšelákie podeptáli / Oycowska pobożność z Oyczyżny wygnáli / y záraz ná wprowadzenie Atheizmu / kátdziesiatemy wiar oraz ná Konfederacyą Wárszawską przeciwko Kościołowi Kátholickiemu przywiezli. Nie jest to wolność hálec ; nie jest to Právó / wymierziszczyc co ná kim. Jezwolenie wszytkich Stanow / to jest právó / iáko sami powiadacie. Życ pod Právem bez buntow y tumultow / to jest wolność. Ale gdy te swoje Konfederacya PP. Dissidentes czynili / decuplo maior pars Patriae wam oponowála sie / wszyscy ktorzy stáli przy pobożności stározytney rozlácháli sie do domow swoich nie podpisując sie ná me / ale protestując / iáko y ná Koronacyey Henrykowej protestowáli sie ; a ci záś ktorzy rozlánia krmie y pokóit rozrywámá między Bráćmá nie zyczylí / podpisáli sie Ecepty czyniac / a wásemu wporowi wygadząc / ábyscie żyli według wásey opiniey w pokóiu / iáko żyją y Schismátycy / Żydzi / y Tátárowie.

Na Czwarty Punkt.

Mówi Deklarator / że pretendowane iura in vsu w Oyczyżnie násey być nie mogły. Nie widzi tego przyczyny Author / y pyta sie czemu ? Gdyż mając po sobie Pisno s. y Prává / ták duchowne / iáko y świeckie / powinniśmy broníc iáko możemy / bluźniemá ná Pána Boga / y ná Zákon tego / o krzywdę sie tego zastáwiac / a miłość ku niemu / y záł nád zelżywością tego pokázuiac. A osobliwie kiedy mamy po sobie Statut Koronny y Konfederacyą Korczynską /

która

ktora nowe wiary pod rozsadek Stolicy s. Apostolskiej podacie/ y heretyki penue. A lubo niektore Rycerstwo z Kátholikow/ iáko po wiadaćie / podpisali sie ná Konfederacya Wárszawska/ pókoiu Dissidentibus pozwalájac / dla pókoiu Oyczyzny: niemásh tam iednak tego w przysiedze ich/ aby te Konfederacya Wárszawska trzymac y wykonywac mieli/ ktora wszytkim bluzniercom obrone dáie: wszytkim iádom y zarazom heretyckim do Oyczyzny wrotá otwiera/ á pelenowac zadnego nie kaze: wszytkie odmiany w wierze/ y plondrowac nie Kosciolow Kátholickich chce miec za práwo. Ale sie tylko ná to podpisali/ iz pacem inter Dissidentes in Religione zachowac máia. Czym nie zárzekli sie spráwiedliwosci/ wedlug ktorey/ káždy sie przy swym/ y Duchowni przy práwach swoich zachowac máia. A lubo suspendowali rigorem legis do czasu in uniuersali ná wszytkich od Kosciola s. zbiegáiacych / nie pozwolili iednak nikomu priuatim wydzierac cudzego/ y czynic krzywdy drugiemu. A dla tego to zaraz kompozycya wlozyli/ aby sie krzywdom Koscielnym od Heretykow nagroda slusna stala. Czego iz PP. Dissidentes do tad nie czynia/ y ieszcze sie z kompozycyey smieia; Krolowie od ich przysiegi wolnemi zostaiá.

Lecz pokisny im tey Asseturacyey pacis nie pozwolili byli/ Iura prerensa bywaly in executione od karania Melszynskiego pozczawszy/ az do czasow Augustowskich; lubo nie tak rigide propter clementiam Principum, aut conniuentiam Iudicum, iáko sam Deklarator. Zbaszkiego spráwe opisuiac deklarue. Ato przecie dosc ná tym/ ze zrazu adherentow Melszynskiego iáko bluzniercow Jmienia Boskiego / y gwałtownikow pókoiu pospolitego mieczem znieśli absque omni dilatione, y ná potym nikomu z gwałtownikow chwały Bozey nie przepuszczac / Sacramento obowiazali sie. Inakhsy sposob o ziemskie rzeczy/ karania miedzy soba zachowuiac/ ktory per terminos suos ma isc wedlug práwa Oczystego/ tedy Pater pro scelere filij, & contra filius pro scelere patris non renetur. Ale gdzie o wymie chwały Bozey idzie/ y o kontempt Máiestatu iego swietego/ tam iáko nas wszytkich potomkow Adamowych/ dla

iego

iego grzechu z Káiu wygnano / z niewinności pierworodney zlupiono / y ná wieczną smierec zkazano: tak tez y Przodkowie náhy przykládem samego Pána Boga postanowili / aby Heretyk káždy ze czci byl zlupiony z potomstwem swoim/ z máietności ábo Oyczyzny wygnany / y gárdlem iáko bluznierca Máiestatu Boskiego karany. Prolesque eorum, mowi Statut/ tam masculina, quam feminina, omni careat successione perpetuo, & honore. Nec unquam ad aliquas a sumatur dignitates, vel honores; sed cum Patribus & progenitoribus suis semper maneat infames: nec de cetero gaudeat priuilegio aliquo nobilitatis, vel decore.

Grubym to rigorem y ostrym Deklarator nazywa / ále mowic nie moze / aby nie slusnym / y nie swiatobliwym; bo o Bogá idzie / y o chwale iego swieta / za ktora smy powinni zdrowia náse polozyc. A on mądrym y domcipnym sie sobie zda byc gdy Koscioly / Obrázy / y Sakramenta znosic kaze Dyssydentom / gdy Altare contra altare wystawiac perswaduje: gdy iurysdykcyá Duchownych nábledne owiezi od Boga podana zagubiá dopuszczá / gdy Práwa od wszytkich Stanow ná Heretyki wezynione / za stare spargaly y nie potrzebne byc rozumie. A tego nie rozumie byc za gruby rigor ábo rázcy error, iz Dyssydenći iednosć nabozenstwa targáiac / swoje poddane do swoiey Religiey przymuszaiá / we swieta robi kaza / tarasem y káydánami / do niezboznosci ich nie przystawáiacych kaza: zchadzki ná sasiady zwolywaiá / podarkami y murgelkami do siebie zaciagáia. A tedy ieno panowanie swoje máia / iáko to w Angliey / Hollandyey / Szwecyey / y w Daniey pod gárdlem Heretykiem byc rozkazua / máietności konfiskuiá: á gdy Káplána ktorego Kátholickiego przespieguia / strogimi mekami go traca. Nie wspomnie tu publicam insolentiam colluiei, z wiatrek rozmáitych tego meszczesliwego saeculum, iáko Luter nastal / zgrozmadzoney / iáko w Niemcech / w Inderlandzie / w Szwaýcarskiej ziemi / y we Fráncyey sila kwié Kátholickiey rozlali / z samey tylko zlosci / á z chciwosci lupu / zadney przyczyny od Kátholikow nie máiac. A tegoby tu sobie w Polsce Deklarator zyczyl / aby mogl

D

impune

impunè grassari in capita proborum, & possessiones eorum, y dla tego mowi / iż nie godzi sie captiuare Szlachcicá / á lus praten sum daie władza wszytkim etiam plebeijs unac go y sadzić kiedy Haretykiem zostanie / vt qui censura Ecclesie non terrentur, humana seueritate multentur. A dla tego mowi Edikt Wielunski. Qui-cunq̃ue in Regno Poloniae nostro, & Terris nobis subiectis, haereticus, aut haeresi infectus, vel suspectus de eadem, fautor eorum, vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules Ciuitatum, & alios Officiales, ac quoslibet subditos nostros, siue in officijs, siue extra viuentes, velut Regiae Maiestatis offensor capiat, & iuxta exigentiam excessus sui puniatur. A to dla tego / aby pod praterem libertatis conscientiae zebrałszy kupy iakiey swoj wolney nie plondrowali Kosciolow / Miasz / y wsi ludzi Kátholickiey Religiey / iako w cudzych ziemiach czynili Albigenowic / Zugonotowie / Giewzyi / Pikárdite / y chlopi narwet prosci w roznych Prowincyach Niemiskich y Węgierskich.

A dla tego to stateczni w Wierze Kátholickiey ludzie / maia w Pánstwach swoich Hareticæ prauitatis Inquisitores. (iako ie tey y Haretycy w Pánstwach swoich ná Kátholiki maia) aby wczas przewrotnosc ludzi niezboznych hamowali / y zabiegali tumultom in Religione & Regno. Habet enim hoc Hæresis, mowi in Chimera Orzechowski // vt à paruis vitijs profecta, sensim serpat, viresque acquirat eundo, summis etiam Regibus horribiles; quæ nisi à principio extinguuntur, edunt flammæ, quibus deflagrare Regna atque Imperia necesse est. Dla tegoż zá zgodną uchwała wszytkich Stanow Koronnych / obwinieni de Hæresi Ordinariorum suorum examini, aut Magistrorum hareticæ prauitatis, ad hoc à Sede Apostolica deputatorum, vel deputandorum subdantur comprehensi, mowi Edikt Wielunski.

Ná Piaty Punkt.

Powiada Deklarator / że zá czasow Jagellá Krolá seruitus byla conscientiarum, że bluznić Imienia Pánstkiego / y plondrować Kosciolow

sciolow Haretykom nie dopuszczano. A to prawo ktore ná nie Spiritu S. dictante napisano / powiada / że czescia zá pociąganiem piorká napisali ie ci / ktorzy ná ten czas kálamarz Krolewski w reku mieli: czescia ad importunã instantiam ludzi inordinato zelo zágrzanych; iakowi byli ci wszyscy / ktorzy sie w Konfederacyey Korczynskiej pisali. A przecie mowi to prawo nigdy in vsu nie bylo.

Odpowiada Author / iż tak sie ludzie kochajac w samych sobie myla ná rzeczach / iż rozumieia że sie to wszytkim podoba y sinaknie / co sie komu iednemu podoba. A co sie iemu nie podoba / mniema że sie tey to wszytkim nie podoba. Tak tey gdy ma naturalem propensionem do iakiey rzeczy zley / ábo dobrej; mniema iż tey wszyscy do tego sa sklonnemi y sposobnemi znatury. Jáko to mamy przyklad z zyzowatego / że sam krzywo patrzy / rozumie że tey wszyscy krzywo patrzy iako y on. Podobnym sposobem y Deklarator / iż mendacij patrem sequitur in scribendo, tedy tey mniema iż wszytká Rzeczposp. kłamala pisac to prawo ná Haretyki / ktorzy instigante suo magistro, że nie radzi widza zgody miedzy Kátholikami / tedy szukajac wszelakich sposobow aby ich pomieszac / żeby mogli miec rozne opinie o Pánu Bogu miedzy soba / iako tey y oni rozne sekty maia miedzy soba. Ze sami nie radzi prawdy / y nauki Koscielney sluchajac / y pomnozenia chwały Bozey mienawidza: tedy y drugim perswaduia / aby zá ich bledami posli / á opuściwszy zbawienną drogę / lupem sie z Kosciolow y fundusow ich bogacili: y że v siebie porzadku successionis, ani Kaplansstwa / ani Osiary / ani Oltarzania maia / tedy zycza tego wszytkim / aby iako bydlo bez Boga / y bez cnoty / y bez poboznosci in Atheismo zyli. A dla tego Pismo s. spocza / Doktorami Koscielnemi pogardzajac / Concilia odzucajac / zywot ludzi swiatobliwych gania / Duchownym Jurisdikcyã odcyminia / Urzad swiecki y Przelozienstwa lekce waza. A tylko wolnoscia sie Szlachcka szycac / wszelaka swawola impunè chcac broic / y tak tu w Owezyne / iako w Haretyckich Pánstwach widzieli / zycza sobie Sakramenta deptac / Reliquie palić / Koscioly plondrowac / iako zrazu po Konfederacyey Warszawskiej czynic byli po-

czeli. Teno że ich przecie rigor Iuris pratenſi pohámował/ y ſwiá-
tobliwoſć Krolow Pánorw náſhych/ ktorzy láſkawiey ſie z nimi ob-
chodzac/ nie we wſytkim oſtroſci práwá przestzegáli. A ſkaráli
też tego/ w Acta tego w on czas nie piſano/ częſciá parcendo ho-
nori nobilitatis, częſciá ze ieſzcze ná on czas nie piſano personales
actiones w Kſiegi/ chybaby tego znácznego ſpráwá ſie toczyła. Bo
y piſac ieſzcze ná on czas nie wiele ich z Polakow umiało/ á zwláſzjá
Pánowie wielcy/ z ktorych uż zá Krolá ſ. pámieci Stephaná z
przednieyſzy Stolkow kłkánaſcie bylo/ co ſie y podpisac ná liſcie
nie umieli. A ieſli ieſt co nápiſanego in hac materia, nie ſukał za-
den po ſtárych Kſiegách/ ták Biſkupich/ iáko y Grodowych. To-
tylko notatum mamy/ iáko Zygmunt Stáry/ Auita Religionis de-
fenſor acerrimus. Anno 1526. Gdańſzan o Harezya/ ktora w
Miaſtách wielkich ſnádmie tumulty czyni/ poenis condignis ſkará-
Czym vláſhy ſie náſhy Pánowie Polacy/ nie ſmieli ſie z ſwojá Hare-
zya/ zá iego Pánowánia aperté odzywác/ ále káždy ſimulabat ſe
bonum Catholicum eſſe.

Dopiero ſie oraz wſyſcy odezwałi pod Krolém Auguſtem/ o kto-
rym ſeroce Varſeuicius in Paralellis, á Chronicon Piaſecij, te-
tylko kłká ſłow ma fol: 48. Inter manus alienigenarú enutricus, ad
eos eorumq; institutum fuit propenſior, & licentioſiorem vitam
agens, in Catholica pietate colenda remiſſior. Já czym to ſie
nam ſtáło/ co niegdy Lacedemonczykom/ v ktorych Práwo bylo/ iż
gdyby kto z bitwy wciekł/ tedy miał być perpetuó infamis, y pul-
brody tylko ogoloney miał noſić/ á pul zápuſzzoney przez wſytek
żywot ſwoy/ z poczciwemi nie miał záſiádac nigdy/ ani ſie powinor-
wácić; tákże y potomſtvo iego; y káżdemu do tego wolno bylo plu-
nac tákiemu w oczy/ y dáć mu pieſćia w gebe/ kiedy ſie z nim potkáł
ná vlicy. Tráſilo ſie że czáſu iednego wſytko woýſko wciekło z Per-
ſami ſie ledwie potkáwſzy/ y wrocili ſie do domu. Krol Agesilaus
ktory v nich ná ten czas pánował/ zwola wyſzedſzy ná rynek ludu
wſytkiego/ y pocznie ſie vſkarzác ná Ryerſtvo/ iż ſtromotnie przed-
nieprzyiacielem wciekł/ proſzac áby in exemplum poſteritatis byli
według

według praw Wyzyſtych Karáni. Alie ſie żaden ná erekucya rezol-
wowác niechce/ quia & multi & potentes erát. ci co z bitwy wciekłi.

Ták też y náſhy Pánowie Brácia/ potki ſie Zygmuntá Pierwſze-
go Pána pobożnego obawiali/ żaden z nich Haretykiem ſie być nie
odzywál; bo y przykłádnym żywotem ſwoim/ w pobożnoſci ich zá-
trzymywál/ y ná odſtepne od Koſciola ſwietego ſurowe byl Práwá
poſtánowil. A iáko ſtoro umárl/ wſyſcy oraz wciekłi ex caſtris Ec-
cleſiæ Sanctæ, vt Senatus Regni, mowi Chronicon Piaſecij, loco
ſupra citato, iam maiore parte ex Hæreticis conſtaret. A náwet
y z Duchownych/ wielu byl Dyabel záwrodl/ że poženiwſzy ſie Apo-
ſtátami pozostawáli byli/ iáko ich ták Chronicon pranominatum
wylieca: y wiele ich ná wyſokich Káthedrách ſiedzacych nutare ca-
perant. Dla czego trudno ich bylo kárac/ y Pratenia iura nád ni-
mi erekwowác. Quia & multi, & potentes erant.

A co Deklarator powiáda / że Melſtynſki / nád ktorym to Prá-
wo erekwowano/ non Hæreſeos, ſed perduellionis byl damnatus.
Niech ſobie dobrze Krometá przeczyta/ á obaczy to ná oko / że pro-
pter Hæreſim byl perduellionis damnatus, iáko to Długoſz rze-
telniey opisuie. Bo Harezya miedzy Kátholikámi / iáko kákol mie-
dzy pſhenica rozſiany od Czártá / hoc vnum intendit, áby ſie Panu
Bogu przeciwiłá / y tym ktorzy tu ná ziemi vices eius gerunt. Eſt
enim Hæreſis, mowi Famianus in Historia Belgica, contumaciæ
rudimentum, quæ dum ex hominum mentibus ſenſim excutit
Dei iugum, detrectare, atque excutere humana imperia ſimiliter
docet. Czego mamy przykłád y ná Zbaſk. m potym / ktory boiażni
Bożá porzucił / tãrgnal ſie záraz ná zwierzchnoſć Ciolká Biſkupa
Poznáńſkiego / iż musiał iáko Deklarator ſwiádezy / przed tego
potega do Krátowa vſtápić. A że meźnieyſzego Duchá w ſobie má-
iac iego ſukceſſor Brunſki / w tákém kráiu rodowity Zbaſyn ob-
legł / erekucya Iuris pratenſi nád iego Mniſtrámi wylónac rozka-
zał / y ſamego tákiego ſtráchu nábáwil / że ſupplex do nog iego wpa-
dáiac / Hæreſim abiurare przyobiecował. A Biſkup też kontentu-
ſze ſie / że ſontem impietatis zágubil / kácerze one Czeſkie ná Ryntu
Poznáńſkim

Poznáskim popaliwszy / krowa powinnego swojego mazać sie nie chciał.

A że sie Deklarator przytym / iż Krol światobliwy Jagello / Pány Haretyckie wposelstwie do siebie z Czech wyprawione czestował w Krakowie. Tak że y żołnierzom na wojne Pruska z Czech záciagnonym laske swa Krolewska pokazal / nie to contra iura pretenza nie sluzy / bo on sam światobliwym Pánem bedac / gosci w siebie bedacych gardlem o Harezya karac nie mohl / ale ich tylko Doktorom Akademy Krakowskiej w ich bledach napomniec kazal / a gdy Swieta Wielkonocne nádchodzily / do Niepolomicim z Krakowa wstawic kazal / by snac byli swoia niezboznoscia / iakiego zgorzenia w ludziach prostych nie wzynili. A stad to Kromer powiedzial / Neque verò quicquam labis tunc nostri ex eorum consuetudine contraxerunt. Jáko tež y z owych żołnierzow z Czech záciagnomych nie sie nie zgorshyli / czescia ze nie wshyscy byli miedzy nimi Haretykami / czescia ze żołnierze nie zwykli o Wierze disputowac / ieno swoiey Kawalerskiej Professyey pilnowac. A nie dlugo tež ná sluzbie Krolewskiej byli / odprawiono ich predko / ze dwuczwierci nie sluzyli.

Alle kiedy mlody Akademia Krakowska zá Pánovania Krola Augusta opuscirahy / do Niemiec sie wdali y do Czechow / ná ten czas wraciac sie do domu te zmaze Religiey y Oyczyzny swoiey impune wniesli / y Rzemiesnikow z soba rozmaitych / rozmaitemi bledami zarázonych / naprowadzili: ná ktorych to potym Krol August ná Seymie Párczowskim Edykt swoy wydal / aby gardlem y konsystacya dobr byli karani / iesliby sie ktory do czasu náznaczonego z Polski nie wyprowadzil.

Chlubi sie iesze y tym Deklarator impietatis suae, iż Minister Haretycki / semotis arbitris z Krolem Jagiellem rozmawial. Alle y to ad conuellendum iura pretenza nie nie nalezy. Bo Krol swiety / niewiedzial kto on byl / y nie znal go nigdy: ale falszywa nauke iego wshyskawshy / lubo nie byl Theologiem y czytac nie umial / kazal mu tuem dac iako byl godzien / a podobno y spalic / ieno ze Krola

Krola umierajacego / ci Pánowie co to byli tajemnymi Haretykami / y tego kacerza do niego byli occulte wprawili / nie wshyskali / y przed drugim Senatorami / co byli zárzlivosci o chwale Bozay y zbawienie Krola swiego / tak wtali ze sie o nim Zbyszek Kardynal dopytac nie mohl / ktory nie dawno przed tym / také drugiego Ministra ná rozmowe z Krolem wyslanego kazal byl przetrzepac / y Krola samego ostro bázro strofowal / ze go iako nieprzyaciela Bozego nie kazal byl spalic. Krol iednak światobliwy / zaboyce dusze swoiey nie sluchajac / w swietey Katholickiej Wierze przybytnosc Duchowienstwa / pobożnie zywota Sacramentis munitus dokonat. Jáko y Carolus V. Imperator potym / ktory gdy w Hispániey umieral / kiedy nappilnieysza iest Inquietia ná Haretyki: Dworzanie iego Niemcy y Niderlandczycy harezya zarázeni / mając occulte Ministra bluznierce przy sobie / wprowadzili go do pokoju do Cesarza Konajacego prawie w Klastorze / semotis také arbitris. Alle przegrywshy to Biskup Bielawicensis, wshedl niespodziewanie do pokoju y Ministra wyrzucil / Cesarza napotym ná piadz nie odstepujac aż do smierci iego. Co gdy potym powiedzial Philippo II. synowi Cesarstwu / ktory z Niderlandu ná pogrzeb Oycowstki przyjachal / y ná Krolestwo / kazal tego Ministra / y hesciudziesiat Kawalerow / ktorzy tego byli conselij zywcem w Madrycie spalic.

Przydaie iesze y to Deklarator ná pochwale swoie haretycka ciagnac / iż zá Krola Jagiella pozwolili Biskupi Poslom Czeskim / widziec nabozenstwo Katholickie / gdy straszna Ofiara Niszy s. odprawowano. Alle zaiste nie ma sie czym stad chlubic / bo to nie dla tego Biskupi wzynili / aby ich bled hac communicatione sua approbowali / ale zeby im byli wkazali ritus Ecclesiae Sanctae Romanae, y nauczyli ich prawdziwey Religiey Katholickiej; ktorzy / nie daleko sie byli rozroznili od nas; tylko ze sub utraq; specie communicationem Eucharistiae vporczywie sie napierali / nie dajac sie wtey mierze pod rozsadek Stolicy Apostolskiej. Alle Oltarzow oni nie wyrzucali y Ofiary / iako czynia Kálwiniste; y nie bluznili Bostwa przydzicznego Pána Chrystusowego / iako Aryani; y nie ganiłi Sacramentow

mentow świętych/ ani Inuocationem Sanctorum, iáko Luteráni; Doktory Kościelne/ y Concilia przyjmowali; y nie dopuszczáli sprośności cielesnych/ iáko Adámite. Dla tego y my teraz pomieszawszy sie z Heretykami/ iż nie wiemy iákicy kto sekty jest/ dla tego promi-licuē pozwalamy wszystkim widzieć nabożenstwo náše/ áby słucháiac prawdziwego słowa Bożego/ y pátrząc ná stárożytne ceremonie pobożności Chrześciańskiej/ tym snadniey przeyrzeli sie w błędach swoich/ y náwrócili sie do Kościola ś. Jákoż z láski Bożey náwrócaia sie prawie co dzień/ nie tylko prostacykowie záwiędzieni od mistrow rozboymkow duś ludzkich: ále też y sami co nagłownieyszy kácerze / iáko o tym sami wiecie/ ktorzy iestescie dálekiem od Kościola Chrześciańskiego.

A że ięsze mowi Deklárator / że ná Seymie Sandomirskim/ Politici prauauerunt contra Ecclesiasticos, y deklárowáli Bohæmorum Hæreticorum auxilijs utendum esse, quanquam refragantibus Episcopis. Túc to contra iura prætenśa nie przynosi/ ani go tym znosi. Bo iura prætenśa zábrániáia Polakom byc Heretykami/ á de auxiliaribus copijs nie máia w sobie żadney wzmiánki. A tak / y teraz Pánowie chowáia ná Dworách swoich Wolosa/ Táтары/ Walony/ Wegry/ y Knechty Niemieckie / nie pytáiac sie iáko kto z nich wierzy/ tylko żeby byl gotow ná zábitá śmierc / kiedy mu rozkaza. Ale to nam rzecz dobra Deklárator deklárowal / iż powie- dzial że ná Seymie Sandomirskim refragantibus Episcopis, świeccy postanowili Hæreticorum auxilijs utendum esse, á ięsze ná on czas nie czytamy o żadnym Pánie y Dignitarzu áby miał byc Heretykiem / ále wszyscy ięsze byli prawowierni Kátholicy. Nihilominus kontrádyktuac Biskupom nápisáli Konstytucya / iż zá zgoda wszy- tkich Stanow/ tak Duchownych iáko y Świeckich uchwalamy to/ ábo owo ic. chociaży ná to zgoda nie byla. Coż rozumiecie / iáka tam zá zgoda Duchownych / y dobrych Kátholików byla/ kiedy Konfederacya Wárszawska pisano/ gdzie wszytek niemal Senat byl z Heretykow / y gdzie wieksza czesc Rycerstwa byla ta niezbożnościa zárazona. A przecie sie śmie tym szczycic Deklárator / że 3go

dnie

dnie stánelá ich Asseturacya pacis, bo powiáda nápisano: My Stany Koronne Duchowni y Świeccy ic. gdzie tam Duchownych y nie słuchano / y z Senatu wyrzucac chciáno / y tych náwet ktorzy iúž de Hæresi suspecti byli; bá wytkleci drudzy o Hærezya/ ledwo sie przy swoich Biskupstwach osiedzieli/ iáko Chronicon Piaſecij supra citatum nominatim káżdego opisuię. Z ktorych luboby sie byl który podpisał ná te Asseturacya Dissidentium, nie to przecie Iuri prætenśo derogare nie moze; ani go Apostasia vnus aut duorum ábrógowac moze. Bo niepociągnionym piorem/ iáko falszywie Deklárator udiáie / iest nápisane / ani inordinato zelo quarundam personarum ueymone/ iáko zle rozumieia PP. Dissidentes. Ale zelo bono & uero od wszytkich Stanow uchwalone / ktorzy Kátholikami ná on czas bedac wszyscy / zdrowym otiem y zdrowa rada pricaz Orthodoxæ Religionis conseruationem upátrowáli / żeby duśe Chrystusowi Bogu poslubione nowinek sie Heretyckich chwytáiac/ nie šli do piekła ná wieczne zátrácenie / ále słucháiac głosu Pásterzá swojego Chrystusa/ który namiestnikom swoim rozkaza/ y gwałtem przymusiáac owieczki do Oweczarnie / mowiac Compelle, intrare, áby šly ná one nieškonczone gody do nieba.

Ná koniec / y to przecieko práwu od Authora przypomnie- mu nie sluzy / iż Władysław Jágellowic Bráta šwego Kázimierzá Kátholika/ ná Krolestwo Czeskie Heretyckie posyła/ y šwemu wojsku z Taborytami laczyć sie kazał. Bo Ius prætenśum nie zábrania Krolowi Krolestwa heretyckiego przyjmowac / á potym ie powoli do dawney Religiey Kátholickiey przywieśc. Tylko zakázuię Polakom nowych wiar do Oyczyzny wnosic / y z heretykami kumac sie. Ze sie Krolowic ná on czas/ lubo musial dla respektow polityckich/ bázniey podobno niż dobremu Kátholikowi przystalo / z Heretykami sie brácić / dla tego też nie odmiesl błogosławienstwa Belskiego w zámysłach swoich. Jáko pospolicie y inni wszyscy Monárchowie nie odnosili póciechy / ktorzykolwiek ieno ábo Pogan / ábo Heretykow ná posilek do siebie záciágáli. O czym mamy gwałt przykladow y w Piśmie ś. y w Historyách rozmaitych. Takze też ktokolwiek

ná zmięwage

na zmięwage Kościola s. y Religiey Kátholickiey co uczynił wmy-
 ślnie/ zle sie każdemu zápláćilo. Jáko ná przykład Walens Impe-
 rator z Kátholiká Ariánem zostawšy/ gdy wšytkie Wnichy ná zmię-
 wage Kátholickiey Wiáry s. ná wojne wygnal; Monasteria dicti-
 tans solummodo deformium, cæcorum, claudorum, & mutilo-
 rum receptacula esse, nie tylko nieprzyjacielom Imperij Romani
 odeprzec nie mogli; ále też ná koniec vno eodemq; die & vitam &
 Imperium perdidit, viuis in agresti casa, á Gothis, cum quibus
 pugnabat concrematus, iáko mowi Jonárás. Est enim illa æterni
 Dei certa atq; immutata sententia, przydáie Michaél ab Isselt, frui
 eos diu bonis non posse, qui boni largitorem Deum negligenter.

Já czym y nášym Krolom Polškim/ po Oycu swiatobliwym Já-
 gelle następnacym/ nie owšeti sie powodziło ná Krolestwie / iz
 Edyktem zábroniłone commercia z Czechámi heretykámi / znou
 otworzyli / y sami sie z nimi kumáli. Co ráczey niestatecznošcia sie
 nášy działo / niželi oziębłošcia Religiey w Krolách Pánách ná-
 šych; bo y po dzis dzien żadnego práwte postánowienia/ ábo Legem,
 in debita executione & obseruancia nie mamy/ lubo ie ná každym
 Seymie stánowiemy/ ábo reássumuiemy stáre/ vtwierdzáiac ich wla-
 dza/ y vigorem. Tákim też sposobem y pacta z pogranicznymi trzy-
 mamy/ nie ná perswázya Oycá s. Pápiežá/ ábo sąsiednich Monár-
 chow/ ále zá vpodobaniem nášym one odmiemáiac/ prolonguac/
 ábo vtwierdzáiac. A iáko my prywatni ludzie/ przeciwko Zákonu
 wi Pánškiemu / dla vdomnošci nášey / czestokróć wykraczamy/ wie-
 dzac dobrze že to iest przeciwko slusnošci / według oney dawney
 przypowiešci. Video meliora proboq; deteriora sequor. Táť też
 y Krolowie chciwošcia pánowania vwiedzeni czestokróć mawiaia:
 Si ius & fas violandum est, regnandi causa violandum. Já czym
 y Krol Kázimierz Jagellonides, wiedzac dobrze že z Heretykiem
 konwersowác iest grzech/ z Podiebráckim iednáť kumal sie/ y syná
 swego potym Władysława ná Krolestwo Czeskie wšádžil/ chcacy ie
 táť powoli/ y lágodnie postępuac z poddánymi do Wiáry Kátho-
 lickeiy znou nawróćie.

Táť też intencya y Zygmunt Pierwszy Pan swiatobliwy Olbrys
 chta Brándeburczyká Sistrzencá swoięgo z heretyczálego ná Ries-
 stwie Pruskim zostáwil/ áby sie byl potym powoli obaczyl. A on žeby
 byl tym czásem/ táť kwitnace Prowincye/ do Pánštwá swoięgo/ inui-
 tis Germanis przylaczył. W ktorzych ze uiz trudno bylo herezya
 wygubiác/ gdy táť máli iáko y wielcy zá Apostázya Lutrowá posli/
 y wiáry Pánu Bogu ná Chrście pošlubionej záprzeli sie / dáłsemu
 to czásowi do vleczenia polecil. Tož y syn ięgo August uczynil/
 kiedy Inslántekich Apostátow pod swoię protekcyá przyial / á ich
 Mistrzá Kiežecięm Kurlándskim vdzialal/ bo widzial že uiz trudno
 bylo rozbiegane kólá záhánowác. Nihil enim peraque mentes
 obæcat, ac exacerbatos, amentes, vecordes reddit, quám teme-
 ritas ex mutata religione concepta, iáko nápisal náš Goslićki De
 Opt: Senat: lib: 2.

Mádrze tedy bárzo / wielki on Konsiliarz Augustá Cesárzá/
 Mæcenas powiedzial / gdy mu do záchowánia cálošci Rzeczyposp.
 zdrowe rády dawal / áby naprzod Religia stárodawna nie nárušę-
 nie trzymal / te slomá mowiac do niego/ Diuinum Numen semper
 & ubique ita cole, vt moribus patriæ receptum est: ad eundemq;
 cultum alios coge & compelle; peregrinarum verò Religionum
 authores, odio & supplicio prosequere, non modo Deum gratiá,
 (quos qui contemnit, haud dubie nihil quoque aliud magni fa-
 ciet) sed propterea etiam, quod qui noua Numina introducunt,
 multos ad immutationem rerum impellunt: vnde coniuratio-
 nes, & conciliabula existunt; res profectò nequaquam Princi-
 patui conducibiles. Dio lib. 52. Proroť nie mogli lepiej powiedzieć/
 iáko pospolicie mawiaie / bo niechodzac do postromnych narodow/
 z sámych tylko Prus á z Inslant/ żywy przykład mamy. Częgo y
 Wárszáwska Konf: derácyá dopinác w Polšcze chciála/ Iura præ-
 tensa zmięwázysz/ quia multi & potentes erant, ktorzy ex castris
 Ecclesie Catholice vćiekli. Já osobliwa iednáť opátrznosćia Bo-
 Źka zámyštow swoich dopiac nie mogli / y ktore ich naybáržiey trapilo
 Ius prætentum in volumine Legum zostálo / niewymázáne/ nie
 wysłrobáne/

wystrobáne/ áni ábrogowáne. Ktore pobożnościá Krolow Pánow nászych conseruatur in suo robore, y lubo non in toto, saltem in parte executioni demandatur, demandabiturque zá časem Deo iuuante, & reassumet pristinum suum vigorem.

Ná Szosty Punkt.

Mowi Deklarátor / że destuetudine & non vsu, iuz suum vigorem stráćilo to Práwo / & scripto iure per indirectum. A záś w siódmym Punktie powiáda że directè y wyraźnie zmiesione to Práwo iest Práwo poslednieysfemi. Authór tego oboygá neguie. Bo Práwo raz postanowione nie tráći swoiey mocy y obligácyey per non vsu, kiedy sie ludzie przeciwko niemu nie nie wáza czynić in contrarium. Ná przykład: My Kátholicy tylko iednego Boga w Troycy swietey chwalemy / żadnych innych Bogow Pogan'skich nie przyjmuiac: toby iuz v nas pierwsze Bostie Przykazanie Vnum Deum cole, nie miało być wazne: non sequitur. Przecie ono ma swoie obligácyá záwśe y auctoritatem áby ci/ co po nas nástepowác beda / tákże sie bálwochwálstwá strzegli / iákosmy sie téż y my strzegli. Rownym práwie sposobem/ Práwo raz ná Haretyki wzywane / że nie bylo przez ták wiele lat in vsu, iz żaden niechćial być Haretykiem skoro Melstyn'skiego skarano / (á skarano baká nie muche) przecie ono ma suum vigorem ná tych ktorzyby potym Haretykami zostáli. A dla tego to Dissidentes vstáwnie sie pod Interregna, y pod Koronácyé/ o Asséurationem pacis, etiam Acheronta mouendo stárali / áby tym Práwem kárani nie byli. Alias gdyby to wiedzieli/ że iuz nie ma tego vigoru swego y wladzey/ ktore miało pierwey/ nigdyby sie byli cum tanto dispendio suo & inuidia o Asséurácyá nie stárali: plondrowáliby y teraz / iáko zrázu byli zázeli / Kóscióly / Klastory / máietności Duchowne: bá y Szlázcheckimby sie dostálo; ieno że czuia o surowości Práwá / y dla tego nieśmieia / boby im zaráz poprzyšieżona od Pána Securitas pacis zginela / y bylby ná gárdle / ná máietności / y ná poczciwości kárani. Ztád to drudzy iákby zdesperowawşy / że nie po swemu czynić

nić nie mogá / y nád Kátholikami przewodzić / názád sie wracáia ad uitam Religionem widzac miedzy swoiemy wielki niestátek / y błedy rozmáite. A my téż wedlug powieści Hieronymá swietego Monemur non citò amputare, quia qui nunc errat, cras defendet veritatem.

A że tu przypomina Deklarátor / iáko zá časow Augusta Krolá / Stan Rycerski wnosil skárgé do Krolá ná Kieza / iz ich przed Biskupy pozywáia. Tedy tym samym dáie znáć / iz Edykt Wielun'ski byl in vsu y Biskupi ich sádzili / o Harezyá y o dziesieciny / y wyklináli ich iáko nieposlusnych Kósciólowi. Tylko że Vrzád swiecki niechćial nád nimi erekucyey wykonywác; bo téż ná vzedách wşytko Haretycy byli; y ták kruk krukowi oká nie wyklwał iáko mowia / zwlászczá máiac sobie Regem fauentem. Konstytucyá iedná v czyniono bylo (iáko iá przytacza Deklarátor) ná Seymie Piotrkow'skim Roku 1562. áby ninákim inákszey Erekucyey nie czynili Stárostowie / ieno iáko w Státucie Jagellowym nápisano in Iedlna. Ktory to Státut táki iest. Nullam terrigenam possessionatum, pro aliquo excessu, seu culpa capiemus, nisi iudicio rationabiliter fuerit conuictus. A gdy Haretykiem Chrzesciánski czlowiek zostáie / iuz to wielkşe scelus committit niżeli sie w Práwie Excessem názwáć moze / bo contra ius Diuinum non Positiuum peccat, y iest to culpa excedens omnia facinora, quæ committi ab homine possunt, bo dobrowolnie bluznierca Zmieniá Bostiego y chwały iego zostáie. A przeto tákowych zarázem Pismo swiete kámiionowác rozkázanie / żadney im folgi nie czyniac / y kárania nie odwołozac / by tym časem drugich nie psowáli / gdy w wíezieniu siedzac cunctantibus iudicis sententiam oczekiwáia. Zaczym gdy Biskup Haretyká o iego przewrotność wyklina / rationabiliter conuictum wyklina / y Stárostá go zaráz powinien gárdlem kárac / á Krol filisco adscribere bona illius, bo iuz iest per iudicem competentem, to iest przez Biskupá ábo iego Vicarium Generalem condemnatus.

A lubo to zá časow Augusta Krolá / Stárostowie niechćieli z ták kich kondemnowanych / propter nimiam Clementiam Regis spráwiedliwósci

wiedliwości czynić / y Iura prætensa nąd nimi erekwować / znąc przecie że ich Biskupi sádzili y wyklinali / y publikowali po Kościołach wshedzie; bo iest Konstytucya ná tymże Seymie Piotrkowskim wczyniona Roku 1562. fol. 29. O nie dopuszczeniu kletego do práwa. Gdyż zá czasów Casimiri III. stánelo bylo Prawo Anno 1457. in Conuentione Petricouienfi, vt Iudices Seculares, iusticiam facere negligentes damna passis, postquam fuerint requisiti, excommunicent Ecclesiasticæ personæ. Ale kiedy iuz pozarem hæresis poslá po wshytim Krolestwie / ták obwiniony o herezya / iáko y Sedzia nie czyniacy z niego erekucyey / obá leżeli w Excommunicæ / y ták pomarli in sua pertinacia.

Támże záraz iest y druga Konstitucya o Szkolách / áby bez záwiadowania Jch. MM. XX. Biskupow nie byly wystawiane / gdyż to ich przedowi nalezy / áby wiedzieli kto / y iákie školy zákláda. A mowi Konstytucya / zesny tego záwiadowania im powierzyli / y Prawo pospolite / y Przodkowie násy. Toć tedy Biskup ma sádzic Szláchéciá / gdy w iego Diecezyey škole heretycka zálozy / á gdy mu nie bedzie poslusny / ma go wyklac y publikowác / á potym do Stárosty / áboli tez do samego Krolá po Erekucyia vdác sie.

A kiedy sádza tego Jch. MM. XX. Biskupi o herezya / tedy mu wolności / in Politico statu nie biorá / y nie disputuiá sie z nim o wiáre: tylko go miezem Duchownym karzá o odstepstwo od Wiáry Kátholickiey / y pronuntiant in Ecclesia, capite esse diminutum. Ktorem to karánim náuczaiá drugich / iáko sa powinni vrodziwszy sie Kátholikámi / przy s. Apostolskiey Religiey Rzymstiey trwác / nie zá kácerzámi bezboznemi chodzie / Aryuszem / Lutrem / ábo Kálinem / ktorzy similiter zbiegowie byli od Kościołá s. powszechnego. A ták wyklawsy / oddaiá go brachio seculari, ktore / iesliże extenditur ad puniendum malos aut non, Jch. MM. XX. Biskupi / Krolá J. M. wtey mierze przymusác nie moga / tylko suadere moga / pokazuiac iz iesli tego pod miecz wskázuié / ktory sie tãrgnie ná osobe ábo máiestat iego. Toć slusniey ma karác tego / ktory sie tãrgnie ná Máiestat Pána Boga samego / y ná Imie iego s.

iego s. ktorego on tu iest namiestnikiem ná ziemi / y Erekutorem Iusticiae. A iesli tego káze obieśc co wolu ukrádnie / ábo éwiertowác / co ná drodze rozbuá: toć podobno slusniey ma rostkázac ná powroz tego / ktory duze droga Krwia Pána Chrystusowa odkupione krádnie iáko wilk drápiezny / y do pieklá ie odsyla ná wieczne potepienie. Tákze y temu nie ma folgowác co Kościoły wylupnie / y Sákrámentá ss. depce / y bluzni wybránych slug swietych iego.

Prawá srodze wshedzie karzá plagiaros, ktorzy krádná ludzi / á przedaiá nieprzyiaciolom / Pogánom zwlaszcza w niewolá: á my Ministrów Heretyckich cierpiemy / ktorzy tysiacámi dziatek niewinných w školách swoich niezboznoscia zárazaiá / záprzedaiá ich ná wieczná niewolá czártowska: Nie dármto tedy Pan pogrozil Pomázáncom swoim / y ich locotenentom przez Proroká mowiac: Ego cum tempus assumpsero iusticias vestras iudicabo. Ktorzyscie to nieprzyiaciolom moim w sádach wáshych sawory pokazowali / y ktorychescie kámiénowác powinni byli / toście ich ná przedy y wysokie dignitárstvá wysádzáli. Sed motus nunc praestat componere fluctus.

Chwali sie Deklarator / iz zá tegoż Pána stánelá druga Konstytucya w Roku 1565. ná Seymie Piotrkowskim ná Duchownych / znosiac ich Jurisdikcyá / ktora mieli ná Heretyki / iáko to slowy Bielekiego heroce wywodzi.

Odpowiáda Authór Deklaratorowi / iz zle zrozumial te Konstytucyia ktora przywodzi / bo oná nie znosi Jurisdikcyey Duchowney ná Heretyki / od Boga samego / Stolice Apostolskiey / y swiatobliwych Krolow náshych dawnych wczynoney: ale tylko kássnie pozwoy te swieckie / ktorem Duchowóm Stároostow pozwoáli zá Dworem / o nie czynienie spráwiedliwosci / ábo ráczey erekucyey z Heretykow / od Jch. MM. XX. Biskupow osádzonych / wykletých / y publikowaných. W czym ze sie wielka Duchowienstwu / ábo ráczey samemu Pánu Bogu krzywda stála / káždy to snadnie osádzic moze. Bo iesliże pp. Dissidentes smieia sie szycie wolností Szláchecka / ná ktora nigdy nie záslugowali / ieno Przodkowie násy szczyry Kátholicy;

tholicy; toć tedy nie miał być w tey mierze fawor PP. Dissyden-
tom cum prauidicio nostro, ktorzysmy ná takowá Konstytucyá
nie zezwaláli. A przeciesćie ná Tytule Konstytucyey napisáli/ zá
zgodná ráda y pozwolemiem Stanow wshytlich ták Duchownych/
iáko y Swieckich/ cum tamen Ecclesiastici omnimodè reclama-
rent, y naydziećie Protestácyie ich po Grodách rozmaitych/ lecz oso-
bliwie w Piotrkowie á w Wárszawie. A regulá jest dawna/ iż ná
nas, bez nas nie stánowić nie możecie. Co czestotróć Deklarator wspo-
mina. A kiedy ná Heretyki Iura pratenlá stánowiono / nie nálast
sie w ten czas ieszcze y ieden ták niezbożny/ áby byl miał reclamare
Legi, y protestácyá zánosić. Dopiero to sub Augusto Rege poczeli
świeccy ná Duchownych exklamácyie czynić/ gdy pestis haereseos
zaráziła była wshytke Oyczyzne.

Jáko tedy teraz vno contradicente, á zwałszcá potente nie
może Konstytucyá stánac / ták y ná on czas PP. Dissidentes lubo
plures numero byli / pisac ná Duchownych tey Konstytucyey re-
clamantibus Catholicis pisac nie mogli. Jáko y tey drugiey. O
przypuszczeniu kletego do práwa. Bo kto sie pozuwa być Chrze-
ścianinem dobrym/ á zna co to jest poczciwość / y boiazń Boża/
tedy deklarowanego przez Sad Duchowny / pro Ethnico & Publi-
cano nie ma przypuszczac ad Consortium suum, poniewaz Práwo
Boskie y Koscielne ták jest. Zwlaszcá ze y miedzy samemi Dyssy-
dentami / tákowym wylaczeniem brzydza sie / lubo ich Ministrowie
żadney Jurisdycyey nád duszami nie máia / nie wziawszy potesta-
tem & characterem indelebilem á Deo & Ecclesia. A tym bázziej
ieszcze / gdy sie kto czuie być virum probum & irreprehensibilem.
A ták przez te Konstytucyá oblique Ecclesiasticos tangentem,
non sequitur manifesta permissio Libertatis conscientiae, áni zmie-
szenie Iuris pratenlá, ále tylko suspensio executionis. do tad / póki
sie zániedbáne rzeczy w stárá ryze swoje nie wpráwia.

Ná Ostatni Punkt.

Powiada nákoniec Deklarator / że Iura pratenlá są wyraźnie y
directe

directe zmiesione posledniymy Práwy: osobliwie Konfederacya
Krakowska / po smierci swietey pamieci Krola Stephána uczynio-
na. Odpowiada Author negatiue, bo Konfederacya Krakowska
uczynili tylko aliquot Senatores, y Szlachty potrosze Woiewodztwa
Krakowskiego: á paucorum priuatorum consensus, nie może ob-
ligare Vniuersum Regnum; áni też może abrogare Leges totius
Regni Vniuersales, trzech Woiewodztw zezwolenie. Druga że
Konfederacya Krakowska nie czyni żadney wzmiáki w sobie Edyktu
Jágellowego: á Káptur zaś Korczynski ex integro in suo robore
zachowuie; ieszcze z tákowym dokładem / (przeciwko wáshemu fun-
damentálnemu / iáko mowicie Práwu / ná Wárszawskiej Konfede-
racyey uczynionemu) iesziny go po smierci slawney pamieci Krola
Zygmunta Augusta Roku 1572. w Krakowie / w Sobote po śś.
Kozesláncách ponowili y potwierdzili. W ktorym to Kápturze
Krakowskim po zesćiu Krola Zygmunta Augusta / nie máš żadney
wzmiánki o Dyssidentách. Toć tedy falsz jest / co Deklarator pisze/
iż zgodliwie wshyscy ná Konfederacyey Wárszawskiej ná Asseturá-
cyá PP. Dyssidentom pozwolili / poniewaz wshytka Málá Polska
pierwey nizeli stáneli pod Wárszawá / Káptur Korczynski / ná Ha-
retyki buntuigce Oyczyzne uczyniony / in toto approbowáli. Wo-
iewodztwa też wzwyš pomienione Mázowieckie / Káwskie / Plockie /
y Podlaskie / Protestácyie przeciwko tey Asseturacyey / y Duchowni
dotego wshyscy poczynili. A zátym znác / że sami Dissidentes wpi-
sáli to sobie per tumultum & seditione, áby w potoku siedzieć mo-
gli / ták w Wárszawskiej Konfederacye / tedy multi & potentes com-
paruerant, iáko y w inne Compactata cum Regibus Coronandis.
Gdzie przecie wszedzie rowno z námi Korczynská Konfederacya PP.
Dissidentes zachowuac wcale / y nie naruszenie obowiazuia sie
czasy wiecznemu: (lubo to Deklarator powiada / że niemáš w mney
obowiazkow ná Potomki in perpetuum) nazywaiać sie przeciwko
rzeczy y prawdzie samey / własnymi Potomkami onych slawnych á cnotli-
wych Przodków nászych, (stowá są Konfederacyey Krakowskiej) od
ktorych swiatobliwosci odstapili / y przeciwko ktorzych swietey in-
tencyey

tencyey biał/ zowiąc ich Leges barbaras, inordinatē scriptas inhumanaeque & nescias libertatis. A dla tego srodie Konfederacye stánowią ná zepsowanie wszytkich tych wolności ktore nam zostawili/ y iakoby przez rece nam Potomkom swoim poczciwie spłodzonym podali. Miedzy PP. Dyssydentami bowiem náydują sie tacy/ co Sakramentu Chrztu s. nie mają/ co Mażenstwa s. za Sakrament nie mają; co communitatem vxorum, & promiseuam veneream amant; co nie mają Oltarza/ nie mają Ofiary/ nie mają Káplána/ goršy nád Máchometány obrzezance/ y nád Pogany bálw ochwałce. (Abowiem y Żydowskiej y Tureckiej wiary probują/ i powiekšey części włásnie Atheismum profitentur. Mianowác in particulari nie godzi sie: ale znalifny y znamy sílu: y sami PP. Dissidentes znają ich miedzy sobą / y brzydzą sie nimi: a przecie wszyscy wespół zgodliwie ná Kościół s. Kátholicki następują) Tego samego nie wspominając/ iż ktokolwiek heretykiem zostaje / według wszytkich Praw Duchownych y Świeckich/ y tych nászych Koronnych/ o ktore disputujemy/ część y poczciwość traci: tázte y ten co sie z nim bráci: abo go nie karze o to/ mając náń władza od Boga/ y od Prává. Pięknie Górski náš Płozámin/ pisząc Pro tremenda Trinitate, przeciwko jednemu APOSTACIE Ariáninowi. Non minus impietatis reus est, qui blasphemat, quam qui blasphemum non cohercet: vtriusq; scelus est; & gravius quidem non vindicantis. Ille enim impunitate animatur, qui supplicium spectans auderet facinus nunquam.

A gdy tedy PP. Dyssydenći chcą sie zwác Chrześcianami/ a nie chcą być pod jednym Pasterzem Kościoła Chrystusowego/ toć muszą być nazwani Antichristiani. A gdy Konfederacya swoia Wárszawska Roku 1573. wezynała/ y Asssekuracya swoia toties sobie potwierdzona/ chcą znosić Dekret Párczewski (lubo go nie zmiesiono nigdy/ y nie mianowano w Konfederacyey Wárszawskiej/ y w żadnym Práwie in fauorem Dissidentium wezynomym/ ale jest in suo vigore, iako y in se Prává Koronne ná Heretyki napisáne) ná Aryany bluzniące Bóstwo przedwieczne Pána Chrystusowe wezynomny/

niomy/ toć znąc że też oni ták trzymają iako y Ariani/ a zátym nie mogą sie zwác Chrześcianami. Bo Christus rozumie sie Vnús, a ci ktorzy nie wierzą w Chrystusa Pána/ żeby miał być Bogiem od wieków/ nie są vñci Spiritu S. ani Chrismate Sacro ná Chrzcicie/ y ná Bierzmowaniu/ to nie mogą być nazwani Chrześcianami; Et per consequens, non possunt gaudere libertatibus Nobilitatis. Przeto my Kátholicy/ tákiego bluznierstwa cierpieć miedzy sobą de iure nie możemy/ ale zesmy już pozwolili ad tempus, ták wiele rázy prolongując tey Securitate pacis Dissidentibus a nobis, iakosmy pozwolili Tátarom/ Ormianom/ y Żydom/ tedy y wam Brácciey swoiey słowa dotrzymamy/ karząc jednák záwsze excessy in personis particularibus, gdy co in contemptum Religionis nostrae Christianae Catholicae, vmysłnie popełnia. Pięknie o tym Lactantius: Nihil est in rebus humanis praestantius Religione, proinde eam summa vi oportet defendi.

Ná Wtorą Część Deklaratorowę,

W ktorey on pokázuie, iż Wárunek y Asssekuracya pokoju Dissidentium in Religione, jest nie tylko Práwem, ale y fundamentálnym Práwem, ná którym záwisła cátość y swoboda Rzeczyposp.

Ná Pierwszy Punkt.

Dowodzi w tym pierwszym Punkcie Deklarator wiela Parágrafow dyskursu swoiego/ pokazując Authorowi/ iako Asssekuracya dána PP. Dyssydencom liberi exercitij Religionis, jest trzydzieści rázy in Authentico volumine Legum powtorzona. Auther iako prostał y Gregorzyanek w Právach Owezystych/ naprzód sie dziwnie bystrości dowcipu Deklaratorowego/ iż przeszedł wszytkie Meritany/ ktorzy nie umieją liczyć tylko do osmi. A to náliczywszy znowu sie wrócając ad unitatem. A potym mówi/ iż lubo ja sam y trzech zliczyć nie umiem/ przecie to rozumiem / że w pierwszej części feroko swoy

swoy argument Deklarator wywiodsz / ktory iuz dosć dostatecznie byl w Prasacyey od niego deklarowany / teraz znou cramben eandem repetit, aby wielomowstwo swoje pokazal / nie pomniac na ono Axioma Patrum, iż petitio Principij Hareticis placet, Catholicis nauseam parit. Przetoż luboby te Assesurationem y trzy stą razy Deklarator powtarzal / tedy ona przecie nam Kátholikom nie jest Práwem / bo iey nie potrzebujemy; ale PP. Dyssydentom jest Assesurácia od nas dána / aby sie nią zastaniáli od Erekucyey Práwa ná Haretyki wezynionego. Trzeba tedy abyscie y potysiac razy / rece wáse wyciągnawszy tempore Interregnorum woláli / Assesurácia / Assesurácia / Pánowie Brácia / obiecáliście nas w potóiu ad tempus Mellis záchowác / prosimy was tedy o dotrzymanie słowa / prosimy o kommiserácia nád ktwia wása własna. A my zebysmy sie ktwia Bráterska nie zmázali / bedziem zá was Pána Bogá prosic / aby was oswiecił ná duszy / y do jedności Kosciola swego swietego pociągnał / mowiac z Psálmistą swietym. Libera nos de sanguinibus Deus, Deus salutis nostræ.

Owážcieś to prośe / iáko wam tego potóiu ná Konfederacyey Wárszawskiej pozwalamy. Naprzod sobie wymawiamy y wárujemy / abysmy sobie Pána nie obieráli / ieno takiego / ktoryby napierwey wszytkie Práwa náse / żadnego nie excypuiac záchowác poprzysięgl / (iáko Deklarator w Parágraphie pierwszym tego Punktu pierwszego wspomina) A że v nas Práwo byc nie moze / ieno zá zezwoleniem wszytkich Stanow / iáko Deklarator przyznawa; tedy tá permissio liberi exercitij in Religione, Práwem byc nie moze / bo iáko wszyscy PP. Dissidentes przyznawá / iż sie przeciwko temu niektorzy Kieža Protestowáli / to jest / Ich NN. KK. Biskupi / ktorzy pierwsze miejsce / y pierwsze glosy w Senacie / y ná kazdym miejscu Oczyny násey máia. Potym Woiewodztwa pewne / iáko sie wyzey wspomniálo / y Deklarator to sam przyznawa / Plockie / Mázowieckie / Káwskie / y Podlaskie. Potym Mála Polska wszytká w Kápturze po zesću swietey pámieci Krolá Augusta / w Krákowie wezynionym / in confirmationem Kápturu Korczynskiego. A kiedyby

iesze

iesze mogli mieć Author ták wiele slug / iáko wiele jest PP. Dyssydentow w Koronie / tedyby przez dwie lecie wynalazł ná Probacya assercyey swoiey / wiecey Protestacy / Priuatorum & Communicatum w Grodach / ták Koronnych iáko y W. K. Litewskiego.

A kiedy nie jest consensus Omnium, tám Práwo byc nie moze; y nie przyda mu valorem podpis iednego Biskupa. O ktorym Chronicon Piascij powiáda / iáko nutare ceperat in Religione, y iáko z nim miála wielká práca Kápitulá Krákowska / zebysie byl ná Kápturze Krákowskim przeciwko Haretykom wezynionym podpisał. A powiáda tám záraz folio 49. iáko Biskup Chelminski Titelmanus, iáwnie bledy Roterodánowe chwálil. Et Ioannes Danciscus Episcopus Varmiensis, cum praestantioribus Scholarum Hareticarum Magistris commercia habuit. Jáko Wilhelmus Arcybiskup Ryski oženil sie / y duudzy Biskupi Inflantscy / Pruscy / y Pomorscy. Tákze Mistrzowie Rzyzaccy / y ich Káwalerowie wszyscy: quorum spurij, nunc loco praecipue nobilitatis in illis partibus censentur. Bo slubem czystości obowiazám bedac Páni Bogu / nie mogli sie wedlug Práwa Duchownego y Cesarskiego zenic: a gdy sie poženili nie mogli prolem honestam wedlug tychże Praw prognerare, tylko spuriam & reprobam apud omnes Christianos.

Sed magis mirandum ac dolendum, inquit Chronicon praenominatum, quod etiam Polonici Ecclesiastici deviare ceperant. A wyslicza ich tám záraz specificé & nominatim. Z ktorych iesliby ktory podpisał sie ná Assesurácia PP. Dyssydentom / wezynulby to iáko Apostata y zbieg od Kosciola swietego / y tá iego substytucya nie byláby wazna / ámbys moglá škodzić nászym wolnościom Kátholickim ab antiquo utwierdzonym. Jáko tedy sub Valentiniáno Imperatore, ingemuit Orbis se vidisse Arianum, gdy sie práwie wszyscy Biskupi / zá tá niezbożnośćiá wdáli byli / ledwo ich cos nie wiele in toto Catholico Orbe znáydowno sie / ktorzy przy Stolicy Apostolskiej / y Naywyszym Biskupie Rzymskim stali. Ták tez zá mieszczelwego wieku Oycow nászych ingemuerat Orbis Septentrionalis se Lutheranum vidisse. Skąd rozne potym Sekty starych

§ 3

kácerzow

Kácerzow błedy z piekła podzwignawšy / zaráziły były y náše Polske wšytkę; ktore to szalenstwo bez rozumne ludzie swowolni przysięgawšy / Práwem ie nazwali / y przysięgšy sie ná wygubienie Kościola Chrystusowego / przeciwko Práwu ná Heretyki uczynionemu od swiatobliwych Przodków nášych / directè następować poczeli. Powiádaiać / iż im teich niezbożność wcale Krol Henryk zachować poprzysięgl / zá zgodnym zezwoleniem Stanow wšytkich. A tego Deklarator nie wspomina / iáko sie y Krol sam przysięgi tey wzbrámiał / y iáko ná tumult stogi y rozlanie sie krwi w Rosciele zánošilo / gdy mu tego Kátholicy przysięgáć zámbrámili. Czytáycie o tym wášego Naugebáwera / y Jachimá Bielskiego / iáko przeciwko tey przysiędze Protestácye Kátholicy poczyniwšy rozsiácháli / y iáko temeritati Dissidentium, istam libertatem conscientiae pozwolili / áby sie byl ten Akt Koronácyey ták zámwolány / krwią bráterską nie oblewał.

Toż bylo y przy Koronácyey s.pámieci Krolá Stephaná / y Krolá Zygmuntá Trzeciého / y terázniejszyego Pána szeslwie nam pánuiacego Władysława Czwartego : gdyscie záwše in subsidium sobie Rus Schismátyków záciągáli / áby rzeczy miešać pomagáli.

Alle lubobyscie y sto tysiecy rázy wspomnioná Asseturácyá in volumine Legum pokázowáli / przecie oná nie moze być Práwem nam Kátholikom / ieno wam oderwánym od Kościola / ktorzy iáko młynárze v Pánow zá swym prawkiem / áby ná páńszczyzne nie chodzili / wbespieczeni siedzac : ták wšyscy Dissidentes, zá tym Gleytem od nas pozwolonym / siedziec w pokoju máia / nie podpadaiać surowości Práwa / póki wam pozwolimy. A co mowicie / iż wam Krolowie Pánowie ten pokoy poprzysięgli / y obrone od tych którzyby was werować chcieli. Tedy Author powiáda / iż wam przysięgá Páńska slużyć nie moze / y obroná iego / ieno póki Pan żyie / y rzadzi berlem Krolowskim. Alle kiedy Pan z tego swiátá odechodzi / wam pod Práwem siedzacym iáko Tantalus pod mieczem / potrzeba nas znówu tempore Interregni prosić / iákoście po wšytkie przeszle Interregna prošili; ábo też potegá y fákcyami wymogli / ábysmy

ábysmy wam ieszcze znówu prolongowali tey Asseturácyey dáley / á Praw starozytnych / y od wšytkich Krolow Pánow nášych poprzysięzonych / nád wami / iáko zbiegami Oczystey pobożności nie exekwowáli.

Tie potrzebnie tedy szycicie sie / w Parágraphie Dziesiaty Konstytucya wtora Anni 1576. w ktorey przysięge Krolowška poprzawiono / przydáiać do niej Pacem Dissidentium. Bo iáko sie už rzeklo / Krol tákowá przysięge odpráwiwšy / manu tenebit pacem vestram. Alle Interregni tempore trzeba o to nas prosić / ábysmy tákiey przysięgi / następuiaćemu Pánu pozwolili. Gdyž to bylo záwždy w mocy / & in viú huius Regni, iáko przerzeczona Konstytucya mowi / y Deklarator też sam ná to zezwala / wedle potrzeby y czasow Praw poprzawiać / moderować / odmieniać / y przydáwać / y nowe stánowic / zá zezwoleniem wšech Stanow. Do tego to trzeba wiedziec / iż tá Konstytucya przerzeczona / nie znoší Rápturá Korczyńskiego / ani wymázuie karania ná Heretyki postanowionego / y Edyktu Jagellowego : Alle tylko suspendit quodammodo executionem ad tempus, przez przydánie tego punktu do przysięgi Krolowškiey / Pacem Dissidentium tuebör. To iest / ták bede karał Heretyki / kiedy nastapia ná Kościol s. Kátholicki; iáko też y Kátholiki / iesliby nie dali Dyssidentom w pokoju siedziec. A dla tego to ná poczátku tey Konstytucyey powiedziano. *Aby się nie znaczyło, żeby przez nowe stánowienia, stáre miejsca już nie miáły; tedy nie chcąc aby o tym iáka wątpliwóść być miáła, uwázynšy wšytko v siebie dobrze &c. &c. Naprzod wšytkie Przynwile, Dánniny, Zapisy, Dozywócia, Prerogátiwy, Wolności, y Swobody, ták Korony Polskiey, iáko y W. X. Litewskiego, y Ziem do nich náleżácych, im szólnie, ábo osobnie nádane &c. &c. approbujemy.* Gdzie wylicza wšytkich Krolow specificé, ktorzy nam wolności nádáli: á miánuiać miedzy nimi / Krolá s.pámieci Jagellá / nie exepuie Rápturę Korczyńskiego / ani Edyktu Wielunskiego : ále wšytkie Statutá / Konstytucyey / Porzadki / Wolności / y Swobody / Práwa / Ustawy / y Uchwały / we wšytkich ich árttykulách / punktáech / Klauzulách / Kondycyách / utwierdza y wmacnia /

macnia/ ták iákoby tu ná tym miejscu / slowo do slowá wpisane y w wiedziane byly.

Tákze gdy powiáda Deklarator w Parágraphie iedenastym/ iż ná tymże Seymie 1576. approbuac Acta Interregni wshytte spráwy/ Konfederácie/ y Warunki/ we wshytim/ iáko w sobie sá y obmawiaia/ skutecznie chce miec y zachowac. To trzeba rozumiec ze y násza Konfederacya Korczynska/ y Edykt Wielunski. Ktory pod ten czas/ máiac in suspenso Konfederacye subsequentes, dla pokoiu y miłości braterskiej/ Dissidentibus securitatem warowaly. Podpisowáli sie y Biskupi niektorzy/ zeby dla ich przyczyny Conuentus tempore Interregni rebus infectis, & animis exacerbatis nie roziedzal sie/ zkadby wielka potym ná Duchownych inuidia pásc moglá; czescia gdyby z tey okazyey tumulty iákie wrosly w Oyczyźnie; czescia gdyby Swieccy sami tylko Ziazdy z soba gzyuli/ y Elekcyie Krolow/ Duchownych z postrzodka siebie ekscludowawshy/ (co y po smierci Krola s. pamieci Augustá/ y po odiezdzie Krola Henryka z Polski/ PP. Dissidentes wzymic barzo vsilowali) Dla tego y ná violatores pacis concessa Dissidentibus, y ná inne Konstytucye Stan Duchowny wraziace/ non tam libenter, quam reuenter podpisowáli sie/ y zezwaláli. Saluis tamen iuribus Ecclesie Romanae. co absurdissimus homo Arrianae impietatis Declamator, w ostatnim páragraphie Punktu tego pierwszego/ absurda exceptione per contemptum nazywa.

Ná Wtóry Punkt.

Powiáda w tym Punkcie wtorym Deklarator/ iż Warunek y Asskuracya pokoiu Dissidentiu, jest Prawem fundamentalnym/ ná ktorym sie sadzi calosc Oyczyzny y swobod nászych. Ná co Author odpowiadaiac mowi/ iż ták to jest prawda/ iáko ona powiesc dwu wędrownych pácholow: z ktorych ieden miał ná sobie osárpána sukman: tierowa zalobna; á drugi miał ná sobie stara purpurowa ferezya grzbietami Podolskimi podszyta. Obiema idacym byl w oczy ostry wiatr mrozny z zawierucha haniebna/ ze ledwie z zamieci nogi wyrzy-

gi wyrwali. Ten tedy ktory lekko byl odziany/ zdal sie chyzey zrazu wędrowac/ bo go zimno poganialo/ y idacy w przodzie znalazl opalkę ná drodze/ co sie byla furmanowi od wozu w wala. Ze go on tieriego zalobny nie barzo zagrzewal/ chcacy furya wiatru ostrego iáko kolwiek odwrocic od siebie/ ona sie opalka zaslamal/ á mowil do towarzysza swego. Nastepuy za mna sporzey/ idziesz leniwo iáko zmazly/ y wierze ze bys iuz zdechl/ bym cie ta opalka moia nie zaslamal. Przeto mi dziekuy/ ze cie bronie od ták przytrey zawieruchy/ á pros/ ze cie ták bede otulal/ az do gospody do miasta. Ták tez podobnym sposobem Deklarator/ swoia Asskuracya od mowoli y Tyranstwa ciezkiego obiecnie zaslamac/ powiadaiac iż to jest fundament Swobod Szlacheckich tá Asskuracya wásha ktorzeiscie nam pozwolili/ y ná Krolach Pánach nászych wyswarzylismy pod czas Koronacyey prolongacyey oney/ wielkie fakcy y sedycye miedzy wami robiac. A wywodzi to z dáleka swoje Argumentacya zaczynaiac w Parágraphie pierwszym. Wolney Rzeczyposp. mowi/ fundament jest zgodá / á Konfederacya Dissidentium y Asskuracya ich pokoiu/ przestrzega zgody: toć tedy jest fundamentem calosci Oyczyzny. Potwierdza minore propositionem, wielka y powazna racya mowiac te slowa; iż gdybyście nam byli nie pozwolili tey Asskuracyey spokojnego zycia w Oyczyźnie; tedy by byla miála Oyczyzna w sobie tákie od nas wzniecone tumulty/ sedycye/ y zaszasniemia z gruntu calosci y bezpieczenstwa swiego/ iáko y postronne kraie.

Bog mu zaplac/ ze iásnie deklaracie mentem PP. Dissydentow/ y pokazue nam ná oko/ co to nowa wiatka umie/ y coby byli Sektarze w nas w Polszcze robili/ gdyby byli mieli takowa potege/ iáko postronni Heretycy w Pánstwach swoich mieli. Dayze mu tu Gleyt drugi raz/ y prolonguy mu Asskuracyey; ábo mu folguy kiedy co wyrzadzi in contemptum Kosciola swietego w te swoje Asskuracya vsaiac/ iák we cztery tuzy we grze. A on y teraz opalone skrzydla máiac/ y w máley kupce brdad Braciskow swoich/ erigie cristas iáko Indyjski kur/ y sasiadniego zapalu iskrami grozi/ nie máiac

máiac setney czáskti oney potegi / ktora ná poczátku swoiey Ewán-
geliey mieli / y miesząc byli tzezami w Oyczyźnie poczeli. Tuezgody
przeto / áni pókoju tá wáśńá Asseturácia w Oyczyźnie przestrzega /
iáko widzimy / ále okázey pilnuie / pod plaszczykiem pókoju / iákoby
wszytlich Kátholikow wygubic / y wszytkie Kosćcioly w Polsce wy-
plondrować. Jáczym obawiać sie nam trzeba (słowá wáśnego Dek-
láratorá ex pagina 425. voluma: Leg. przytoczone kláde) aby przez
tákové swawolenstwa, czego Boże uchoway, do wojny w Oyczyźnie nášey
nie przysto: gdyż zá takimi nie Chrześciáńskimi spráwami in se Monár-
chie, práwie máto nie do cáłego zginienia przysty. Tákimście sie sá-
mi osadzili / y tákimście sie pokazáli / Etedyście sobie te Asseturá-
cyá wypráwiáli: y zá tákich was Przodkówie sámi zrázu mieli / gdy
to w Práwách swoich ná wieczná pániáctie / ná Potomkom swo-
im tu przestrodze zostáwili ná písnie / iż wam spókoynego pomieśtá-
nia w Oyczyźnie pozwaláig / lubo to dobrze widzá / iż z swowolen-
stwa swoiego / ták miesząc Oyczyźne myślicie / nie Chrześciáńskimi
spráwami / wáśemi / iáko wáśey Setty Bráćisłowie / in se Moná-
chie pomieśáli.

Myli sie przeto bázto w mniemániu swoim Deklárator / Etedy
powiáda / że tá Opalká / ktora sie od żimná zástániáig PP. Dyssy-
denci / jest fundámentem wniety. Abowiem Litwá / Żmudz / Wo-
lyń / Rus / y Podole / tákże y Pruskie Prowincye wzięly wniá z Ro-
rona / y żyli w zgodzie pod iedną wolnością známi / póki iesze tych
nowych wiarek ná świecie nie bylo. A iák skoro to morowe powie-
trze z Wittembergu do nas záflo / ták zaráz Oyczyźná náśńá mies-
ścić sie poczelá / y iesześmy nie widzieli do tad żadnego Żiázdru pu-
blicznego / áby sie ná nim czego nowego / Nowowierney nie nápiez-
ráli. Widzimy co zá odmianá w Páństwiech bywa zá odmianá
Religiey swietey powszechney / z sámych tylko Inflant miáre biorac.
Kedy póki stárożytná poboźność w Krucigerách trwála / y chwaly
Božey pomnozenie przed oczymá mieli ; poty nieprzyaciolom swoim
stráśnemi byli. A iák Wiáre Kátholická porzucili / ták ich też zaráz
Pan Bog porzucił / że co raz pod innym Pánem być muszá / á mgdy
oney

oney swoiey dawney wolności nie záfusá. A myśmy ich sámi utrzy-
máć nie mogli / że ná Prowincyá ták zacra vlákomwšy sie / ná ich
niezboźność zezwoliliśmy byli / y przyieliliśmy ich do wolności y swo-
bod nášych. Żyściło sie tedy nád námi / co Dawid swiety de con-
sentientibus in peccata aliena w Psálmie swoim 49. powiedziál:
Videbas furem & curebas cum eo, & cum adulteris portionem
tuam ponebas. Przetoż Arguam te, & statuam contra faciem
tuam. Pátrzáliśmy ná ich niezboźne postepki / iáko zkrwawšy Kos-
ćcioly / wciekli od Wiáry swietey Kátholickiey / y iáko zápomnaw-
šy przysięgi swoiey raz Bogu oddáney / żenili sie przewrotni Apo-
státowie / á mycosmy ich mieli ogniem y mieczem / iáko facillimos
sceleratissimos wytráćić / tośmy ich pod swoje protekcyá wzięli /
swemi wolnościámi y Prárogátiwámi ozdobili / ich wodzow nie-
zboźności / Kázetámi poczynili / y Pánámi wdzielnemi. A oni nam
zá to nieprzyacielá z Jamorza przywiedli / scandala impietatis do
Oyczyźny wniesli / niezgody y sedycye między Bráćig czynili / Prá-
wá stárożytné pogwałcili. A teraz iesze náśmiwáig sie z nas / y
mowia / że tá Asseturácia / ktoreiśmy im ták wiele rázy / ad im-
portunas illorum instantias pomytáli / jest fundámentálnym Práwem
cáłości Oyczyźny nášey / y swobod wszytlich. Żo ináczey / powiá-
dáig / gdybyscie byli nam tey Asseturácyey nie pozwolili / tedybysmy
wam byli / y swobody wszytkie odieli / y Oyczyźne wzgore nogámi wy-
wrocili / iáko nášy Sektarze w nášych Páństwach poczynili / y teraz
czynia: Czego y wy sie boycie ; á cudzá kárcie sie przygoda.

Nihilominus w trzecim Páragráphie tego Punktu wtorego
Deklárator mowi / że fundámentem jest Rzeczyposp. równość. A
te równość czyni Konfederácia Dissidentium, bo niedopuszcza
potężniejszemu / imponere iugum securitatis ná kárki wtoźszego.
Czym iáko ludzi prostych osutiwa / y iáko przeciwko prawdzie / y sobie
sámemu mowi / látwie to káždy zrozumieć moze. Żo dopiero w
przesłym Páragráphie mowil / iżby bylo do wielkich tumultow w
Oyczyźnie przysšlo / y co wiedzieć nie wpádláliby bylá Polska / iáko in-
se Páństwa poupadály / gdyby nam bylo nie dopuszczone nowey
Wiáry y

Wiáry trzymáć/ cobymie mogło bylo stánać bez wielkiey oppreſſyey vbożſzych. A teraz powiáda/ że my Diſſidentes Konfederácyá náſzã bromiemy vbożſzych od oppreſſyey y gwałtu poteżnieyſzych. A tego nie widzi/ iż vnas z láſki Bożey równość byla między Stanem Rycerskim ab antiquo, póki ieſzce żadna Herezya do Polſki nie weſlá byla: y Kiazetá wſytkie ze krwi Jagellowey idące/ tákże téż y z Kiazat Ruſkich Jednowláycow progenies pochodząca/ pod iednymże Práwem z námi ſiedzieli/ ták iáko y wſyſcy Proceres Reipub. y ieden drugiego pod ſie podbuiąc/ ábo go czyniéc poddányim ſwoim nigdy nie mogli. Lecz gdy Hereſes poczéy do Polſki záglądáć/ wczyniono Práwo/ áby ich káždy mogli káráć/ imáć/ y zabuiąc wed'ug rozkazánia Boſkiego Exodi 22. Maleficos non patieris vivere. Et Leuit: 24. Qui blaſphemauerit nomen Domini, morte moriatur. W ten czas iednáć/ kiedy v Sadu Duchownego będzie deklárowány/ pro Echnico & Publicano: gdyż to ſámyim Kápláſnom zlecono diſcernere inter lepram, & non lepram. Równość tedy wolnoſci/ y Prárogátym wſytkich byla vnas od dawná/ y ieſt z láſki Bożey podziśdzien: á ſpokojnie odprawowánie nabożeńſtwá Diſſidentium, zá Aſſekurácyá Rzeczypoſp. y przysiégá Krolow Pánow náſzych/ żadney w Oyczyźnie nie czyni aequalitatem. Ale owſzem omnem inaequalitatem, bo według Práwa náſzego Záretykt nie moze żadnego vzedu/ by namnieyſzego in Regno noſtro Catholico, noſić ná ſobie/ iáko capite diminutus. Náwet y Potomſtwa tego/ bo ták mowi Práwo Koronne. Nec vnquam ad aliquas aſſumatur dignitates, vel honores, ſed cum Patribus & Progenitoribus ſuis, ſemper maneat infames: nec de cetero gaudeant aliquo Privilegio Nobilitatis, vel decore. Czegofmy im vſtápiłi dobrowolnie/ y pozwolili nád ſpráwiedliwość y ſluſhnoſć wſeláká. Orzedy miewáć/ y w Rádzie Pániſkiej záſiádáć/ dla pokoiu/ y wiárowánia ſie z nimi tumultow iákich. Czým oni wwiędziemi/ gdy Kupia nſzã ietnoſć iáká od Kátholiká/ záraz támcę Kóſciól znoſić/ y funduſe ná ſwoy pożytekt obráćć/ przeciwo woley fundantis, ktorá iuż byla przed náſtánim Záretzyey/ Práwem obwárowána poſpoliztym/

tym/ áby moglá być in perpetuum in integro záchowána. A ták równość záleccáć/ czynia ſie nam Pánami Religiey/ Pánami dobr ná pobożne wczynki oddánych/ czynia ſie Pánami Práwa ſtározytnego/ chcący ie pro libitu ſuo odmieniáć/ ná wola Przodków ſwoich nie ogládáć ſie/ ále iákoby im ná wzgárdę Kóſcióly od nich fundowáne/ Kłaſtory/ y Szpitale wywracáć. Já co teraz ſáma Polſká wſytká/ w ieden Szpital ſie obráca.

Bo co w Parágraphie Czwartym Deklárator powiáda/ że Aſſekurácyá Diſſidentium ieſt fundamentem wolnoſci: á wolnoſć to ieſt/ kiedy mi wolno czyniéc to/ co bez krzywdy cudzey ſobie być rozumiem potrzebnego y pożytecznego. Tedy to z tym dokládem trzeba rozumieć/ że y bez krzywdy Boſkiey naprzod/ á potym bez krzywdy ſwietych Przodków náſzych zmárłych. A kiedy Diſſidentes plondruia Kóſcióly/ záwieráia z nich ſrebrá y ochedoſtwa/ y máiećnoſci ná ludzie Duchowne fundowáne/ tedy naprzod Bogu ſámemu krzywdę czynia/ & ordinationi eius reſiſtunt; á potym czynia krzywdę zmárłym/ ktorzy dla pomnożenia honoru Boſkiego doſtáćtki ſwoie do Kóſciólow byli oddáli/ y żeby to ták wiecznie trwało zá duſe ich/ práwem poſpolitem obwárowáli.

A że powiádaia/ iż wolno káżdemu do niebá y do piekła iſć/ kiedy mu ſie ták podoba. Pozwalamy im tego z chęcią; tylko żeby tu z námi mieſzkáć/ niſeli támcę v podobániem ſwoim ná on ſwiat odehyd/ nas nie opprimowáli/ y poddánych ſwoich/ ktorzy tákże ludzie wolni ſá cum conſcientijs ſuis. do nowey wiáry nie przymuſzáli/ áni Przodków ſwoich ſwiatobliwych oſtátniey woli nie odmieniáli/ ktorzy grzbietámi ſwoimi ná te wolnoſć zárabiali/ áby to cobytkolwiek z práce y ſubſtáncyey ſwoiey/ ná chwale Bożá oſiárowáli/ ratum & fixum bylo perpetuo. A PP. Diſſidentes ná te ich wolnoſć/ y ſwiatobliwe funduſe tárgnawſzy ſie/ zábráli z Kóſciólow ſrebrá y apparatus/ nie dla nich nágotowáne/ y ieſzce wymogli to gwałtem ná Interregnách/ áby ich iſtam impietatem Krolowie ná Pániſtwa wſtępnacy/ záchowywáć obligowali ſie/ przeciwo Práwem Oyczyſtym/ y przeciwo Práwu ſámeo Páná Bogá/

Boga / ktorým gardlem karác roskazal wszytkich gwałtownikow chwaly swoiey s. A z tad to Dawid s. o sobie powiada / iż na każdy dzien / kiedy ieno na sady zasiadł / naprzod tych karal pospolicie / co przeciwko Zakonowi Pánstwiemu wytrazáli: In matutino interficiebam omnes peccatores terra. *Psal. 100.* A potym dopiero owych drugich / co in causis ciuilibus lites między sobą mieli.

Powiada ieszcze w piątym Parágraphie Deklarator / że ich Asseturacya jest strozem wolności naszych / ktora gdyby powiada zepsowano / tedyby wszytkie swobody Stanu Rycerskiego upadły / y záginelaby wolność Szlachecka. A daie rácyá czemu? Boby znou o Herezya Duchowni sádzili / á wrzad zás Swieckich Excommunicatos dekretami swoiemi / iáko y pierwey nas przykrywał. A mysmy iuz powiada przez Izbe Poselska / iurisdycyá Duchowna zmiesli / y wolno teraz wierzyć každemu / iáko kto chce. Ze tedy Asseturacya náša temu zábiegamy / żeby Duchowni tey swoiey Jurisdycyey nie reássumowali / tedy náša Asseturacya jest strozem wszytkiey wolności Koronney. Subtelnie záiste árgumentuie Deklarator / bo táki sobie w głowie záložyl fundáment / iáko ow co ma táká infámny ná sobie. A gdy sobie otrzyma Gleyt z Kancellaryey Krolewskiej / aby mogl strony vgadzac securé w domu swoim siedzac. A on miásto iednania sie z wkrzywdzonemi / ieszcze im pograza mówiac: niech Bogu dziekuiá że mam Gleyt / boby oni wszyscy pogineli / kiedybynt ia byl nie mogl Gleytu vprosić. Pytamy go czemu? temu práwi / bobym sie ia Sedziemu sádzic nie dal / y nie stáwil ná termin / by mie niewiem iákimi mándatami ná Seympociągano. Przetoż y ci vkrzywdzeni / niech sie odemnie nie spodziwáia w satisfakcyey / ále niech też ták broia iáko y ia / y tym nágradzáia sobie / á niech sie nie dádzá sádzic nikomu / iáko y ia; tedy ták wolnemi sobie beda záwse.

Żesmy my PP. Dissydentom Asseturacyey pozwolili / iż spokojnie w domách swoich żyiac / moga wierzyć iáko chcą / poniewaz o zbáwienie swoje nie dbáia / y wymogli smy to gwoli ich konwersyey dobrowolney ná PP. Duchownych / aby ich interim o Herezya y odstapienie

stapienie prawdziwey Wiary Kátholickiey nie sádzili / poniewaz sie submituiá o zplondrowanie Kosciolow vgadzac sie z Duchownymi. Aż oni mówia że Duchowni o Herezya sádzic nie moga / bosmy to iuz kowalom y fiewcom zlecili / onych z Jurisdycyey zlupiwszy. Aż oni mówia że náša Asseturacya jest strozem wolności / ábyśmy nikomu nie wracáli / cosmy pobrali w Kosciolách / ále niech sie tym kontentuiá / zesmy to spráwili / że nie beda stáwac przed sad zaden / kiedy tákże Kosciol ktory zlupia / ábo Klastor. Niechze tedy sobie krzywdy / iesli iákie máia / tákim sposobem nágradzá / á do nášey wiary wdádzá; A my pewnie żadnego Apostáty y swietokradzce tákiego nie wydamy / ále go ożeniáy dobrze / y vczynimy go Superintendentem nášym.

A ná to im Author odpowiadáiac mówi / iż zle wáś Deklarator Práwo zrozumial: bo Duchowni nie od was Jurisdycyá máia / ále od Boga / przetoż tey im odeymowác nie możecie / bo ia beda niec záwse póki ieno Kosciol Chrystusow trwác bedzie / przeciwko ktoremu Porta inferi non praualebunt. Ale prosić ich o to rozumie z námi możecie / aby te swoie Jurisdycyá do czásu suspendowali / nie tárzáiac eksekucyá miłosci bráterskiej / dla ktorey wam Asseturacya jest dána. Bo kiedyby te Jurisdycyá swoie mieli ná wámi eksekutowác / tedyby też y Wrzad Swiecki musial ná wámi według opisania Práwa eksekucyá czynić / zláddy wielkie turbácyé w prawdzie powstały / áleby też Práwo náše vtwierdziło sie y wolność / ktora swoiemi sedycyami psurecie. Ale żebyśmy sie nie zdáli spráwiedliwosci nášey gwałtem dochodzić / cicho przy Práwie nášym stác bedziem / y slowá wam bráterskiego dotrzymamy / tylko sámi nie dáwáycie przyczyn do rozerwánia tey zgody pospolitey; á osobliwie ná despekt Religiey Kátholickiey nie czynicie / ani ná kontempt Máiestatu Boskiego. A dla tey to przyczyny / aby sie Rzeczposp. nie mieszála / wszytkie narody ták Pogánskie / iáko y Chrześciánskie / záwse przestrzegály cálosti nabozenstwa swoiego; aby zá nowá wiara / nowe obyeczáie y Práwa nowe w Pánstwo nie wchozdzily. Abowiem / iáko Liuius mowi *lib. 9. Decad. 4. Nihil in spe-*

ciem fallacius est, quám praua religio, vbi deorum Numen pretenditur sceleribus: subit animum timor ne fraudibus humanis vindicandis, diuini iuris aliquid immistum violemus. Ztad Moskwa/ y Libiffynowie/niechca dopuścić inſzey wiary w Pánſtwie ſwoim/ tylko te ktora zá dawnych lat/ od pobliskich Chrzeſćian wziali/ aby zá odmiána religiey/ nie ſſialá ſie odmiána y Pánſtwá. Tegoż przeſtrzegáia y Pogańſkie narody/ Siámite/ Alogoreni/ Nárſingám/ Rocyncyni/ y Chinencytkowie. A náwet y wáſzy brátrytkowie w Angliey/ Dámiey/ Hollándiey/ y Szwecyey/ lubo káždy chłop ináczey wierzy. Tylko tego ſámego wſyſcy zgodnie przeſtrzegáia/ aby prawdźiwa Kátholická Rzymſka Wiára między nimi nie rozmnożyła ſie. Ktorych impietatem náſláduiac/ iſ wáſzym ſektom nie możecie dáć tákiey gory nád Kátholikámi/ tedy ſie tym przynamniey/ w oſtátnim páragráphie Punktu tego przez Dekláratorá cieſycie/ iſeście to wymierzili ná Krolách Pánách náſzych/ iſ żadnego Práwa ſpecificcê w przyſiegách ſwoich nie wſpomínáiac/ te tylko ſecuritate wáſza ſlowy wyraźnemi miánuia. A ztad ia powiádaćie byc między Práwy Rzeczypoſp. náſzey byc Práwem napzednieyſzym. Ale ſie ná tym mylicie/ & in re parua magnum habetis gaudium; bo tá wáſza Securitas nie ieſt Práwem Koronnym/ ale ieſt excepcya od Práwa/ ktora was záſtania od Práwa ná Heretyki wczynionego/ktore wam ſacroſancté z innemi Práwy Koronnemi/ Krolowie Pánowie náſzy zachowác przyſiegáia/ á wam tylko obliqua ſie taż przyſiega ſwoia/ nie przywodzić go do exekucyey nád wámi/ zá pánowania ſwoiego/ żebyście mogli impuné żyć w Oyczyźnie/ z temi nowemi wiarćkami wáſfemi.

Ná Trzeci Punkt.

Nie może ſie wychwalić Author/ ſkromnoſci Dekláratorowey/ y wſtydu godnego záprawde Heretyckiey oſoby/ iſ przyobiecawſzy deklámácyá ſwoie in Spiritu lenitatis piſać/ w tym trzecim Punkcie virus ſuum Hæreticum wſczypliwymi ſlowy náń impudicé wywárt; nie tylko mu furya y ſtráccie rozumu przyczytáiac/ ale ieſzcze y donum

y do num impudentiæ pro inſigni Elogio przypuſtiac/ iſ ſie wáżył z Edyktu Jágellowego probowác tego/ że Heretycy/ Wiary ſwiete y Bogá odſtapiwſzy/ tráca to Szláchectwo politicé nábyte/ y wſhelka poczciwoſć. A nie názwali ich piſſimos, że odſtapili á pietate maiorum ſuorum; ani Sanctiſſimos, że Sacra omnia & ſancta conculcarunt. Ale ráczey te im ſlowá Pána Zbáwicielowe átkomodał/ ktore on do Pharyzeuſow y Hypokrytow mowił: Vos ex Patre Diabolo eſtis, & deſideria Patris veſtri vultis facere. Ioan. 8. Bo Dyabel nie rad widzi kiedy ludźie Pána Bogu chwale oddáia/ ieno żeby ſie iemu ſámemu klámáli/ iáko y pierwey poti Pogánámi byli. Ze tedy Koſciółow w ktorych Pána Bogá ludźie chwala ſam burzyć nie może/ ani Sákrámentow deptáć/ bo ſie ich dotchnáć nie ſmie; Ani teź Imienia Zbáwiennego bluźnić/ ná ktore wpada záraz/ y moc ſwoie tráci/ gdy ie kto wſpomni. Dla tego zázywá ludźie złoſliwych/ ktorzy máia ieſzcze liberum arbitrium zle y dobrze czynić/ y ſá wiekſzey Prerogátwy od Czártá/ záciaga ná wſluge ſwoie/ aby zá perſwázya iego to czynili co on każe.

Naprzod/ aby bluźnili Boſtvo Pána Chryſtuſowo/ potym aby zágubiali pámiátke Meki iego/ Obrázy/ Oltarze/ Sákrámentá ſſ. wygubiaiac/ á nabárziey Oſiáre Miſey Przenaſwieteſzey/ á potym aby od ſluchania ſlowá Bożego y náuki prawdźiwey ludźie odwodzili; á do baiek y fałſzywego tłumáczenia Heretyckiego/ pociągáli wſhelákimi ſpoſobámi. Ztad to Jan ſwiete o Heretykách powie dział: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis; nam ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum. 1. Ioan. 2. Z nas powiáda Chrzeſćian Heretycy poſli/ y v nas ſie trzcili; y dla tego ſie teź Chrzeſćianámi zowia. Ale nie ſá z nas/ bo ták nie wierza/ iáko my wierzemy o Chryſtuſie Pánu/ bo gdyby ták wierzyli/ iáko my/ nie zákládáliby ſobie Bożnice nowe/ áleby byli trwáli z námi w Koſcióle Chryſtuſowym.

A przeto ſie Author dziwuie/ iſ Diſſidentes ná Edykt Wieluniſki ſtodze nárzekáia/ dono ignorantia podobno od Pána Bogá obdárzeni/ nie wvázáiac tego/ iſ Edykt ná Zuſſyty ieſt wczyniony nie ná nich/

na nich/ktoryzy sie dobremi Chryściánami zowia/y ięſzce lepiej nád Kościół Rzymſki wierza. Czemuż ſie tedy o krzywde Heretycka wymuia/ czemu potepionego kácerstwa bronia? czy podobno y ſámi Heretykami ſie być rozumieia? czy y ſámi kácerzami ſie być nie wſtydliwemi pozuwáia? czyli też wiedza to zá pewne y wierza/ iż Práwo ná Zuſſyty wezmione/ iáko ná ſyny odſtepne od Mátki ſwoiey Kościoła ſwietego Kátholickiego/ y ná nich ſie rozſciaga? y nie káże ſie im cieſzyć z wolnoſci Szlábeckiey/ czyniac Potomſtwa rownie z Rodzicami ſwoimi bezecnemi? Jeſli tak im conſcientia ich dictat, y rownie ſie z Zuſſytami kładá/toć nie máia o co nárzekać ná Authora/ że im Práwo ná Heretyki wezmione przypomniał/ bo ſie táka rzeczá ſámi Heretykami być pokázuiá. A Práwa tego/zadnemí ná ſwiecie Konfederacyami/ y Aſſekuracyami znieſć nie moga/ by ie niewiem iáko wiele razy przysiegámi Krolow Pánow ná ſwych/ pozwaláiacemi ſobie ſpokojnego w Oyczyźnie mieſtáma prolongowáli. Przecie bież będzie záwſze ná kółku wiſiał nád nimi/ y Práwo náſe będzie záwſze in ſua vigore, temiz przysiegámi Pánſkimi ztwardzone/ lubo ad tempus ſuſpenſum.

A iż Deklarator mowi/ że trzeba było dowodzić Authorowi/ kiedy ſie przeciwko Konfederacyey Wárſzawſkiej proteſtowano / loco debito, & tempore. Odpowiáda/ że filij tenebrarum prudentiores ſunt filij lucis: lepiej to wiedza PP. Diſſidentes ſámi/ bo wſytkie Grody pobiegáli/ ſukáiac przez dwie lecie godney máterey Deklaratorowi ſwoiemu do piſania przeciwko Authorowi. A ieſli czego nie czytáli/ iáko tem ſibi contrariam & nociuam, niechże znouu przyzrza wſytkie Księgi po Grodách/ tedy naydá pięknych rzeczy do rozgryſzenia. A ná ten czas Author kontentuię ſie to producere in deſenſionem aſſertionis ſuæ. co ſám Deklarator przypomniał w ſkrypcie ſwoim offuſcando Nápomnienie Bráterskie/ iż ſie proteſtował K. Myſtowski Biſkup Plocki/ że trzema Woiewodztwy Káwſkim/ Plockim/ y Mázowieckim; A iáko ná inſzym mieyſcu ſámſze Deklarator wspomina/ y z Woiewodztwem Podláſkim/ (Paragrapho 1. Puncti tertij.)

Ale

Alle reze/ non debito loco & tempore. Odpowiáda Authoř/ że záraz po Konfederacyey Wárſzawſkiej/ ſtoro ſie Brácia do domow ſwoich zwrocili. A wrocilo ſie ich ſilá nie podpisując ſie. A kiedy ſám authograph obaczmy/ nie wiele tam Duchownych podpisaných naydziemy/ wyiawſzy ktorých Chronicon Piałecij podeyżrzanemu de religione názywa/ z ktorých ieden á conſilij miał przy ſobie záwſze/ nayglownieyſzego kácerzá Andrzeia Modrzyewſkiego. A że ſie nie wſyſcy w Wárſzawie proteſtowali/ ktoryzy tey Heretyey wáſey kontrádkowali: To nie ma nic do tego/ doſć że tam ſwoie proteſtácyę zamieſli/ gdzieby á multitudine Diſſidentium nágámiem/ ábo opprimowám nie byli. Jáko y ſámi Diſſidentes czynia/ ktorých mániſtácyá w Trzeciej Częſci Kſiażki ſwoiey Deklarator kładzie/ nie w Wárſzawſkim Grodzie czyniona/ ale w Zytoſmierſkim/ y Włodzimierſkim/ o czym niiktby był nie wiedział/ że ſie ná Sejm Wálny 1638. odprawowány proteſtina/ by był ſám Deklarator tego nam nie deklarował. Przeto y Kátholicy nie máiac audyencyey ſpokojney w Kole Rycerſkim pod Konkluzya Konfederacyey/ Mázowſhanie zwláſzczá/ ktoryzy żadna żywa miara żadnego Heretyká mieć między ſobá niechcieli/ y nie dali w ſiebie żadnego Kościoła zprofánowác/ tam ſwoie proteſtácyę czynili/ kiedy ſie im zdáło być ſecurum á conuentu malignantium.

A że mowia PP. Diſſidentes, iż Duchownym tey precedencyey nie damy/ áby in poteſtate ſtatuenti, gdzie ieſt plác o Práwach mowić/ mieli iáka wiekſza nád Stan Swiecki Prárogatywe: dla tego/ że beata æqualitas eſt Mater & nutricula libertatis. Tedy też y PP. Duchowni/ teyſze od nich námiemoney Reguly æqualitatis trzymáiac ſie/ nie też viceverſa PP. Swieckim ná ſie ſtánowiąć nie dopuſzcza. Kładze tedy PP. Diſſidentes uſurpuia ſobie władza odeymowác Iurydyckya Ich M. M. K. Biſkupom/ odbierác funduſe y dzieſięciny Káplánom/ zdzierác Kościoły z Stárbow y ochedoſtwa przez ludzi poboznych nádánego? ábo znoſić klatwy y inne Cenſury Koſcielne/ z ludzi ich Sadom podlegáiacy/ y pozwalác im locum ſtandi apud lubellia & uſmiecſzac nátoz

nice władzy Jego M. X. Prymasowi w Rzeczyposp. ktora mu stare Prawa dostátne opisyły: Niskąd inąd zaście / ieno ex proteruita Hareseos, ktora wszystkie rzeczy lasq; deq; mieścić zwykła / nigdy nie umiejąc spokojem posiedzieć. Bo kto sie odważy temnere Diuos, ten sie nie bedzie wstydał żadnego scelus in Repub. y Praw Oczystych psować / y pátrá z pogranicznymi łamać / y sąsiady naziędząć / y Wzrad by naywyższy pogárdzać. A zaś Vir bonus etiam si fucum facere malefactis posset, nihil tamen indecorum parat, honesti & æquitatis pulchritudine plectus.

Nie dysputując tedy o Wierze / y nie pytając sie ktrzy dálej od prawdy Kościola Kátholickiego odstapili / dziwne sie temu Aucthor / iz wszystkie zárowno y zgodliwie ná Wiare Kátholická Rzymiska następuia / y Prawá ná Heretyki uczynione znosić vsilnia / ktrzykolwiek ieno z námi nie są w Owozárni Chrystusowej miłosćia złączeni. A wiedza dobrze / iz abrogationem tego Edyktu Wieluńskiego / y Rápturá Korczynskiego / in volumine Legum potázac nie mogą; ktory similiter tribus vadijs validissimis vmoeniony jest / iáko y ich Securitas pacis. Fide, Honore, & Conscientijs, á dobrze pierwey przed nimi / niżeli sie ich Sekty ná swiat potáwiły. A przydáia ieszcze w skrypcie swoim / iz te vincula swiatobliwi Przodkowie ich postápowili. A swiatobliwi Przodkowie żadnego między sobą z wiśowátá głowá nie mieli / żadnego między sobą bluznierce nie cierpieli / y dla tego to ták ostre Prawá ná Heretyki popisáli / ábyżywo nie cierpieli między sobą żadnego niezbożnika / ktrzyby iedność Kościola Chrystusowego chciał tãrgać / y mieszać pokoy Oczystiny. A dla tego Długoszmowi onego Mmistrá / ktory wšedłszy do pokoju do Krolá Jágiellá / namawiał go ná Heretyka Hussytánska / oknem przy wszystkich Pánách z pokoiu wyrzucili / áby sie był odezwał broniąc go ten / ktory go tam był wyprawił do Krolá. Ale widząc táka zátlwość we wszystkich / zamleczal ow co był conscius facti, obáwiając sie by go byli między sobą ná sąblách nie rozmieśli.

Mowis ieszcze PP. Dissidentes, iz ktrzy ich Securitate, fide, honore, & conscientijs utwierdzona / tãrgać wázył sie / tákowy wpadłby

wpadłby in reatum criminum perfidia, periurij, á zátym y aternæ infamia. O iáko timorata conscientia, ábo rázcey cauteriata są ci ludzie co Boga odstepuia / iz káždyby zostal ktrzywoprysięzca zdrádlwym / y bezecnym czlowiekiem / ktrzyby ich niezbożności nie pochwalil / y nie dopuszczał sie icy ktrzewić w sercach ludzi niewinnych. A ktrzyby poprzysięzone Prawá Kátholikom polamal / y swiatobliwość Przodkow nászych náganił / ten bedzie swietym kánonizowanym / y godnym slawy niesmiertelney. O przewrotne głowy glupie! o złości nie wstydlawa y nie ochelznána / ták swoy Gleyt wáżył / że go masz zá bezecnego / y nie pocziwego / ktrzyby náruszył w ktrzym Punktcie. A tych masz zá pocziwych y dobrych / ktrzyby swiatobliwe Prawá / chwaly Boskiej ochramiáacie / mázali y deptáli: Spiritus vertiginis hæc dictavit vobis. A za nie widzicie co Krol s. pámieci August przysięgájac ná Seymie Piotrkowskim 1550. mowi / iz wszystkie Prawá / Swobody / y Wolności / poczawšy od Kásimierzá Wielkiego 16. 16. potwierdzamy / nie im nie umnieyszájac / áni wlaćzając. A to coby im bylo przeciwnego / áni sami czynić bedziemy / áni innym czynić dopuścimy. A dla tego / gdy sie herezye rozne zá tego pánowania do Polski wnosić poczely / nie approbowal ich przywileciem żadnym / lubo niektórzy Historicy o nim pisa / że nie byl bázro goracym Kátholikiem; ále pomniac ná przysięge y wólcáya swoje / uczynil byl generalny Dekret ná wszystkie kácerstwa / Kościolowi Bożemu przeciwiájac sie / ná Seymie Párczowskim 1564. ktory was kóle w oczy bázro / gdy te slowá w nim czytacie: Iz poki zá Przodkow nászych o Wierze iednostáyne rozumienie w ludziach bylo, poty też ná Prawo, ná Wzrad, ná wstyd przyrodzony, wielka międzyludźmi baczność byla: á zátym spráwy ich wszystkie pospolite, y osobliwe, widomym práwie szczęściem od Pána Boga, y znaczna slawa w stronnych ludzi ozdobione byly &c. &c. Gdzie zaśie przez te kilka lat, gdyśmy boiáźni przeciwko Pánu Bogu, y powinności swoiey przeciw iemu zápomnieli, pomieszáwszy sie roznymi Wiarámi, wyzrzy kto sie ieno przypatrzyc chce, iáko y Prawá stępiály, y Wzrad powage swa strácił, y wstyd przyrodzony, y posłuszeństwo wygásto. Zaczynam y my w niespráwie y Rzeczyposp.

pass. w takim odmeście y zamieszaniu została, iż się w niej czasem y ná dobrá radę zdobyć, a czestokroć co się więc dobrze náradzi, to ku skutkowi swemu przywieść trudno mamy. Co bez pochyby, za spráwiedliwym gniewem y karánem Boskim na nas przyszło.

Atoż macie skutki Heretyey wásey/ y pożytki wielu wiar bluznierskich/ktoremście Oyczyznę ostkardzili/ y w mieszawę wieczną do Narodow postronnych podáli. A świadek tych wáseych postepkow/ Omni exceptione maior, y ktory sam ná sobie tego doznał/ & omnes boni cum illo. A wy przecie śmiecie wielkie wáse merita in Repub. plenis buccis crepare: przecie skromność wáse y pietatem zálecać/ pożytki/ y fundamentá swobod náseych/ z swoiey przewrotności pokazacie/ z Gleytu Práwo sobie czynicie/ powiádać iż się ná nie wszyscy Kátholicy y Biskupi náwet wszyscy podpisáli. Co jest rzecz niepodobná/ boby iuz wszyscy musieli być Heretykami/ y jednáby iuz tylko nowá Wiára w Polskę bylá. Ale iáko się wyżej rzekło: ci się podpisáli/ co ábo sami nutabant in Religione, iáko ich tam specificé Chronicon Pialecij opisuje/ ábo á multitudinem Dissidentium, importunis & comminatorijs instantijs adacti, vezynie to propter bonum pacis musieli/ y dla uchronienia się rozlania krwie w Oyczyznę wporowi wásemu to pozwolili. Alboi też niedbálemi y oziemblemi Kátholikami bedac/ tenuioris fortunæ obywátele zwałaszczá/ gwoli Pánom swoim/ ná ktorých Dworách syny swoje mieli/ ábo sami iákimi dobrodzieystwy obstrikti byli/ iátwie się podpisáli. Jáko y teraz widzimy kultu/ ná tey Mánifestacyey wásey/ Kátholików z Jacnych Sámlii podpisanych/ ktorzy beneficijs & familiaritate wáseych antesignanos illecti, zápomnieli powolánia swoiego/ & manum suam apposuerunt impietati.

Nie wspomina tu tego/ iż dzieście części pospolicie Bráciey násey w domu siedzi/ ktorzy ná żaden Akt publiczny nie wázują się/ y muszá to iuz rádzi nie rádzi przyjmowác/ co tam bez nich ná Seymie/ ábo ná Konwołacyey uchwala. Ale to trzeba rozumieć o spráwach y rzádzenu/ ábo bromeniu Rzeczypospolitey. Nie o Religiey/

ligiey/ ktorzy żaden dobry Kátholik do gárdlá niema odstepowác/ y protestowác się może/ ná każdym miejscu kedy mu się podoba/ do Práwa dawnego/ y wolności Koscióla s. odzywájac się. A kto przeciwko temu reprotestacya vezynie/ Práwa dawnego tym nie zmiesie/ ieno się oświádezy z pozwolonym sobie á Conuentu Regni Generali, pókoiem/ iż mu wolno w domu exercere suam religionem, bychcial y w kózi rog wierzyć. A kiedy Krol Pán náš od wszystkich zgodnie obrány/ ná Stolicę swoie Krolewską wstepuje/ á mieszdy Dissydentami pókoj zachowác przysiega/ non obstantibus quibusvis protestationibus. słowy temi/ Práwa násego stárego nie znosi/ ktore wprzód poprzysiega z innemi Práwy násemi sacrosancté zachowác/ ták iáko y same Wiáre s. Kátholická. Ale tylko chce tego po swoich poddanych/ áby protestationes particularium. iego intencyey/ in conseruanda pace publica, nie turbowály/ do ták pók on pánuie. Bo post fata, iáko sam Dekláror wyżej troche w swoim skrypcie námiemil/ wolno Rzeczypospolitey/ sub tempus Interrogni Iura pretenisa reassumere. y nowemu ie Pánu speciatim do przysięgi podác/ kiedy się ná to wszystkie Stany zezwola/ ábo maior pars, iáko się byli ná Wárszawską Konfederacyę zezwolili.

A że Dekláror/ usque ad nauseam, iednéz rzecz/ ieno infemni słowy/ y z inney okázey przywodzi/ áby się pokazal y slusność mieć po sobie/ y ráciy powážnych ták silá/ że ich ná iedney kárcie wypisac nie może. A interim áby nie ostroznemu Czytelnikowi/ y nie świadomemu wiśowátych y przewrotnych głow heretyckich/ wielomowstwem oczy zámydlil/ y Authora przed ludzimi głupim być wázal/ dla tego naprzód przytacza similitudines plausibiles: potym epitetam dáć uszczepiwe/ y ná kontempt iego kstraitnie przystosowane. Do tego allegacye częste przywodzi/ áby się zdał cos serium & verum tractare, pociągájac słowek z Konstitucy do rzeczy swoiey/ iáko kó świec stoty zeboma/ według prostey Polskiej przypowieści. A ná koniec to wszystko słowki iágodnemu okrasza/ y methodo facillima ad persuadendum vitur, żeby drugi rzekł/ że to Prorok mowi iákis od Boga zeslány. Ale kiedy w rzecz same weyżrzemy zdrowym okiem/

otiem/ y succum scriptionis illius penitiús roztrząsniemy/ obaczemy zaraz iż to ieden z owych/ o ktorzyc Chrystus Pan powiedział v Mattheusá s. cap. 7. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Po czymże go poznać? Kiedy mówi Pax, pax. Libertas, libertas. Dissidentes pokoju chcą/ pokoiu przestrzegają/ y pokoy zároveň miłują. Swobod Oyczystych bronią/ wolność pomnażają/ y przy wolności Staropolskiej stoją? A Pan Zbawiciel mówi: A fructibus eorum cognoscetis eos. Jeśli Kościołom mnie na cześć wystawionych nie plondują/ fundusow nie zabierają/ Kąpłanow moich nie zmięwiają/ chwały moiej y Oltarzow nie wymuszają? O to są ludzie dobzy/ pobożni/ konwersuyćie z nimi. Jeśli starych Praw nie znają/ na wolności Kościelne nie następują/ siedzą w Oyczyźnie nie czynią/ rady nie mieszają/ a nowych Konstitucy przeciwko starym nie knują/ y rozrywają miłości braterskiej in Regno? O to są boni ciues, boni municipes, zynicie ich participes omnium prerogatiuarum & dignitatum. A jeśliże Imię moie bluźnią/ Sąd krómentá depcą/ osobne sobie bożnice zakładają? O to nie są owieczkami moimi/ nie są mojemu slugami/ y darmo sie Imieniem moim ścyczą Chrześcianami sie nazywając. Quia nunquam novi vos. Jeśli też Prawy dawnemi nie kontentują sie/ nowe sobie Konfederacye przeciwko nim stanowią/ y z pogranicznymi/ aboli też odległymi rebellizantami Pánow swoich/ porozumienia swoje/ przeciwko miłości braterskiej mają/ y nimi drugim grożą? O to nie są dobremi obywatelami Oyczyzny/ nie są zyczliwymi synami Matki swojej: y nie słusnie sie Potomkami poczciwych Przodków swoich miąg: Quia degenerarunt à virtute. Stąd Hieronym s. Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. Epist. 14. A kto w sobie pobożności nie ma/ bluźni Imię Pánskie/ hanbi wybranych slug iego/ burzy Kościoły/ tumulty czyni między sąsiady/ nowe rzeczy niesłychane do Oyczyzny wprowadza/ y nasmiewa sie z Braciey swojej/ ktorzy non sequuntur vanitates illius. Taki nie zna sie co to jest cnota/ co jest przystoynosc/ co jest poczciwość Szlachecka.

Zas

Zas v Kátolikow/ ktorzy rozumem swoim nie mierzą Pána Boga/ y dyskursami swoimi nie opasują Wszechmocności iego/ simplex zároveň jest narratio veritatis, ktora nie potrzebuie słow okraglych / ani supputacyey czasow / ani argumentow wykretnych. Wierzą iey bez świadkow / poymują ją wszyscy bez dowodow ratio no ipsa & conscientia ita dicente. Przetoż każdy by naprosicieyszy pozna sam przez sie prawde / kiedy tak o Konfederacyey Warszawskiej/ iako y o podpisach Ich N.M. K. Biskupow na niey: y potym zas o Kapturach y Zjazdach innych/ przeczyta sobie folium 65. in Chronicis Piasecij krotka Relacya wshytkiego. Lubo to per ludibrium zadanie taka ignorancya Authozowi / że nie wie / co pierwey bywa w Polsce czasu Interregni, Konwołacya / czyli Elekcy. Takze prawi / nie wie / iako sie piaz memoria K. Goslicki / Biskup na on czas Kamieniecki podpisal / czyli na Konfederacya Warszawska / czyli też na punkta Krolowi Henrykowi podane do poprzysiężenia od Rzeczyposp. A to wshytko dla tego kreć / aby Rhetoryka swoia podal Authora w ohyde do ludzi za kłamca. Ktorego na koniec y Cudotworca nazywa. Podobno dla tego / że Deklaratorá swomego miał wskazać kłamca swiatu wshytkiemu / polozywszy te słowa Illustrissimi Piasecij, ex loco citato.

Archiepiscopus Gnesneń. Stanislaus Karnkowski, post obitum Regis Stephani Anno 1587. Conuentum Varsoviae indixit, &c.

Ac facile conuenit inter Ordines de tempore & loco Electionis, ei enim expedienda Varsoviae, concordibus omnium votis praestitutus fuit dies vltimus Mensis Iunij, eiusdem Anni 1587. Sed deliberationem circa formulam edicti pacis inter Regni multum diuq; distinuit haereticorum contentio. Isti enim cum ab initijs introductae in Poloniam Religionis Catholicae, legibus verarentur consistere in hoc Regno, & postea lege Comitiorum Corcinentium damnarentur ad poenas seueriores, nempe publicationis bonorum, mortis, notae infamiae, & exilij perpetui: aucti tamen numero & potentia, ac vsi dissolute sub Interregnis disciplinae domesticae occasione, illas leges antiquari, & impunitatem haesim in Regno profitentibus concedi, non prece, sed mi-

J

nis,

nis, ac armorum seditiosorum ostentatione urgebant. Primum sub Interregno post obitum Sigismundi Augusti Regis, ubi multitudine prævalentes, cum insuper Catholicos sæculares consanguinitatibus, necessitudinibusq; diuersis sibi deuinctos, & ut natura fert sæcularium, infensiores Ecclesiasticis, in suas partes traxissent, facillè libertatem Religionis suæ (Foederationem vulgò vocant) huiusmodi edicto pacis Interregni approbati fecerunt, repugnantibus Ecclesiasticis, præter Franciscum Krasinski Episc: Cracouien: qui solus illi Foederationi subscripserat, inductus precibus & persuasionibus Catholicorum sæcularium, ut ipsius Apologia ad Legationem acerbiorem Collegij Cathedralis Cracouien: excusat. Eò enim res deuenerat, quod Collegium illud secessionem propterea minabatur, sed tamen non ultra verborum querelas processit. Nec multò post Henrici Regis discessum; vacante Regno, iterum hæretici frustra omnibus in aduersum adnitentibus Ecclesiasticis, eandem Foederationem ab Ordinibus confirmari procurarunt, & æquè ut Henrico Regi, Stephano quoque in formula ipsius iurisiurandi approbandam obtulerant, sub tali verborum sensu: *Pacem inter dissidentes de Religione tuebor, nec quempiam offendi opprimiq; causa Religionis permittam.* Demùm verò sub hoc Interregno post Regem Stephanum, licet iam numero & potentia Catholicorum partes prævalerent, tamen quia Catholici sæculares oscitantius agerent, & omnem curam Religionis reijcerent in Ecclesiasticos (plerique optabant ut Ecclesiastici tali via in Ordinem redigerentur) hæretici tanto maiori feruore pro stabilienda libertate sua certarunt.

¶ zaś niżej fol: 67.

Et cum Archiepisc: Gnesien: occasione morbi, quem grauiorem contraxerat, è Conuentu se subtraxisset, cumque sequurus Vladislauien: Episc: Hieronymus Rozrazewski in salutatis reliquis abiisset, totum concertationis negotium Demetrio Sulikowski Archiepisc: Leopold: & Laurentio Goślicki Episc: Camenecen: sustinendum reliquerunt. Ac tandem cum culpa omnis disturbati Conuentus, nonnisi in Ecclesiasticos redundatura videretur,

deretur, si ob secessionem ipsorum, & subscriptionem denegatam rebus infectis fuisset solutus, vel si sæculares soli sanciuissent Leges pacis, ab eis Ecclesiasticos excludi oportuisset, in eo res stetit, quod Laurentius Goślicki subscripsit Actis illius Conuentus adiecta cautione *Pro bono pacis.* Nempe quod aliter pax communis eo tempore constare non posset, & nullos magis quàm Ecclesiasticos status Reipub. distracto eo Conuentu confusos affecisset: contradictione enim sua prorsus excidissent, à beneficio pacis prouisæ illo edicto, in quo apponi solent hæc verba: *Qua omnia sub fide, honore, conscientijs, seruanda inuicem promittimus: Et si quis ista controuenire, Et pacem publicam turbare ausus fuerit, contra tales omnes consurgemus in eius destructionem.*

Non deerant tamen qui prudentes illud in necessitate consilium carperent, & ipsum Goślicium, alioquin virum in Religione Catholica propugnanda (ut sapius doctrina & eloquentia potens impugnatores Ecclesiasticorum fortiter in Conuentibus publicis represserat) probatissimum, etiam apud Sedem Apostolicam traducere, ac conuenticæ cum hæreticis insimulare non vererentur; quo postea in assequendo maiori Episcopatu Romæ, non parum ipsi fuit negotij facessitum.

Nie trzeba tu tedy P. Deklaratorze kreć wişowata głowa twoja/ że Author nie wie/ kiedy sie Goślicki podpisał/ y ná co/ y iakim sposobem/ y czemu.

Podpisał sie bowiem w Warszawie/ ná Wólney Konwołacyey/ po śmierci Stephaná Krolá/ w Sobote/ dnia siódmego Marca/ Roku Páńskiego 1587. temi slowy: Laurentius Goślicki Episcopus Camenecen: propter bonum pacis subscribo.

Nie dla tego sie tedy podpisiue/ aby rozmaite błedy pp. Dyssydentow in religione, miał aprobować: ale żeby sie był pokoy dla tego kontradykcyey w Oyczyźnie między Obywátelami nie rozrywał. Żeby był odium przez to większego ná Stan Duchowny nie zaciagnął. A żeby byli przez to Ich MM. KK. Biskupi/ à consilij Reipub. nie wypadli/ gdyb yli tylko sami pod czas Interregni Swieccy zradem Rzeczyposp. zawiádomáli/ y obietanie nowego Pána stánowili.

wili. Bo nápotym/ kiedy Jch **M. XX.** Biskupi byli praesentes duudzy/ także y Swieccy Senatorowie Kátholicy/ uż sie nie dal opřymowác átklámacyom/ y pogroźkom Heretyckim/ ále sie podpisał liberé temy słowy: Laurentius Goslicki Episc: Cameneceñ: excepta Confederatione. Nie trzeba tedy tego powiádać/ że ná pierwszey Konfederacyey/ po śmierci Keola Augusta/ żadna sedycya y tumult nie byl/ y że sie Duchowni dobrowolnie podpisáli/ y taki tytuł Konfederacyey dali. My Rády Koronne Duchowne y Swieckie, y Rycerstwo wszytko, y Stany inſe, &c. Bo to jest tryb zwyczajny piſania w Kancellaryey. luboby sie tam żaden Duchowny nie podpisał/ (iákoż przecie nie pokazacie tam podpisow innych Jch **M. XX.** Biskupow/ tylko samego Krásieckiego/ o ktorzym sie uż wyżej mowilo) y żaden z Swieckich Kátholików. Gdyż to rzecz niepodobna/ áby wszyscy tak mieli oraz poszálec/ iz Boga y poczciwosci dla nowych y głupich wiar/ mieliby odstapic/ y znieśc Prawo pierwsze/ ktorze ich swiatobliwi Przodkowie ná Heretyki wzyml. Ale to jest prawda/ iz was in isto deliria tolerare obiecali/ doſzadbyście sie nie obaczyli/ y nie przyšli ad pristinam sanitatem mentis.

A tego nie trzeba mowic ze sobie to Prawo sami PP. Dissidentes wzyml; áby im wolno bylo w tákicy Wierze žyc/ w iákicy sie komu podoba. Bo ci ktorzy sunt rei criminis, y zgrzeszyli przeciwko Prawu ab antiquo uchwalonemu/ nie moga in fauorem suimetipsius Prawa przeciwnego stánowic. Jáko złodziey pómány przy licu/ nie moze tego Prawa stánowic/ áby nie byl obieszony/ żeby mu iesze za te robotke iego dano tysiac czerwonych pusciwszy go wolno. A gdzieby tego dla niego wzyml niechciano/ nie moze Miasztu odpowiádać y grozić/ iz posle po kompaniki moie/ ábysmy was palili z Miasstem/ plondrowáli domy wasze/ y syie Drzedowi ucináli. Ale musi uż to cierpieć/ ná co zarobil swowolnym žyciem swoim. Prośic iednak moze/ y szrodki do iednania podawác z strony wraźona/ siedzenie/ przeproszenie/ y záplácenie/ ná ufontentowanie tak Drzedu/ iáko partis laesa obtecuic. Tak też y PP. Dissidentes nie moga mowic/ wzymlismy z Konfederowawšy sie przeciwko Bogu y Prawu/ nowe Prawo sobie/ ábysmy bluznili Imie iego Boskie iáko

iáko chcemy/ y wyrwacáli Košcioly Kátholickie/ iáko sie nam bedzie podobálo/ Kiešey máietności pobierzemy/ Biskupy z Senatu/ á možnali rzecz y z Polſki wyrzucimy. Bo iesli æqualitatem miedzy Bráćia in toto Regno przyznawacie/ tedy tego iusté nobis contradicentibus czynic nie możecie/ ktorzy tak do stánowienia Praw/ iáko y do zázywania swobod wszelkich/ rownie z wami nalezymy. Jesli też to gwałtem zechcecie czynic/ bronit sie wam bedziemy wszytkimi silami/ ktorzy iákosny starych Praw/ ktore militant pro nobis nigdy nie znosili/ tak ich też nobis inuitis znosit żadna miarą nie dopuścimy.

A że tu Deklarator modestyá swoje oświádeczáiac/ powiáda/ ižesmy nigdy tumultow nie czynili/ y Jch **M. XX.** Biskupow do podpisowania sie ná Securitatem pacis, z ruszycami nabitemi nie przymušáli. Odpowiáda Author/ żeby też to uż byl sorom ná PP. Dissydenty/ bo to tu nie Francya/ ani Anglia/ ále Polſká/ tedy tak rodowita Szláchtá w Stanie Duchownym znajduie sie/ iáko y miedzy Swieckimi Stany. A lubo temu wierze/ żeby sie ich silá nalázlo tákowych/ ktorzyby chcieli y žyczyli sobie zostác swietemi Stánislawami. Ale y o tym przecie nie watpie/ żeby sie też y tácy obráli/ ktorzyby też pul Polſki záciagneli zá sota/ y nie dali sie PP. Dissydentom tak obrácać/ iáko sobie o nich rozumieia/ bedac zwlaszcza pierwszymi ná každym mieyscu przed Swieckimi/ iáko veri Patres Patriæ. Ktorzy došc affektu Wycowskiego po sobie pokazáli/ kiedy przegládáli mlodšey Bráćiey/ gdy Košcioly lupili/ Káptány z nich possessyi wygamáli/ nástepowáli zwáwie ná wolności/ y Prawa Kátholików wszytkich. O co powinni byli byc karánemi ná gardle/ y ná poczciwosci/ według namowy teyże Konfederacyey Wátskawskiej pierwszej/ y wszytkich innych Kápturow posledz czynionych ná gwałtowniki pokoiu wnetrznego/ y ná naiezdni ábo lupieźce Košciolow Kátholickich/ przysięgáiac tak nášy/ iáko y Dissidentes, sub fide, honore, & conscientijs. W czym nam PP. Dissidentes słowá nie dotrzymáli: y kompozycya o te trzywdy czynic przyobiecawšy/ nie po stáremu nie wdziácali. Lecz nie dziwuie my sie temu/ bo kto Bogu samemu przysięgšy ná Chrzcic słowá nie dotrzymá

trzyina/ ten pogotowiu sąsiadowi swojemu obietnice nie zisćci. A że to ma znatury każda Harelis, że prawdy nie zna/ y stateczności nie umie/ iáko á Patre mendacij enata. Tedy wszyscy ci/ ktorzy iákaólwiek niezbożnością sumnienia swoje zmáza/ od Kościolá prawdziwego odłączwysy sie/ słowo/ y obyczáie mienie zwykli/ y do sweywoli/ tumultow y sedycyi rozmaitych/ dla wporu swoiogo są sklonnemi bárzo. A dla tego to Stany Koronne/ tákże y Krolowie Pánowie násy/ gdy pokoju przestrzegáia pospolitego ták nie spokojne głowy w Oyczyźnie máiać/ nie przysiegáia expresse trzymáć y wykonywáć Konfederacya Wárszáwska/ ktora rozmaite punkta ma w sobie/ ále tylko pacem inter Dissidentes in Religione zachowywáć obietnicá/ áby tey Asseturacyey ktorejsmy im pozwolili/ y prolongowáli ná dalsze czasy/ trzymáiac sie/ secure wolnemi interim byli od karania ná Heretyki w Prawie starodawnym opisánego. Bo nie zárzekáia sie przecie przez to sprawiedliwosci ná wieki/ według ktorey/ nie tylko każdy Kátholik przy swym ma być zachowany/ ále też osobliwym sposobem Duchowni przy swoim Prawie ostoić sie musá/ ktorzy przodkuiá/ iáko wodzowie/ przed swoimi owieczkami. Abowiem gdy Krolowie obietnicá iureiurando Kościolow bronić/ y Praw ich dochowywáć/ iákoż tedy máia PP. Dissydentom opinii rozmaitych w Religiey dopuszczáć: ktore wszystkie Práwa Kościelne psuia/ Wiare Chrześcianska mfsza/ zgodę braterska/ y wszystkie Korony rozrywáia/ Práwa Oyczyste znosá/ swobody náse y wolności opprimuiá/ sobie tylko samym licentiam omnem przypisuiac/ y Przerogátiwy przez poczciwe Przodki náse nábyte. A nas chcá mieć za smieci/ proch/ y podnozek swoy; ktorzy iáko Wiare s. Kátholicka/ ták y obyczáie oycowskie/ między soba zadržymuiemy/ ábysmy slawy chwalebnych Dziádow/ y nád dziádow násyich nie zmázáli.

Gdy tedy mowia PP. Dissidentes, iż każdy Krol ich Konfederacya/ miánowicie w przysiedze swoiey konfirmowal: y PP. Duchownym konfirmacya Praw czyniac/ in fauorem Dissidentium swoje przysięge tłumáczyl/ że pokojowi ich/ Salua iura Ecclesiae wádzic nie miály: Tym samym pokazuiá to wszystkimu swiátu/ iż ich Konfederacya/

federacya/ y Securitas pacis, nie iest Práwem Koronnym/ ále iest zastona/ y uwolnieniem od Práwa Koronnego/ ktora to zastona ábo exempt/ iáko rzecz nowa/ y Práwom násym Oyczystym przeciwna/ wložono in volumen Legum, zádaiac áby byla tá exempcyá/ do czasow tego Krolá tolerowana/ póki zá wola Bożá ná tym Máieście siedzieć bedzie. Bo iákom wyżej przypomniał/ sám Deklarator w Skrypcie swoim przyznawa/ iż nássa wolna Rzeczposp. kiedy ná nie smiercia Krolow spadnie pod Interregnum Ius maiestatis, ma wladza nowe Práwa, y zwyczáie, y wolności stánowic, y stare abrogowáć.

Stánowiac tedy po smierci Krolá Augusta Rzeczposp. Konfederacya/ ná obrone swoje w Wárszáwie/ nie abrogowála starego Práwa żadnego/ á pogotowiu tego/ co ná Heretyki iest uczynione. Ale tylko obietnicie między soba/ á między Dissydentami pokoy/ o religia nowo wmiesioná zachowáć/ ostrosći Práwa dawnego nád nimi nie erekwuiac. A tym iuz kstatem po wszystkie inne Interregna/ Rzeczposp. te wássa Securitati pacis zachowywáć obietcowála/ y Krolom Pánom swoim/ wsádzaiac ich ná Máiestat swoy/ poprzysiac pozwalála/ Saluis semper Iuribus Ecclesiae. Aby przecie Kościolow nie plondrowano/ Duchownych z ich dobre nie wyganiano/ beneficia Ecclesiastica Heretykom nie rozdawano/ Szkol Kátholickich nie znosono/ á nowych Heretyckich (publicznych zwlaszcza) nie budowano: obrzedy wszystkie okolo Koronowania Krolow Pánow násyich/ według zwyczáin dawnego Kátholickiego zachowano: y starym Kátholickim trybem/ wszystkie przysięgi ták o Práwa y Sadow/ iáko y ná Urzedy iákie wstepiac/ ná Krucyfir/ ábo Ewángelia s. odprawowano. Duchownych z Senatu nie wyrzucano/ y od innych Koronnych Urzedow/ iáko z dawná trzymywáli/ nie oddalano. A to to iest/ co Author powiedzial/ iż kiedybyście byli Libertatem religionis Rege presidente, & Senatu, & Tertio Ordine Equestri presente & consentiente otrzymáli/ żeby było specificé & nominatum, Práwo ná Heretyki uczynione zmiesiono/ y Ecclesiae immunitates abrogowano/ y pozwolono wszystkim wierzyć iáko sie komu podoba/ nikogo sie w tym nie obawiaiac/ y nikogo nie dokładaiac/ o tedybyście iuz pod żadne karanie Práwa nie podpa-
dali//

dáli/ y czynili secundum beneplacitum suum, abominationem de-
lolationis in loco sancto. to jest/ y w Kościele/ y w Trybunale/
y w Senacie/ iáko wáśy brátrzykowie uczynili w Anglię/ Szkoc-
cyę/ Dánię/ Szwecyę/ Hollándyę/ w Węgrzech/ w Niemczech/
y Fráncyę. Lubo sie nieco w tych poslednieyszych Pánstwach
Kátholicy opieráli/ y za pomocą Bożą/ Praw swoich iákokolwiek
dotrzymáli.

Alle kiedy wam tego dolożono / że pokoju w Oycyznie y miéská-
nia mieć ináczey nie możecie/ ieno Saluis Iuribus Ecclesie we wszy-
tkim. Tedy cokolwiek ieno przeciwko Prawom/ y wolnościom Ko-
ścioła Kátholickiego uczynicie/ tedy koniecznie karánem być musi-
cie/ ábo ná Seymie/ ábo ná Trybunale. A nie możecie być ináczey ka-
rán/ ieno Prawem dawnym/ od świętych Przodków náśzych podá-
nym/ y iáko by przez rece następujących po sobie Successorow/ przy
kázdym Interregnum/ y przy kázdey Koronacyę Pána nowego/ á-
probowanym ná wáśa insolencia. Ktora ieslibyście też bázro wy-
wieráli w Sekurytatem swoje dusájac / wieźcieś o tym/ że fidei
frangenci, fides non seruatur. Pozwolono wam spokoynego exer-
citiu wiar wáśzych nowych/ ále nie pozwolono manifeste bluźnić
Bóstwu Pána Chrystusowego/ disputuąc o tym publice, y księgi
wydájac/ y Krucyfiry przy drogách obalájac/ ábo strzelájac/ ná kon-
tempt Wiáry náśey Kátholickiey. Bo że my iesťesny Chrześcianá-
mi/ tedy Chrystusa Pána/ od ktorego y nazwiskośmy wzięli/ prawdzi-
wym Bogiem/ nie zmyślonym/ ani vrobionym; przedwiecznym/ nie
przysposobionym: wszechmocnym/ nie określonym kondycyami mo-
zgu ludzkiego/ rownym w istności Bogu Oycu/ y Duchowi ś. w
Kredzie náśym wyznawamy. Przeciwney wiáry/ ani przyimujemy/
(bobyśmy iuz byli Pogány hererymi nie Chrześcianámi) ani iey cierz-
pieć de lure pratenso w Oycyznie náśey możemy. Dla ktorey przy-
czyny y teraz/ ná blisko przeszłym Colloquium Toruńskim/ gdyśmy
sie okolo roznie w wierzeniu cum Dissidentibus, vmaruąc chcieli:
z temisny tylko tráktowác vmyślili byli/ ktorzy májac Chrześť ś. iá-
kokolwiek ad nomen Christianū náleżeli. Alesny tych/ ktorzy prin-
cipia Fidei Christiane negant, nie wyznawájac być Bogiem przed-
wiecznym

wiecznym Chrystusa Pána / nigdy do rozmowy z sobą / iáko Pogan
miewiernych przypusćić nie myślili; do Żydow ráczey/ y do Máchor
metánow onych odsylájac/ nie do iákiego commercium Chrześcian-
skiego / ábo communicationem fidei záciągájac.

A że iesze Deklarator / iáko mądry supputator temporum, y
Chronista dobry / zádaie Authorowi/ że nie wie/ iáko ktore Prawo
iest stáre w Oycyznie náśey/ y ktorego czasu stánelo/ á osobliwie to
od Krolá ś. pámieci ná Heretyki uczynione. Powiáda Author/ że
czasow nie ráchował wprawdzie / ále iáko ieno Wiára ś. Kátholi-
cka do Polski weszła/ co iuz niemal dechodzi septimum saeculum,
táť záraz zniá lura Ecclesiastica & immunitates do nas weszly w
sytke/ ktorych w Statucie wzmiánka dopiero sie sub Calimiro
Magno uczynila: od ktoreg ná písnié wolności sie náśe Szlacheckie
záczely/ ktore przedtym in sola obseruantia tylko & vsu, między Sta-
nem Rycerskim byly. A byly iesze y dawniey/ przed Miecysławem
Krážeciém / kiedy iesze żaden Polak obiecádla nie znal. Ale dopie-
ro swoje incrementa po Krolu Kázimierzu Wielkim / wiekze bráć
poczely; á osobliwie sub Diuo VLADISLAWO Jagellonide, eiusq; suc-
cessoribus podrosly: zá ktorych/ y ná Heretyki práwa písane stánely.
Bo cobyto byl Heretyk/ przedtym żaden Polak nie znal/ y nie sly-
szal podobno; chyba w Kościele/ kiedy go ná Kazaniu miánowa-
no. Alle żeby sie miał byl pokazác/ z cudzey ziemi sie skad wyrwawşy/
vpietliby go byli żywo/ bo ná ten czas inşey wiáry bledliwey nie zna-
li/ tylko sie samey prawdziwey Kátholickiey / od Kościoła Rzym-
skiego sobie podány/ mocno trzymáli.

Nie trzeba tedy nám powiádać tego / kiedy Ordo Equestris ad
participationem Iurium Maiestatis przyszedl / y w ktory czas Krol
ś. pámieci Jágiello pánowal / ábo ná Heretyki práwo písál. Wiemy
my to lepiej / niżeli Heretycy. Alle Deklarator / żeby byl wielomow-
stwem swoim kártý nápełnil / á imperita plebis vsy náśycil / á roz-
zum omamit: á przy tym też y Bráćiskom swoim nulym in tam pro-
lixo Opere suo, Labore & Constantia, iáko Plantinus maxial/
przypodobal / slowta Authorowe w sytkie chwytájac / á zwycáiom
heretyckim

heretyckim opácznie tłumáczac/ ducha w sobie Cerinthowego być pokazał. Sed noui te primogenitum diaboli, iáko Polikarpus s. Márcyánowi Bostwo Pána Chrystusowe bluzniacemu odpowie-
dzał/ iż chceš pod tym imieniem Dissidentes záwrzec y Arianow
nona credentes, gdy powiadaš/ że to słowo Dissidentes, sáma Rzecz-
posp. wytłumáczyła/ w Konfederácyey Wárszáwskiej/ temi ie rze-
telniemi słowy opisuąc: Pokoy pospolity między rozerwanemi, y rozne-
mi ludźmi w Wierze y w naboženstwie, &c. &c. Gdzie żadney przes-
cie konsequencyey wpatrzyć Author nie może/ aby sie pod tym słow-
kiem/ roznie w wierze mieli Ariani záwierać/ ktorzy nie nie wierza
o Chrystusie Pánu/ y o Trocy Przenáswietšey/ y bapcizmom w
siebie nie máia. A lubo sie ná rozne sekty podzielili między soba/ zá-
dna z nich przecie/ lub nomine Dissidentium zámykać sie nie może.
Bo sie w tym wšyſcy zgadzáia / aby nie wierzyli przedwiecznego
Bostwa w Chrystusie Pánu.

Ale rzecze Deklámator/ toleruiecie Żydy/ y Máchometany/ ktorzy
w Chrystusa Pána nie wierza/ aby miał być Bogiem/ czemu też y A-
rianow tolerować nie macie? Odpowiada Author/ że tych toleruic
dla tego / że áni pišnem Chrystusa Pána nie bluznia / áni školami
dziatek niewinnych nie zárazáia / áni też do swey wiary nikogo nie
pociągáia. A záś niezbožni Ariani/ y pišná bluznierskie wydaia /
o coby spaleńia godni byli y z księgámi swoiemi; y w školách mlódz
Szláchecká impietatem wza/ y do swey bluznierskiej sekty wielu od
Luteránow y Kálwinistów przemawiaia/ á potym sámi ábo Żydá-
mi/ ábo Máchometánami/ áboli też Atheušámi zostawáia/ iákosiny
ich wielu ználi po roznych Woiewodztwach: ále y w Sendomir-
skim kiltu nie dawno.

A że sie tym ſzczyć Deklárator/ iż ználi Krolowie Pánowie nášy
Arianow dobrze/ kiedy im Affekurácyá poprzysiegáli/ á przecie ich
nie wylaczáli od drugich Dyssydentow/ y owšem ich iešcze ná rozne
urzedy promowowáli: iáko y sáma Rzeczpospolita do roznych wšlug
onych wzywála; y zárownó z inšá Bráćia circa negotia Reipub.
stáwáli/ z nimi zásiadáli/ Sady Kápturowe sádzili/ Krolá obieráli/
nomino-

nominowáli/ kondycye y punkta przysiegi Pánu podawáli/ y cokol-
wiek sie godzi Stanowi Rycerskiemu/ tych wšytkich prerogátiv
y wolności zázywáli. Odpowiada Author/ iż to wšytko per abusú
sie sštálo/ iáko kiedy y Żydy Sekretarzami czynia/ czopowe im áren-
duia / młyny / Karczmy / máietności; á oni potym náđ Chrzešćia-
ny przewodza / ktorzy powinni by w nas być niewolníkami / iáko y w
innych narodow / á myšny im bonam partem prerogátiv swóich
pozwolili. Táže gdy y Arryanom tych functiones in Repub. do-
puszcáia / máza swoy Stan Rycerski / y zmiwazáia swóie Nobil-
litate Christianam. Ale tego wšytkiego przyczyna Clementia
Principum, á záś negligencia Bráćiey áboli też conniuentia, ná pos-
krewności / áboli też dobrym mieniu záśadzona. O co iedná wšy-
šcy beda Pánu Bogu ná sádnym dniu odpowiadác. Bo iesli nie
šmieia cum infamibus konwersowác / boiać sie complicatam,
y karania zá to w sádu świeckiego: czemužby sie nie mieli bać extor-
munkti / ktora zákázuie pod dušnym zátrácciem / konwersowác cū
reieclis ab Ecclesia? Kochánowski w škryptách swóich wspomina/
iž zá Przodków nášych / poczciwe Mátrony nie dály siedzieć mie-
dzy soba w stole tákiey ktoraby o cudzołóstwo byla podeyżzana; o-
buis przed nią nožem rzezáli / y wołály ták dlugo / iż musiała z izby
wymieć. A my sie teraz bráćiemy z tymi / ktorzy spiritu fornicatio-
nis ducti, porodziwšy sie z Przodków Kátholików/ do bluzniersstwa
sie wdáli / y Boga iuž nákoniec znać mecha? Záprawde karania
nie wydziemy: lubo to Deklárator cierpieć ich káže iáko kákol v šq;
ad messem, y przyznawa to / że wygina sámi / iáko powiada iuž y
nnych sekt roznych kiltádziešiat wyginelo/ tylko ich powiada ledwo
itrzy ábo cztery zostało.

Ná Trzeciá Część Dekláratorowę Odpowiedź.

Informuie w tej trzeciej Części Authorá / bonus Deklárator
ferokiem wywodámi/ iż pokoju Dissidentium wbespiezonego/ ták
długiem Affekurácyámi Krolow Pánow nášych/ y Rzeczpospoli-
tey wšytkiej / ták czesto ponowionemi / pod tytulem Affekurácyey/

żadne przeciwne Decreta, etiam Supremorum subfelliorum de iure naruszyć nie mogły / y nie mogą.

Author mu tego nie neguje / ale ieszcze poświadcza / mówiac / iż nigdy tá mens J. R. M. y Rzeczypospolitey nie była / aby im pokoy raz pozwolony / miał być de facto wzruszony / kiedy z nich niektóre prywatne Persony karano o iaktis excessit popelniony directe przeciwko Prawom y wolnościom Kościelnym. Bo pokoy raz pozwolony / lubo per negligentiam Oycow naszych / lubo też certis causis id pro illo tempore exigentibus, musi trwać nie naruszenie / aby adwersarze Wiary naszej Kátholickiey nie mówili / jesny też nie słowni / tak iáko y oni. Ale przecie Dekret Krolá s. pámieci Augusta ná przychodnie uczyniony / miałby być in sua executione. Bo Asseturacya dájac Indigenis, nie inkludowano tam coluuiem externorum, ktorzy iáko do nas przyszli / tak odysć łatwie mogą. Nie potrzebnie tedy Deklamator z Rethoryká swojá rozszerza sie / y Sophisnatá swoje tak rozwodzi / iáko by tego nie wiedzieli ludzie / że Haretyk zla opinia z siebie znosac / zámwe kogo swa lágodna mowa wlowić vsilue: zwlaszcza z prostactow / ktorzy sie nie uczyli / y obingenij sui hebetudinem, nie tylko sie dzwunia dlugiey mowie / abo pisaniu; ale ia też pod czas chwala / że to w niej iedne rzecz káta rázy powtarzaja / czego oni zá iednym powiedzeniem zrozumieć nie mogli / y mniemaja że to w tym naywieksza mądrość / y prawda záwisła. Ano przecie postátemu // in multiloquio non deerit peccatum, iáko Salomon powiedział.

Co tedy w pierwszym punkcie tey trzeciey czesći swoiey Deklarator mowi / że żadne Dekreta / tak Sadu J. R. M. iáko y Trybunalskie / Prawy wolności naszych znosić nie mogą / to lippis & tonforibus notum, nie trzeba było tego wywodzić / bo toż y sam Author rozumie.

Nie kontradyktuje y temu / co w drugim punkcie powiedział / iż mens J. R. M. y Rzeczypospolitey nie była / pokoy Dissidentium psowac / abo naruszac / kiedy pewne excessy skaranszy in contemptum Religionis Catholicae popelnione / kazal zmiesć y Zbory y Szkoły

Szkoły niektóre / Assurationem nieznosac. A że Author przypomniał Dekreta w tey mierze czynione / nie dla wraganía to żadnego uczynił / iáko Deklarator wdáie / ale dla pokazania prawdy / iż Prawo ná Haretyki antiquitus uczynione / iest y teraz in suo vigore, iáko było y przed tym; lubo non in tanto rigore ut olim: zázywaja go iednak Krolowie Pánowie nasi / y Rzeczypospolita pro modo exigentiae, & qualitate excessus, aby tylko vsus iego był y execucya iakakolwiek. Aczby w tey mierze nie miał być fawor pokazowany / bo to o samego Pána Boga krzywdzie idzie / ale kiedyśny sie iuz rozgrzeszyli moderowac Legem Diuinam in homicidijs, toć sie mozem rozgrzeszyć y ná moderacya Prawa Koronnego. Maja iednak zá co być powinni Krolowi J. M. PP. Dissidentes, iż ich Ministrow nie kazal gardlem skracac według Dekretu Augustowego / y Pána Siemienińskiego między Dissidentes policzył / ktory nie z nimi commune nie miał / procz tego że był Aduersarius Ecclesiae Catholicae Romanae. Aleby wiere nie miał tego faworu pokazowac Deklaratorowi / ktory sie wazyl vitiis pulitatis tym Dekretom J. R. M. zadac / powiadajac iż Izba Poselska przy sadzeniu tey sprawy nie była. Ktora nie dla sadow zjezdza sie do Warszawy / ale dla obmyslawania Rzeczypospolitey. A Senat z Kolem J. M. sadziwa wielke sprawy izby Poselskiej nie wzywajac / a nie miałby Arianna niewiernego o exces przeciwko Panu Bogu popelniony sadzić: Wielkaby to była zmiewaga záprawde Máiestatu Krolewskiego / y Senatu wszytkiego / gdyby ieszcze ná sadzenie Ministrow y patroná ich / miał wszytkiey Rzeczypospolitey záciagac / ktorych de iure moze ieden Starosta sadzić y karac / iáko nas rozne praedicata uczą. A Deklarator tu powiada / że sie gwałt wolnościom Oczystym dzieie / że Haretyká o exces sadza / iż y Szkoły niezbożności wystawil / y Ministrów bluznierstwa z cudzych ziem nawiozl. A chwali sie Protestacya o to uczyniona / y do roznych Grodow podana: nie pámietajac iż tak wiele Kátholikow dobrych ná Sermie sadzono summario processu o excessy rozmaite / y karano gardlem / iuz zá Pánowámá terázniejszyego K. J. M. Pána naszego milosciwego / a przez

cie żaden o to Protestacyey nie czynił/ żaden skryptow Drukiem nie publikował. A Deklarator nie kontentuje się tym że onego samego o bluźnierstwo nie karza/ ale ięsze wrzeszczy y narzędka w skrypcie swoim kiedy drugiego karza/ iáby to było sacrosanctum nomen Dyssydentow/ y nie godziło się ich tytać/ kiedy co zawiną/ y bez onych pozwolenia excessiuos karác.

Ięsze w Konkluzyey swojej za gruby to error w ludziach Kátholickich kładzie/ iż się wymnia o krzywdę Bożą. Lecz się temu dziwować nie trzeba/ bo sam nieprzyjacielem Bóstwa przedwiecznego Pána Chrystusowego bedac/ radby widział aby wszytkiemu światu wolno było bluźnić Imię Pána Chrystusowo bez wszelkiego karania. A dla tego to w tym skrypcie swoim szerzył się potázuac/ iż Práva niemáš na Heretyki/ y to co mu z Statutu Koronnego potázuie Author/ powiáda że nic nie waży/ iáko grubie y głupie czynione/ y dawnością już wywietrzałe. Tylko to jest Prawem y fundamentem wszytkich wolności Polskich cosiny im dáli Gleyt/ ásseskuruiac ich/ iż mogą przy swoich bledách w spokoju w Oczyszczaniu mieszkać. Jáko by to wszytkie náše wolności y Práva nic nie ważyły co były przed tym póki Heretycy nie nastali w Polsce. Ktorzy kiedy Kościoły plondruia/ y Kapłány z ich possessyey wygániaia/ sunie y stebrá Kościelne zabieraia/ to nic sumniemia swego nie naruśa. A kiedy im tego dobrezy Kátholicy nie dopuszczáia broić/ y Práwo ná swowolniki wkráduia/ to grzeszą smiertelnie y swobodom Oczyszczonym krzywdę czynia wielką. Mowia przeto Sinite crescere usque ad messem, bo do wiary przymuszać się nie godzi. Odpowiaáda Author/ iż Turkow y Żydow o to Práwo ludzkie nie karze/ że Wiary Chrześciańskiej nie przyimua. Ale kiedybyś z nich kto przyawşy raz/ y Bogu ślubowşy chciał opuścić/ y bluźnić Wiare świętą/ tedy by go karało Práwo iáko odstepce y krzywoprzysięzce. Jáko ná przykład młogo nie przymusáia żeby się żenił: ale kiedy się ożeni/ á potym cudzołóstwo popelnia/ tedy go już Wzrad karze/ by nabyć barzicy mowil Sinite crescere usque ad messem, á to mie tam ná sadnym dniu bedzie o to Pan Bog karal. Czemużescie tego nie mogli

wili pp. Dissidentes, kiedyście Kościoły náše lupáli Sinite crescere, á myslny cierpliwie znosił/ wielkości wáşey y fakcyom nie mogac się odiać/ á wyscie tego sami dolożyli byli w Konfederacyey Wárszawskiej/ iż ktoby Kościoły plondrował/ tedy przeciwko temu wszyscy powstaniemy/ iáko przeciwko nieprzyjacielowi pokoju pospolitego. A teraz kiedy Kościół Kátholicki przez was poturbowánny/ poczyna znowu przychodzić do siebie/ y nie dopuszczamy wam contra immunitates illius excessow czynić (lubo was opprymowác nie nigdy nie myslemy/ y słowa náşego nigdy nie zmienimy) áż wy dopiero mowicie: Sinite crescere usque ad messem. A mamy po sobie wyraźne Práwo Boskie/ ábyśmy między sobą bluźniercom nie cierpieli/ Deuteronom: 13. 17. 18. Kiedy Pan Bog karác káże fałszywe Proroeki/ y tych ktorzy w náuce Bożey ná rozsádku Najwyższego Biskupa nie przestáia. Zład potym y Kościół á. Práwo ná Heretyki stánelo. Cap. ad Abolen. & Cap. Excommunicationis. Et in Sex: Cap: Super. Kiedy rozkázuię/ áby Heretycy nieupámietáli/ mocy świeckey oddawáni byli/ y od niej słusnym obyczáiem karáni zostawáli. A Práwo to nápisano/ dáleko pierwoy niżeli hæresis do Polski náyższála/ bo też pierwoe jest semen bonum, niżeli nequam zizania.

Tegoż weza y Doktorowie święci. S. Augustin: Epist: 48. ad Vincentium. Et Tract: 11. in Ioan. Et contra Crescent: Grammat: lib: 3. c. 51. To. 7. S. Cyprian. de Exhort. Martyr. c. 5. S. Hieronym: super Epist: ad Galat: c. 5. S. Leo Epist. 91. Opat: Milen: lib: 3. S. Gręg: lib: 1. Epist. 72. S. Bernard: sermon: 66. in Cant.

Nuż Práva Cesárskie/ ále osobliwie Theodosij, Valentiniani, & Martiani. C. De Hæret. L. Manicheos. L. Ariani. L. Quicunq;. Czego Deklarator podobno nie podiałby się deklarowác bráćistom swoim/ ktorzy y Koronne Práwo náşe nágania/ y zátłumić wáşine/ áby wedla niego herezya tego nie była karána/ iáko by tacite mowiac: My wáşego Bogá w Trojcy iedynego/ y Bóstwo Chrystusowe bluźnic/ y wáşe Sakramenta háńbic/ y służbę ktorą czynicie w Kościołách

ściolách bálwochwálstwem nazywác / y ták iá hydzić do ludzi y wšytké náuke Kátholické pšowác / y Papieżá wáſzego zá Anty-chryſta / y was zá bálwochwalce mieć nie przestániem. A co ſie nam podoba w wierze y nabożeńſtwie náſzym / to wierzyć / y tego náuczác bedziem. Od iednoſci wáſzey / y Koſciolá ludzi odwodzić / mlodź w ſkołách z mlodu zárazác / y piſmy náſzymi Wiáre Kátholické bluźnić / y roſterki w wierze ſiac nie przestániem. A wy mileżcie / poznać ná Konfederácya Wárfawſká : á nam wſeláká wolnoſć do tego daycie / áni nam tego zákazuycie / áni nas o to penuycie. Ale ſinite creſcere vſque ad meſſem. Nie przymuſzaycie nas Práwem do żadnego przywrocenia dobr / praw / imion / y dochodow Koſcielnych ktoreſny zábráli. Nie pozzywaycie nas / że ná duſze ludzkie / falſzerze z cudzych kráiw / y wilki drapieżliwe przywoziemy : że zbiegow od Wiáry wáſzey Kátholickiey y Apoſtatow przechorwujemy : A Konfederácya Korczyńſká zmieſcie. Edykt Jággellow ná Heretyki ex volumine Legum wymażcie / Práwá od Zygmuntá Pierwſzego ná náſze przewrotnoſci poſtanowione ábroguycie / y Dekretu pariter Auguſtowego nie wſpominaycie. Et ſinite zizania creſcere vſque ad meſſem. A tego nie powiádáia / iáko ſáme Sekty ich / między ſobá inſzym ſektarzom mieſtác między ſobá nie dopuſzczáli / kiedy byli w ſwoiey potedze przed tá woyná Niemiecká / y penowali ſie wzáiemnie / y gárdlem / y wygnániem / y konfiſkowániem máietnoſci. Táki byli Luteráni Kálwiniſtow z Sáſkiey ziemie wygnáli. Kálwiniſtow zás Luteránow in Palatinatu nie cierpieli.

Genevcycy zá ráda Miſtrzá ſwoiego Kálwiná Serwetá spalili ; Bernenſes Gentyliſſá ſcieli. A Kátholików wſyſcy zábráli / gdzieſkolwiek ieno moc nád nimi mieć mogli : á nam zá zle máia / gdy prawdzivey Religiey bronimy / gdy Práwo ná Heretyki od ſwiatobliwych Przodków náſzych poſtanowione ſacroſancté zachowuiemy. Gdy excessy in contemptum immunitatum Eccleſiasticarum poſpelnione karzemy / gdy o krzywdę / y honor Pána Boga náſzego ſie wymuiemy. A mowia / nie mſciycie ſie nád námi / bo os de oſſibus, & caro de carne veſtra ieſteſmy. A Authór wam powiáda / iſz y ciálu

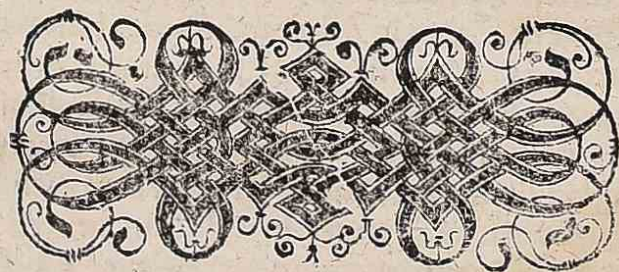
y ciálu wlaſnemu nie potrzebá przepuſzczác / kiedy ſie członek ktory z kancerwie / trzeba go wciác / áby ogień piekielny do ſercá nie doſzedł / y człowiek wſytkiego nie vmorzył.

Nie day tedy tego Boże / áby ná nas táka ſlepotá páſć miála / y ná wſytké Korone / w ktorey ieſt ták wiele mądrych / trzeźwich / rozſadnych / pobożnych / y ſpráwiedliwych ludzi / áby nie mogli vžnác / co ieſt Práwo od ſwiatobliwych Przodków náſzych poſtanowione ; á co ieſt / Affecuratio pacis inter Diſſidentes in Religione. Aby nie mogli vžnác czym ſie wzruſza pokoy przyobiecány Pánom Dyſſydenſtom / á czym ſie karza excessy ludzkie / pod plaſzczykiem wbeſpiezonego pokoiu / ná zmiwage Koſciolá Bożego / y Wiáry náſzey Kátholickiey popelnione. Jeſt to przechwálebna y Boſka cnotá / nie gruby error, iáko Deklárator mowi / wymowác ſie o Religia práwowierna / o krzywdę y Zákon Boży / o zelżywoſć Koſciolá tego ſ. Czynili to w Stárym Zákonie Krolowie ſwiatobliwi / Prorocy / Káplani / á pochwale zá to / nie nágáne / w Piſmie ſ. otrzymáli. Czynili y Chrzeſćciánſcy Krolowie / Xiáżetá / Rzeczypoſpolite / y Ceſárzę. A czemużby teź y náſzá Oyczyzná miála być w tey mierze podleyſza / zwlaſzczá máiac przyklad z Przodków ſwoich / y Krolow Pánow ſwoich pobożnych / ktory przykládem innych Pańſtw poſtronnych / niechcieli żadney niezbożnoſci cierpieć v ſiebie w domu / máiac to vſtáwnie przed oczymá ſwoimi / iſz iáko Pan Bog niechce / vt alius præter ſe Deus in mundo adoretur : ták teź niechce / áby inſza wiárá ná ſwiecie być miála / oprocz tey / ktora Syn iego iednorodny / przez Apoſtoly ſwoie podal / y po wſytkich kráinách opowiedzial : á potym przez ich ſuſceſſory Biſkupy ſwiete / áž do tego czáſu w Koſcióle ſwoim ſ. pomnázał / y zachował. A chowác bedzie áž do ſkonczenia ſwiátá / by teź kaól roſł iáko naywiekſzy / tedy przecie / Porta inferi non præualebunt aduerſus eam.

A dopiero ab hac verá & ſincera, vinculum eſt rerum, & ſocietatis publicæ : ab innouata verò omnes tumultus, & diſſidiorum

faces. mowi *Muretus*. A iákosny sie nápatrzyli tych tylko czásow
nášych / daroweyše wieki opuścwošy. *Magnum Imperijs & sce-*
ptis periculum atque interitus.

Czeto nas Pámie Bože w Troycy świetej iedyny / ráz záchow ác
przez Miłosierdzie swoje. A Bráciey nášey odstepcom od Kościolá
twoiego s. day prawdziwe oznámie / miłosć Chrzesciánska / y swiá-
tlo ná dušách záslepionych. Ktozy żyješ y kroluješ ná wieki
wiekow / **A M E N.**

BRA-

BRATERSKIE NAPOMNIENIE, Ad Diffidentes in Religione.

Aby się skromnie y w pokoiu záchowáli.

Przez

SZLACHCICA POLSKIEGO
Vczynione.

Facile quidem reperiuntur, qui rem aliquam pertur-
bent, & dissidijs materiam subministrant: qui vero dex-
teritatem illam habeant, & voluntatem etiam concilian-
di animos & componendi similtates, vix paucos inueni-
reliceat. Philippus Comineus lib: 4. de bell. Neapol.

Mości Pánowie Brácia.

Nymáme stáršy chcacy Rzeczpospolita w pokoiu záchow
wác / y w całosci wolności swoich / nie mniej sie o to stá-
ráli / iákoby buntownikow nowych rzeczy prágnacych
miedzy sobą wkaráli / iákto teź y nieprzyaciól pogranic-
znych wsmierzyli. A żeby nie przychodziło dla sedycyey iednego o-
bywátelá / do zamiešánia wšytkiej Oyczyzny / woleli mála iskierke
wzác

Braterskie Nápomnienie

wzrás zágásić / niżeli potym / gdyby ogień wybuchnął / gwałto-
wie on zapal tłumić. Przetoz w Senacie zaraz Qu. Seruilius
Hala Sp. Melium, nouis rebus studentem manu sua interfecit,
iako Cicero świadczy. Interfectus est propter quosdam seditionum
suspiciones. C. Gracchus, occisus cum liberis M. Fuluius Con-
sularis: occisus L. Saturninus Trib. pleb. & C. Seruilius Prator.
(Cic: in Catil.)

Nášy Przodkowie / lubo nie czytali Ciceroná y Liuiusá /
(abowiem nie rychlo sie pisma wzyć ieli) y nie slychali o Tacycie y
Machiawellu / ktorzych nieszezesne náše wieki bázyley sobie háciá
niż Ewángelia / y stárego Jákonu Pisma: mieli przecie wrodzony
swoy rozum / y zdrowá poráde w sprawowánium Rzeczypospolitey / y
przetó tákimże sposobem práwie iako y Rzymianie buntownikow w
Oczyzynie karali / áby zá sedycya / y niespokojná głowá iednego /
wsytká potym Oczyzná o swánt iakti nie przychodzila.

Al osobliwie kiedy iuz Wiáre Chrzesćciánská przyieli / ták sobie
przyrzekli / áby iey nigdy nie odstepowác y do gárdlá. R z tad to /
gdy Ewángelia czytano / mieczow z pochw w Kóściele dobywali /
oswiádzáiac ste przed Bogiem sámym / iz iako Syn iego iednorodny
dla zbáwienia nášego umárl / ták też y oni zá honor iego s. y zá te
Wiáre ktora przyieli / umrzecé byli gotowi. R dla tey przyezyny /
od przyiecia Ewángeliey s. zaraz Brácia sie wzáiem z náuti Páwlá
świetego zwác poczeli / ktorzy wsytkich w Kóściele Chrystusowym
bedacych Brácia swoia w Listách swoich zowie / y ták sie wsytkim
wzáiem zwác rozkázute. Al to też y Przodkowie nášy / iedney náuti
Kóściolá Kátholickiego zázywáiac / y pod iedná wolnoścá rownie
wsysey żyiac / Brácia sie názywáli: ktorzych y my iesze in modo
loquendi násládujemy / ale nie w obyczáich y swiatobliwósci.

Abowiem oni przyrzekli sobie słowo pod poczciwoścá sláche-
cka / wiáry sobie dotrzymywáli / y przysięgáły ná Chrście wiáry Pá-
nu Bogu / mgdy mándatow iego swietych nie odstepowáli. R ták
gdy sie poráwil miedzy nimi buntownik ieden Comes Melitinius,
ktory y Bogu wiáry nie dotrzymal / odstąpiwszy práwowieerney Ko-
ściolá

ad Dissidentes in Religione.

ściolá Kátholickiego náuti / y słowo swoje slácheckie odmienił / przy-
iáchawşy z wielká zgráią ármatnie ná Seym do Korczyná / gdzie
cnotliwym słowem przyrzekl byl / ieno z piácia przyiáciol swoich stá-
wie sie. Staráli go náprzyklad potomnym czasom / rozsiékwşy go
miedzy sobą / y wsytkich iego ádherentow niezbożnoścá Zussytáns-
ká zmázánych / á żeby ná potym żaden z obywatelow tego Kátholi-
ckiego Krolestwa / herezyey iaktéy nie wázyl sie do Oczyzyny wpro-
wadzác / ták miedzy sobą ná swowolniki sprzyśięzenie uczynili.

NO S Principes Spirituales & Seculares, Barones & Comites, Proceres,
Milites, Nobiles, Ciuitates, totaq; communitas Regni Pol. singulariter
singuli, & vniuersaliter vniuersi, eodem animo, eadem voluntate, scientia,
assensu, & ratihabitione, omnes vnanimiter: Significamus tenore praesentiu,
quibus expedit vniuersis, praesentibus & futuris, notitiam praesentium habi-
turi: Quomodo consideratis nonnullis disordinationibus, quae in ipso Re-
gno suboriri inceperant, visis literis Praedecessorum nostrorum Poloniae,
Petriconiae, & in Iedlná factis, circa eadem literas, & earum articulos (sub
quacunq; forma verborum extant confecti) remanere volumus vsque-
quaque & spondemus: & praecipue circa hunc articulum: quod quicun-
que existens Indigena Regni Poloniae, habens in ipso Regno Poloniae
bona, vellet aliquas inobedientias contra ius Terrestre commune, aut
etiam Guerras Nobis & idem Regno Poloniae damnosas alicui mouere:
sine licentia Domini nostri Regis gratiosissimi & consilij sui: & in iure Terre-
stri communi nollet contentari, aut etiam haereticales errores facere vel pro-
mouere vellet: contra talem, siue tales, cuiuscunq; status, gradus, conditio-
nis, & praesinentiae fuerint, siue spirituales, siue seculares, & in eorum de-
structione consurgere volumus: & promittimus, sub fide & honore nostris,
absq; dolo & fraude: nec ipsis auxilio, consilio, vel fauore patrocinari volu-
mus sub fide & honore nostris: etiam si sanguine, affinitate, & quacunq; pro-
pinq;uitate forent nobis aut alicui nostrum coniuncti: nec pro eis loqui volu-
mus aliquod verbum: sed eos & eorum quemlibet talem, punire volumus &
promittimus: Iura tamen nostra Ducalia & terrestria in nullo per hoc vio-
lando, nec ab eisdem recedendo. Harum quibus sigilla nostra, cum subscri-
ptione nominum nostrorum, in pendulis sigillorum sunt appensa, te-
stimonio literarum. Scriptum & datum in Noua Ciuitate Korczyn, feria 6. ipso
die S. Marci Apost: & Euangelist: generali tunc Parlamento celebrato. 1438.

Braterskie Nápomnienie

Czeg im potwierdził zaraz swiatobliwy Pan / y wieczney nieśmier-
telności godny Krol Władysław Jagiello takowym dekretem.

VLadislavus Dei Gratia Rex Poloniae, nec non Terrarum Crac: &c. Prin-
ceps Supremus Lithuaniae, Pomeraniae, Russiaeque Dominus & haeres:
Significamus tenore praesentium quibus expedit vniuersis, praesentibus & fu-
turis, harum notitiam habituris: **Quod** cum sub dissimulatione praeterire
non debemus, imò arcemur diuinæ Legis perpetuis institutis, pestiferos Hæ-
reticorum errores (quos in Dei contemptum, & in Christianæ Religionis de-
trimentum, & onerationem politicaeque iacturam, iniqua peruersorum corda
conflauerunt) etiam quæcunq; oporteret nos subire pericula, à finibus no-
stris propulsare: & in gladio deicere, vt qui censura Ecclesiae non terrentur,
humana seueritate multentur: maturo consilio Prælatorum, Principum &
Baronum nostrorum habito, & consensu, & etiam de certa ipsorum & no-
stra scientia, praesentibus decernimus: & pro firmo, constanti, & pro irre-
fragabili edicto teneri praecipimus.

Vt quicumq; in Regno Poloniae nostro & Terris nobis subiectis, Hæreti-
cus aut hæresi infectus vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director
reperitus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules Ciuitatum, & alios Offi-
ciales, ac quoslibet subditos nostros, siue in Officijs, siue extra viuentes, ve-
lut Regiæ Maiestatis offensor capiatur: & iuxta exigentiam excessus sui
puniatur.

Et quicumq; venerint de Bohemia, & intrant Regnum Nostrum Ordina-
riorum suorum examini, aut Magistrorum hæreticæ prauitatis, ad hoc à Se-
de Apostolica deputatorum vel deputandorum, subdentur comprehensi.

Si quis autem Incolarum Regni nostri, cuiuscunq; status, dignitatis, gradus
aut conditionis fuerit, hinc ad festum Ascensionis Domini proximū, redire de
Bohemia neglexerit, noluerit vel contempserit: pro conuicto hæretico cen-
seatur: & poenis subiaceat, quæ hæreticis infligi consueuerūt: nec amplius ad
Regnum nostrum reuertatur moraturus. Et nihilominus omnia bona ipsorū,
mobilia & immobilia, in quibuscunq; rebus consistentia, publicentur, thesauro
nostro confiscanda: prolesq; eorum, tam masculina quàm feminina, omni ca-
reat successione perpetuo & honore; nec vnquā ad aliquas assumatur digni-
tates, vel honores; sed cum patribus & progenitoribus suis, semper maneant
infames: nec de cætero gaudeāt aliquo priuilegio Nobilitatis, vel decore. In-
hibemus etiam sub eisdem poenis, omnibus mercatoribus, & alijs hominibus,
cuiuscunq; conditionis fuerint: vt à modo & in posterum nullas res venales
praesertim plumbum, arma, esculenta & poculenta ad Bohemiā ducere præ-
sumant

ad Dissidentes in Religione.

sumant vel portare. Quocirca vobis omnibus & singulis Capitaneis, Burgra-
bijs, Procuratoribus, Magistris, Ciuium Consulib⁹, & alijs Regni nostri Offi-
cialib⁹, & subditis quibuslibet ad quos praesentes peruenierint, mādamus: qua-
tenus praesens edictum nostrū custodire fideliter, & firmiter debeatis: vt vbi-
libet in ciuitatibus, villis, & alijs quibuslibet locis publicis & priuatis, & spe-
cialiter vbi tractabuntur iudicia, & vbiunq; contigerit aliquā multitudinem
hominum confluere, palam vocibus praconum faciatis proclamare: vt nullus
valeat pretendere ignorantiam praemissorum. Harum quibus sigillum nostrū
appensum est, testimonio literarum. Datum in Wielun, die Dominica Iudica
me Deus, Anno Domini, Millesimo, Quadragesimo, vigesimo quarto.

Aże każda herezis ex nouitatibus nascitur, a ludzie niespokojni nā no-
we rzeczy chciwi / gdy sie po Czechach rozmaitte wiarke po pierwszym ble-
dsie Hussowym rodzic poczety / a mtodz nāsta Polska iedzjac tam nā cwi-
czenie / y do inszych krajn Niemieckich / poczeta to sobie per imprudentiam
smakowac / y ksiastki Herezyey pelne z soba do domu przywozic / tedy s. pā-
mieci Zygmunt Pierwszy Wnuc Jagiellow / Wyczysza Religia dycay w-
cale zachowac / potwierdził Dekretem swoim Dziadowskiey Konstytucyey
nā Seymie Brakowskim Roku 1543. te stowa per expressum ktadac: Si
quis rediens ab aliena Prouincia, qualescunq; nouas doctrinas, aut libros
propagare, subministrare, & vti illis vellet, is iuxta antiqua iura & Priuile-
gia Regni, debet se iustificare.

Wiec że Hæresis ma taką naturę / iż sama w sobie trwac nie może / bo
prawdy nie ma / ale coraz / coraz to druga Herezya / y dsiestata z siebie a
zawsze gorzsa rodzi: Error enim errorem trudit, vt vnda vndam; kiedy
waly nā morzu zā soba sie toczy. Zā Pānowania s. pāmieci Brola Augu-
sta / ktory sie w rzemieślnikach kochal rozmaitych / a osobliwie tych ktory
okolo armaty w Cechach iego robieli / nalazto sie do Polski pod tym
pretextem rozmaitych bluzniercow z Niemiec / s Hollandyey / y ze Fran-
cyey / ktory impure Cathedram pestilentiae poczeli sobie nā roznych miey-
scach w Wyczysze nāstey wystawiac. Przetoz zabiegaiac temu ztemu iā-
ko powietrzu iakiem zarazliwemu Brol s. pāmieci August nā Seymie
Parczowskim / takowy Edykt wydal / ktory sie w Bsiegach Lubelskich nāy-
duie w te stowa pisany.

Actum in Castro Lublinensi Feria Tertia ante Festum S. Bartholomæi

Apostolice proxima, Anno Domini, 1564.

Coram Officio & Actis praesentibus Capitanealibus in Castro Lublinensi
Coblata & exhibitæ sunt per Nobilem Thomam Stano Cubicularium
S. M. R.

Braterskie Nápomnienie

S. M. R. literæ papireæ Polonico idiomate scriptæ, sub titulo & Sigillo Sacræ Regiæ Maiestatis appresso editæ, certi Decreti R. M. in Conuentione Generali Parcouiensi contra Hæreticos extraneos ex alienis Regionibus hunc in Regnum Poloniæ concurrentes lati, vna cum mandato S. R. M. ad Generosum Ioannem Comitem in Tęczyn; Capit. Lublin. de exequutione eiusdem Decreti emanatæ latius in suis tenoribus obloquentes, petens illas ab Officio Capitaneali Castr. Lublin. præsentibus Actis ad notandum admitti. Quas officium Capit. Castren. Lublin. sanas & integras animaduertendo, ad affectationem eius paratum se reddendo, illas præsentibus Actis adnotandum admisit; atque Ministeriali Terrestri Prouido Ioanni Norek de subcastro Lublin. iam ad id præsentibus addito proclamare, & ad notitiam omnium deducere iniunxit ac demandauit. Quarum quidem literarum Decreti tum & Mandati ad Capitaneum Lublinen. de exequendis huiusmodi emanatis ea sunt verba, & tenor sequitur talis.

ZYGMUNT AVGVST, z Bożey Łaski Krol Polski, Wielki Xiadz Litewski, Ruski, Pruski, Mázowiecki, Zmudzki &c. Pan y Dziedzic. Wszytkim Woiewodom, Kastelanom, Stárostom, Burmistrzom, Ráycóm, Woytom, Łáwnikom y wšem w obec Vrzednikom, tak po Zamkách, iáko po Miástách y Wsiách, kedyżkolwiek w Koronie y Pánstwach nášych vprzemye y wiernis miłym, táska nášá Krolenska. Vprzemye wiernie mili: Zwiela postronnych tak dawnych iáko y świeżych Historiy, y nákoniec iuż z wlasnego doświádczenia Nášego ná oko to widzimy. Iż Wiara wseláka, albo iáko zowiemy Religia, g dzie wšyscy zgodnie ná niey przestawać będa, tedy stánowi y zachowyna one Pánstwa w swoiey mierze: A zásie g dzieby też mimo nie, každemu nowa Wiare wnošic w Rzeczpospolitá, albo się iej chnytać wolno byto, tedy tá rzecz iesli ktora zaráza bárżiey y nišczy namocnieyše Pánstwa. Co ieżeli każda á nákoniec y Pogánška Religia spráwić może, dáleko wiecey nášá Chrzešcianska, ktora iáko sámá prawdziwa Religia iest, tak też g dzie iednáko dżierżána á zgodnie w iednošci Košciółá Pomšechnego wyznawána będzie, iáwne btogostáwienstwo Boże z á soba ciągnie: G dzie z á rożnie á niezgodnie, iáwne przeklećtwo. Iákoż się to z pamięci tak nášey iáko y Przodkow nášych iáwne pokázac może, iż poki z á Przodkow nášych o Wierze iednoštáyne rozumienie w ludziách byto, poty też ná Prawo, ná vrząd, ná wštyd przyrodzony, wielka między ludźmi bácznošć byta, á z á tym spráwy ich wšytkie poşpolite, y osobliwe, widomym práwie šczęšciem od Pána Boga, y znáczna slawa y poştronnych ludźi ozdóbione byty, tak iż ten wšytek šeroki okrag, y tá wšytká tak šwietna ozdoba Pánstw nášych ktora ná ten czas z á táska Boża do rak nášych przyšta, možeme to rzecz, że przez sámę Chrzešcianská Wiare zgodná y z Przodkow nábyta przez šešć set lat áż do tego czasu

ad Dissidentes in Religione.

czasu dochowana byla. G dzie zásie przez te kilka lat g dšmy boiáżni przeciwno Pánu Bogu y powinnošci swoiey przeciwnemu zápomnieli, pomiešawšy się rożnymi wiarámi, wyžrzy kto się ieno przypatrzyc chce, iáko y Prawa šepiáły, y Vrząd powáge swo štrácił, y wštyd przyrodzony, y poşlušenstwo wygášto: Z áczym y My w niešpráwie, y Rzeczpospolita w takim odmgćie y zámiešaniu zostáta, iż się w niey z áczsem y ná dobra rádę zdożyć, á częštokróć co się więć dobrze náradzi, to ku skutkowi šwemu przywiešć trudno mamy; Co bez pochyby, z á špráwiedliwym gniewem y káśwaniem Boskim ná Nas przyšto. Abowiem iż się cierpiáto dotychmiášt ludźiom ciekáwym iáwne przeciwno M áneštatowi Boskiemu y Košciółowi Chrzešcianskiemu Pomšechnym iáwne przeciwno, ktorzy niewiedzić z kád się wzięwšy, nie tylko iuż inne špráwy Boskie, á tájemnice y šwiatošci Wiary nášey šácowáć, ale y sámemu Synowi Bożemu iáwne vrágáć šmieia, á co od ludzkiego y Anielskiego rozumu z ákryto, w tym z ámysly šwemi šperać šmieia. Przeto šnac Pan Bog w tych Potocznych á Rzeczpospolitey należących špráwach pomiešáł zmysly nášé, iż rzádko ku skutecznemu, y Rzeczpospolitey dobremu koncu przywiešć možeme. A tak z á zgodná rádá Senatorow wšytkich Nášych, ktorzy to przy Nas ná tym wálnym Párczonškim Seymie byli, Dekretem Nášym Seymowym te náydniemy, y šrodze roškáziemy, aby wšyscy Cudzoziemcy, ktorzy dla Religiey z inšych Kroleštw albo Pánstw, tu do Nas zbiegli, á krożiemy się od Pomšechney Chrzešcianskiej Wiary odtáczwšy, nowa iákażkolwiek náukę około Wiary, eák w osobnošci iáko y w Zborzech, tak slowy iáko y pišnem podawáta. Ci wšyscy aby ná dáley po šwietych Michále dniá trzeciego że wšech Pánstw Nášych wyćiągneli, ktore My iuż Dekretem Nášym precz z Ziem nášych wnywámy, y wnywátemi być škazuiemy, opowiadáć to každemu z nich, iż g dzieeli ktory po tym czasie widžian albo náleżion był, tedy wšedzie przez Vrząd Náš Stárošci bran, šázan, y iáko inšy zloczynca karan bydž ma. A ná d to, iesliby go y od kogo inšego nie tylko od Vrzedu Nášego co takiego podkáto, tedy nikogo ieno sám siebie winowáć nie ma: Bo iuż konieczne tego dáley cierpieć nie možeme, aby przez wšetecznošć tych zbiegłych á lekkich ludźi Pan Bog Nas wšytkich y Koroná nášá, ktorey nas Strozem poştanowił, dłužey karáć miał. Czego iesliby więć Stárostowie wedla tego Dekretu Nášego nie doyrzeli, šolguiać w tym komu, albo zgotá Vrzedow šwych nie pilnowáć, tedy My przeciwno takim iáko przeciwno tym Vrzednikom ktorzy z vrzedu šwego pchwalšy Seymowej exequowáć niešchca, poşapiemy, y káráć ich będziemy. A z á tym też poddány, á z wlášczá inšego stanu ludźiom roškáziemy, aby się nowym á Cudzoziemškim náukom žádnym, ná inšá Ewángelia ná d te, ktora z przodku do Kroleštw á tego wniešona, y nam przez ręce podána iest, žwodzić nie dopušczáli, ale iáko poddánošć Náše slowem, y inšymi znáki w Rzeczpospolitey wyznawáta, tak też aby Religiey á Wiary nášey ktora od Przodkow wzięwšy štátecznie trzymamy, ná šládonáli: á z wlášczá aby się štrzegli, żeby przy

niotem

Braterskie Nápomnienie

miotem tey nowej á iádowitey Sekty zaráżác się nie dali, która sektá hárdźie o sobie rozumieiac bezpiecznie vsta swoe w niebo podniosła, á o wiecznym niezmiernym á niezrozumianym Bostwie, tego pospolitemu czteku podawác się nie wstyda, co y ná-dętość wielka w sobie zámyka y kácerstwo. W czym gđzieby się więc tym Mándatem nášym hánowác niechcieli, tedy My surowše potym Mándaty do Vrzednikow Nášych dáć roskáżemy, áby káżdego takiego powściágnęli, á niczego przed się brác niedopuszczáli, coby przeciwko Nášemu y Powšechnego Kościoła Chrześciankiego zwyczajowi bylo, á zánieśanie iakie pospolite uczynić mogto. A żeby więc kto niewiadomościá tych rzeczy wychodzić potym niechciał, roskáżujemy wšytkim ná przodku mianowanym, áby ten Dekret náš wšedźie publikowác, á Wóžnym wedla obyczáiu obrwóć kazáli pod táská nášá. Dan ná Seymie Wálnym Párczowjskim dnia siódmeho Sierpnia. Roku Páńskiego, 1564. Pánowania nášego 35. Ná wlášne roskáżanie I. K. M.

Sacrae Regiae Maiestatis Mandatum.

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeq; &c. Dominus & Haeres. Generose fideliter nobis dilecte, Mittimus ad fidelitatem tuam literas Vniuersales ex sententia totius Conuentus Parcouiensis in negotio Religionis Decretas; quas vt fidelitas tua sine quauis cunctatione publicari ad executionemq; iuxta contenta ipsius deduci curet, volumus & mandamus pro Gratia nostra & officio suo. Datum in Conuocatione Regni Parcouiensis, die septima Augusti, A. D. 1564. Regni nostri 35.

Ad Mandatum Sacrae Regiae Maiestatis.

Ex Actis Capit. Castren. Lublin. de promptum.

Alle záraz po śmierci Brolá Augusta/ ná Bonwołácyey Wársáwskiej percussum est foedus cum morte & inferno, iáko mowi Izáiaš Prorok/ od niezbožnych Apostátow/ ktorzy ták wiele Bráćiey nášey/ y od Kościoła s. Kátholickiego/ y od pocztéiwości Szláheckiey oderwáli/ ták że ich iuž wiezcey Bráćia w Chrystusie Pánu zwác nie możemy/ iž odstąpiwšy Pacis auctorem Christum, stáli się synámi Ezártowskiemi / Ktory jest seductor ab aeterno: y że Práwo Oyczyste zlamawšy/ z wolności Szláheckiey/ wesele się nie moga/ y potomstwo ich wespot z rodzicámi bezecnymi zostáia weszlug Edyktu Jágetłowego/ Ktory między inšymi práwámi nášymi Brolá wie Pánowie nášy nam sacrosancté záchowác y exekwówać poprzyśięgáto.

Ani im może suffragari ich Konfederácyá per seditionem & tumultum uczynioná/ przeciwko Ktorey protestowáli się Kátholicy y wšytko Suchowienstwo/ ktorzy pierwsze máia mieysce w Kádsie/ y Primatum Regni tenent. A Práwá náše máia być pisáne nemine contradicente, ieden ábo-

wiem

ad Dissidentes in Religione.

wiem bez drugiego nic stánowić nie może/ ále spólnie wšyscy. A doplerok mnicyšy/ & capite diminutus ná wyššego/ & ciuem honestum Práwá žádnego knowác nie może.

Abowiem między Dyssydentámi jest sílá hárzo tákich/ ktorzy nie są frzczonymi/ y ktorzy nie wierza áby Chrystus Pán byl od wieków Bogiem rownie z Oycem swoim y Duchem s. A tákowi nie moga być zwáni Chrześcianámi/ ále inter infideles censentur, ták iáko y Żydzi/ Máchometáni/ y wšyscy inni Dogánie. Bo de ratione Fidei est, Kto się chce zwác Chrześcianinem/ áby wierzył Chrystusa Pána przed wieki być Deum de Deo, lumen de lumine; iáko przeciwko Arryanom Synodus Nicana opisała. A że między námi sílá jest Arryanow/ ktorzy dla tey niewiáry swoiey y Szláhectwo tráca/ y legitimitatem natalium: iákož tácy máia mieć glos in Conuentibus nostris? iáko máia Práwá stánowić ná nas pocztéiwošy y zacnieyšy od siebie? iáko stáre Práwá náše mowia.

Jeśliże rzeczećie/ żeśmy to Práwo znieśli tumultem nášym pod czás Interregnum, po śmierci s. pamięci Brolá Augusta/ y wolność náša Konfederácyá wšelákiey Heretycey y swey woli uczynili armorum seditiosorum ostentatione. Y wymogliśmy to ná Biskupie Brárowskim Fránciszkú Brádsińskim/ że się ná nie podpisał. Táke y ná Brolu s. pamięci Henryku/ że to między inšymi páktámi w te słowa poprzyśięgł: Pacem inter Dissidentes de Religione tuebor, nec quenquam offendi opprimique causa Religionis permittam.

Odpowiádam: że to wági mieć nie może/ y zá Práwo wieczne między inšymi wolnościámi nášymi nie wydzie. Ná przod/ iž jest directé przeciwko Práwu pospolitemu/ Ktoe panam publicationis bonorum, mortis, infamiae & exilij perpetui ná Heretyki Kádsie/ á że kto Heretykiem zostá/ Práwá przeto znosić nie może/ iáko y zlodziej nie może tego Statutu wymazywác/ áby zlodzieie wšyscy nie byli wiešáni/ że on sam ná Subienice zárobil. A jeśli rzeczećie/ że nas sílá bylo tákich cosmy ná to zezwolili/ áby to Práwo ná Heretyki uczynione bylo abrogowane. Nic ná tym/ przecie nie wšytká Koroná/ bo wiešá część bytá Kátholikow/ ktorzy ná to nie zezwaláli y protestowáli się: á Práwo stánowić ábo też znosić trzeba zá zezwoleniem wšytkiey Korony to czynić.

Druga/ żeście aucti numero & potentia, ac vti dissolutae sub Interregnis disciplinae domesticae occasione te swoje Konfederácyá uczynili/ tedy dla tego sémego nie jest wážno/ iž per tumultum uczynioná/ á Iuris Regula est táka/ quod vi aut metu fit, legis vigorem non habet. Kiedybyście byli te libertatem Religionis Rege praesidente & Senatu zá zezwoleniem

M 2

wšytkiego

Braterskie Nápomnienie

wszystkiego kółá Rycerskiego otrzymáli/ o tobyście inż karaniu Práw dá-
wnego nie podpadáli/ále ile rázy ieno te wáże libertatem conscientia inter
libertates Regni Rrolom Pánom do poprzyśięzenia wtracáli/ záwše sie
wam y Swieccy y Duchowni opponowali/ y protestácye czynili/iz Oyczy-
stych cnót/ praw/ wolności/ y Religiey odstąpić niechca/ & seditionis civi-
bus swey woli nie dopuścza/ile pacis publica ratio permittet. A to wiecie
dobrze/ że Legillatores Praw nášych sa Rrol/ Senat/ y Rycerstwo/ ktorým
to Práwem nášym włásnym dáley niżeli od šestci set lat sie sodniemy/ mu-
stemy go tedy przestrzegac/ áby per ciues perniciosos w żadnym punkcie
nienaruszone bylo/ cokolwiek do tego czasu od swiatobliwych Rrolow Pá-
now nášych postanowiono/ vim legis obtinet. Ná co záraz po Rrolu Zy-
gmuntie Augustie Bápturn Bráskowski byl uczyniony 1572. doktádac/ iz
kroby Práwu pospolitemu nie byl postuśny/ ktore od Przodkow nášych jest
postanowione/ tedy przeciwko takowemu wšysey sie mišyć ku tego Rázie
obowiazujemy/ á PP. Syssydenci záchawšy sie ná Elekcya drugiego lará
pod Wársáwe/ záraz przeciwko Práwu Oyczystemu powstáli/ y per tu-
multum znositć ie chcieli. Zaczym tedy Rrolow/ Pánow/ przy Koroná-
cyách prośicie/áby wam te libertatem Religionis poprzyśięgi/ tym sámym
dalecie znac po sobie/ żeście wykroczyli przeciwko Práwu y zástużyli kará-
nie/ ále sobie wczás przewiducteie iáste Rrolowšy/áby was nie karat/ábo
Rzeczpospolita wšytká/ doktádacie przeto tych słow: Nec ullo modo vel
iurisdictione nostra, vel officiorum nostrorum & statuum quorumvis autho-
ritate quenquam affici, opprimique causa Religionis permittam, nec ipse af-
ficiam nec opprimam.

Co strony Biskupa Bráskowskiego / że sie wam ná Konfederacya wáże
podpisat: powiádamy / że vna hirundo non facit ver, á musiat teź to wzy-
nie ná žádanie naprzod Rátholickow sámych (iáko sie w swoiey Apologiey
wymawia przed Kapitula swola/ ktora go zá Biskupa swego znac niechca-
lá o to) áby sie byl ziazd Elekcyej dla tego wporu nie rozerwał: á potym ná
žadanie wáże kiedyście go armatis precibus obštoczyli / tak iáko y ná Ele-
kcyej s. pámieci Rrolá Zygmunta Trzeciego / chcieliście Primásta pia-
memoria X. Stánisláwa Karnkowskiego poimac / y przymusić do podpi-
su tak konfederacye swoiey / iáko y Elekcyej Máximilianowey / by go
bylá opátrzność Bostka/ á czulość wielkiego Hetmána Zamoyškiego/ pilna
straža w Zamku Wársáwškim nie obwárováto / iákoście przecie czynili
X. Wáwrzyskowi Goslickiemu/ Biskupowi ná on czás Kámiennieckiemu/
że ná Receście Wársáwškim rownie ze wšytkimi Duchownymi podpisa-
wšy sie z tym doktádem: Excepta Confederatione, iáko każdy in Actis
Castren.

ad Dissidentes in Religione.

Castren. Varšau. widzieć moze/ sub Anno 1587. Musiat sie potym od was
przymušony po odieździe inšych Jch Mości X. Biskupow ná wáże Kon-
federacya podpisac / z doktádem iednak tych słow: Pro bono pacis, gdy-
ście go / przyśedšy z rusnicami do gospody iego / nadobnie prośili. Jáko
sie teź y niektorzy swieccy pokrewni wášy vprośeni nieostrojnymi zwia-
stami powinowactwa y miłosci braterskiej / tak po odieździe Henryko-
wym / iáko y po smierci Stephánowey podpisáli / y Rrolom Pánom swo-
im poprzyśiędz kazáli.

Reorzy nie wdáiac sie w Theologia / áby byli tym zgódlivšymi głosami
Obywátelow wšytkich Korone tego zacnego Kroleštwá ná glowe swoie
wdzáli / obaczywšy te słowá w kondycyách przysięgi swoiey: Tranquil-
litate inter Dissidentes de Religione tuebor, poprzyśięgli y podpisáli che-
tnie / nie pytáiac sie gtebiey / co pod tym słowkiem Dissidentes zámýka sie.
Rozumieiac iz to jest Augustana Confessio, ná ktora teź y Cesarze Jch Mości
teraz seditionissimis subditis suis podpisáli / á tego niewiedzac / iz pod tym
płáśczykiem wšelákiego bluźnierštwá y niezboźności / y niewiary náko-
niec ludzie zámýkali sie Zwingliáni / Serwetáni / Purytáni / Trideita,
Anabaptista, Gomorista, Arminiani, y co ieno piekto wymyślic moze. Z
ktorych sítá ich Máchometánska niezboźność/ y Żydowškie niedowiadštwó/
á nawet y Acheilum publice proclamabant. Niechce tu miánowac ni-
kogo / bo z zacnych fámilij ludzie pošaleli byli z mezzu / miedzy ktorými
teź y pokrewni moi / dla tego ich zámilezec musze / lubo to ná sadnym dniu
wšytkich nas spráwy obiwione beda.

Nowie tedy / że takowym niezboźnym ludziom nie mišáby suffragari
Konfederacya wáša/ ktoryz z Bostim y Koronnym Práwem mieliby bydš
karáni gardlem / y publicatione bonorum. Ale žesny inż tak zániedbáli
chwaly Božey / y Praw nášych / tedy siedimy inż tak w pokoju / tumult-
tore žadnych nieczyniac z obu stron. A Pána Boga prośac (iáko Bostiol
s. Rátholicki czyni) áby takich niezboźnych ludzi sam Duchem swoim s-
oświecić raczył / y do iedności Oweczárnie swoiey corychley poctágnat.

Y dla tey to przyczyny Jch Mości Xieža Biskupi nášy / iáko czynni Dá-
sterze y robotnicy w Winnicy Chrystusowey / swoy Synod Prowincyalny
w Wársáwie odpráwniac / y napráwe zepsówanych obyčájtow in Clero
minori nápráwniac / postanowili teź y to / áby ze wšytkiego Kroleštwá
dwánáście Theologow / ludzi sedatos & peritos legum atque consuetudi-
num Patria, ná przyráciełšá rozmowe do Torunia ziecháto / iz iesliby Pro-
ex Dissidentibus chiat sie nauczyć prawdy Rátholickiey/ wátpliwosci swo-
ie proponowawšy/ in spiritu lenitatis & amoris fraternitatis dáli káždemu satisfá-
kacya.

Braterskie Napomnienie

świecy: A ięśliby się nikt nie wstydził / aby uczyniłby protestacyę solenną / iż gotowi byli stać za zbawieniem bliźnich swoich / a nikt ich w tym nie rekwizował / rozniechali się z pokojem do domów swoich / a Wm. PP. Bracia / wstydliwi to z Unwersałtu Króla J. Mści Pana naszego Miłostliwego / y z listu J. M. K. Arcybiskupa Prymasa naszego / stać się to uczynili / żeście mieli Conuenticula swoje / znowić się / iako na to y Królowi J. M. y J. M. K. Prymasowi odpowiedzieć / y ięśliże instituere aliquod colloquium z nami albo nie.

Alle żeście po Seymikach zaraz tumulty czynić poczeli / y do Babel się pomyślać / ięśliby co przeciwko konfederacyę waszą mówiono / y Sekretary Trybunałskie ganiać / Którymi zapewne excessy niektórych z sekt waszych różnych starano / odpowiadać y Seymem mieścić / y Trybunał znosić / y Konwojacya sobie iakąs Generalną na sprzyścieżenie się przeciwko Prawom Oczystym y Religiey Rzymskiej stadać. To już wam nie pozostanie / y sami się tego nie wście / bo wiecie dobrze co za prawo mamy naturalnych / Któryby sobie bez wyraźnego pozwolenia Królewskiego ziadły iakie stadały / y Conciliabula czynili: a to też wiecie / iż nie jesteście milissima pars ciuium in Regno, przetoż nobis inuitis nie możecie sobie żadnych Praw stanowić cum prauidicio dawnych wolności / y Religiey naszej Rzymskiej od Przodków naszych przyięty / y za czystością Niezwyciężonego Monarchy Władysława IV. do tad wciąż zachowane / Który pomniac na powinność swoje Królewską / częstoć sobie czyta ono prawo od Boga samego podane / Deut: 17. Postquam sederit Rex in solio Regni sui, legem Domini a sacerdotibus accipiat, eamque omnibus diebus vitae suae legat, ut discat timere Deum, & custodire praecepta eius, a quibus non declinet nec ad dextram, nec ad sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filij ipsius. Y dla tey przyczyny światobliwemi Sekretami swoimi / y Krakowskie bluźnierstwo / y Wileńskich Zborów niezbożność Rzymską zniosł z pochwałą świętą wbytkiego.

Sekretu na ten czas Wileńskiego na Seymie walcnym od wbytkich stanów Koronnych ferowanego dla przedłużenia nie stać / każdy w Aktach Ziemińskich y Grodzkich widzieć go może: sam tylko Sekret Rzymski Krakowskich stać taki:

Actum Varsoviae, in Conuentione Regni Generali Varsoviensi, Feria Tertia post Dominicam Misericordiae proxima, Anno D. 1638.

SACRA Regia Maiestas cum Senatoribus & Consiliarijs Regni, lateri suae Maiestatis Assidentibus, post Decreta ad exceptiones Citatae partis toties ingeminata prosequendi, tum procedendi, respondendi, & directe respondendi distinctim lata, scrutiniorumque eo in passu

ad Dissidentes in Religione.

passu depositionem iniunctam visis, auditis, probeque perpenis & excussis rationibus, deductionibus & probationibus partis utriusque, necnon Inquisitionibus tam per Commissarios auctoritate Comitialis ad eum actum designatos, quam & motu proprio Reuerendissimi Iacobobi Zadzik Episcopi Cracouiensis Ducis Seueriae, in ipsis vestigijs patenti criminis peractae & deductae lectis. Quod primum punctum in tam nefando crimine laesae Diuinae Maiestatis, in quo pars Conuenta moderna tanquam motor & author eiusdem criminis inculpat. Rationem metseptima manu cum personis Nobilibus sibi genere similibus, & eiusdem Palatinatus Sandomirien. possessionatis in eam Iuramenti rotam: Quod neque Author, neque motor, nec aliquatenus ratione, modo, consilio, auxilio, & opera eiusdem criminis reus sit & fuerit. Quodque de tali & tam crudeli attentio erga Sacram Imaginem Crucifixi Saluatoris nostri antequam ipsum crimen innotuerat & perpetratum fuerat nihil sciuerit Conuentae parti, sic eum Deo & Sancta eius Passione adiuuante durantibus Comitibus iniungere dignata est. Quoad vero aliud punctum Cause praesentis, nimirum ratione statutionis cuiusdam Paludij Magistris, & itidem alterius Andreae nominati, quoniam ex ipsdem Inquisitionibus, quod non solum ipsi supranominati duo auctores & motores, sed & cooperatores eiusdem sceleris fuerint, manifeste deductum sit: Ideo eorum utrumque in personam realiter & ipso effectu statutionem in sex septimanis coram Iudicio Dominorum Marschalcorum Regni pro eo tempore existentium vel eorum vices obeuntium ipsi Conuento, sub poena perpetuae infamiae, quae ex nunc decernitur, & per Ministerialem quemcunque Regni Generalem casu non satisfactionis Decreto praesenti pro eo tempore publicabitur itidem decreuit. Tum & insuper quantum ad ipsas Scholas, & Studium ibidem: Quoniam ex scrutinijs & Inquisitionibus Gymnasium illud tanti criminis occasionem dedisse, praesentisque nonnullos dum crimen illud perpetraretur interfuisse & spectasse elicitur: Ideo easdem Scholas vel Gymnasium cum exercitio praesenti Arianorum sectae nusquam in posterum reassumendo ac innouando demoliendas & abrogandas per Conuentum in quatuor septimanis a data praesentis Decreti itidem sub poena perpetuae Infamiae vigore Decreti sui Comitialis adinuenit. Professores demum eiusdem sectae in Scholis illis & hucusque ibidem praesentibus studiorum & doctrinae qualis personas profitescentes teneri quoque in quatuor septimanis de Regno Poloniae & Dominijs ac prouincijs omnibus, sub poena perpetuae infamiae, & colli migrare statuit. Tandem porro & ultimo, Typum quo praecipue blasphemiae omnium Christianorum auribus intollerabiles cuduntur & promulgantur, uti & omnes in eodem oppido Rakow intuitu exercitij studiorum & doctrinae ipsius Arianae inuentiones in perpetuum per Regnum, Prouincias, Ditiones omnes, & Domina sua sub poena Decem millium Aureorum Vngaricalium toties quoties contrauentum esset Decreto praesenti per partem Conuentam vel Successores eius irremissibiliter fisco soluendorum, itidem in quatuor septimanis realiter & absque villo nunc & in posterum captam, collere abrogam & abrogandas censuit & decernit. Conseruando Terminum casu contrauentionis Decreto in praemissis omnibus aut succubitionis poena superius expressae in Comitibus Generalibus Regni parti contrauenti ad instantiam Inquisitoris semper preemtorium & sine quibuslibet dilationibus aut exceptionibus vel procrastinationibus. Et quoniam idem Citatus in primo puncto Decreti nostri Iuramentum sibi iniunctum metseptima manu de facto praestitit. Ideo eo in puncto vnico tantum priori quod ad personam propriam liber pronunciat, praesentis Decreti Comitialis rigore & vigore.

Stanislaus Iezierzynski Notarius Terrestris Varsoviensis.

Locus Sigilli.

Madrze

Braterskie Nápomnienie. ad Dissident.

Uładze tedy Lipsius w iednym liście swoim powiedział: Qui verae fidei, & verae lucis fulcro innixus non est, necesse est in partem aliquam ruat. (Cent. 1. Epistola 97.) Dla tegoście Pánowie Bráčia pobłądzili / iż prawdziwey Wiary Kátholickiey odstąpiwszy / woleli qualuis potius Sectas seclari, quàm more maiorum pij esse, & Orthodoxi vocari.

A o Sekretách Trybunálskich áby byly znobone ani pomyslaycie / bobyscie inwidzey wielkiey nie vsli / y z fundamentu práwie ná ste Oyczyznie wbytkę porużyli / ktora sacrosanctę to sublellium tak potrzebne Rzeczyposp. in sua maiestate omnino zátrzymywac musi. Coście ná was żęście przez to sto lat sine vlla cuiusque officij coercione, contra Diuinas leges, contra Canones Sacros, contra communia sancita sanctissimę instituta, contra anterius totius Regni scđus, Regumq; nostrorum sancti Timas & pijssimas Constitutiones, y przeciwko przysiędze wasze s. mych / wolności Oyczyznie psowali / miłość Braterska rozrywali / & inconstitem Christi tunicam Kóściół tego swięty rozstęgiwali.

Teraz obaczcie sie proste / á nie turbuycie Oyczyzny / nie turbuycie Kóściół / siedzcie z pokojem w domách waszych kiedy was niht do niewczasu nie przywodzi: Buntow po Sejmikách nie czynicie / y sedycy żadnych nie stroycie / bobyscie ná ste záciagneli one sentencya Kássyodorowe (lib. 1. Epist. 5.) Cogi debet, vt sit quietus, qui suo vitio renuit esse pacificus.

Alle podobno nie wytrwacie in opulencia pacis, bo tá jest natura Heresyey Káżdey / áby vstáwicznie tumulty czynić / y byc w zamiešanju / vstáwicznie kłócić sie z samsiady / z brácia / y z domownikámi swoitemi. Y dozbrze bárzo náš Wárszewicki o tych ludziách powiedział / co to z pokojem w Oyczyznie żyć nie mogą / vt hydropici siti: sic seditiosi nouandarum rerum perpetuo studio, magis ac magis quotidie aestuant ac excitantur: non enim sedit qui laedit, nec cito mansuescit, qui temerę insolecit (lib. 2. de Optimo Statu libertatis) Przetoż zbadzcie tej choroby z siebie ktora dobrowolnie tierpicie / á z gode Braterska y miłość Chrzesćianstka Przodkow swoich przykładem zachowuycie / á my zá was iáko zá Brerw swoje Pána Bogá prosieć bedziemy: Vt impleamini agnitione voluntatis Dei, in omni sapientia & intellectu spiritali, vt ambuletis dignę Deo per omnia placeatętes, in omni opere bono fructificantętes, & crescentes in scientia Dei.

F I A T, F I A T.

49. 386. H. 60342

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА